

Brussels Ukraina Review

ЕЛМАР БРОК: «ХТО ЗРОБИВ ДЛЯ УКРАЇНИ БІЛЬШЕ, НІЖ ЄС?!»

ЦИФРОВЕ ПОЛЕ БОЮ ТА «ВЕПОНІЗАЦІЯ» ДУМОК

КАПІТУЛЯЦІЯ? ЧИ НА ЗАХІДНОМУ НАПРЯМКУ
БЕЗ ЗМІН

НАПІВРИНОК ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

ГРУДЕНЬ 2019

Огляд Україна Брюссель

Онлайн:

www.journal.promoteukraine.org

Видавець:

НУО «Промоут Юкрейн»

www.promoteukraine.org

Адреса редакції:

Велика Житомирська 33,
Кабінет 611
01601 Київ
Україна

Адреса бельгійської

НУО «Промуй Україну»:

Фелдстраат 24
1731 Релегем
Бельгія

Емейл:

journal@promoteukraine.org

Редакційна колегія:

Марта Барандій
Вікторія Розендаал
Аліна Ничик
Євгенія Коломієць-Людвіг

Дизайн та візуалізація:

Максим Степанов

Журнал «Огляд Україна Брюссель» поширюється безкоштовно серед аналітиків, фахівців, лідерів думок, чиновників та політиків України та Європейського Союзу.

Відтворення матеріалів журналу допускається лише з посиланням на Журнал. Думки, висловлені авторами у Журналі, не обов'язково відображають позицію редакції. Лише автор є відповідальним за контент свого матеріалу. Автор відповідає лише за матеріал, наданий на мові оригіналу. Переклад статей зроблений третіми особами на замовлення редакції. Видавець не несе відповідальності за товари і послуги, що рекламуються в публікаціях. Фотографії з відкритих джерел.

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Одна з найбільших країн Європи переживає непростої трансформації, які ефектом метелика лунають у різних куточках світу. З потужними інтелектуальними та природними ресурсами Україна здатна дивувати: політичними, технологічними та індустріальними рішеннями.

Та як вплине на Україну напруження міжнародних відносин? Чи виправдає вона сподівання мільйонів й відродиться всупереч гібридній війні Кремля, що спотворює загальнолюдські цінності й зіштовхує нації? Як поведуть себе Євросоюз та його члени, якщо українському лідерству не вистачить сил протистояти російському лобізму у Європі? І яка роль відводиться маніпуляції інформацією у цих процесах?

Ці питання спонукали нас заснувати майданчик для осмислення подальших євроінтеграційних прагнень України, відношення держав до зобов'язань всіх причетних сторін в межах міжнародного права, спільного пошуку варіантів розв'язання загроз, що стоять перед світовою спільнотою.

Будучи залученими в Брюсселі та Києві, маючи широку мережу партнерів серед експертів, журналістів, чиновників, політиків, представників міжнародних інституцій та громадських організацій обох сторін, ми віримо, що тільки через відкриту комунікацію та пошук компромісів ми зможемо забезпечити стійкий розвиток наших економік, стабільність і безпеку наших політичних систем та процвітання наших суспільств.

Тому ми забезпечуємо можливість провідним спеціалістам з України та Євросоюзу коментувати актуальні для обох сторін питання реформ, бізнесу, політики і права у форматі «дорадчого голосу», адже саме нам, споживачам даного інформаційного продукту, вирішувати, як вплине їхня компетентна думка на наші настрої та наміри.

Колаж науково-популярної аналітики, інтерв'ю з особами, чий голос має значення, та можливість маніфестувати свій потенціал зробити цей світ кращим – такий мультифункційний двомовний інструмент ми пропонуємо нашим читачам для виходу за рамки офіційної чи навіюваної інформації.

Отож запрошуємо до перегляду нашого першого номеру журналу Brussels Ukraina Review!

02 Слово Редакції

ПОЛІТИКА

04 Нова дійсність Європи та її наслідки для України.

Роланд Фройденштайн

08 Група підтримки України: ще одна цільова група?

Нілс Смітс

14 Зовнішня політика України часів трансформації: старі виклики і пріоритети, нові підходи?

Марина Ярошевич

ІНТЕРВ'Ю - ПОЛІТИКА

18 Елмар Брок: «Хто зробив для України більше, ніж ЄС?!»

АДВОКАЦІЯ - УКРАЇНСЬКИЙ ІНТЕРЕС

22 Лобіювання України в Брюсселі: мотиви, способи та можливості. Або як ефективно взаємодіяти на користь Києва

На основі інтерв'ю з Франком Швальба-Готом

26 ЄС проти російської дезінформації: від Могеріні до Борреля

Яна Бровдій

ТЕМА НОМЕРА

30 Цифрове поле бою та «вепонізація думок»

Вікторія Розендаал

34 Чому Росії не вигідно організовувати кібероперації, а програмістам варто відмовлятися від роботи на Кремль

Марта Барандій

УКРАЇНА - РОСІЯ - ЄС

38 Капітуляція? Чи на західному напрямку без змін

Марта Барандій

42 «Північний Потік – 2»: наслідки для України та ЄС. Українська точка зору

Михайло Гончар, Ігор Стукаленко

48 Окупований Крим: 5 років безперервного злочину

Ельнур Аметов

51 Не курортний Крим

Вікторія Розендаал

РЕФОРМИ - ІНТЕРВ'Ю

54 Віктор Чумак: «Я хочу, щоб повернулася довіра громадян до української прокуратури»

РЕФОРМИ

60 Новий план дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки

Ірина Сушко

62 Невтрачений «безвіз»

Вікторія Розендаал

64 Напівриночок землі в Україні

Валерій Станіславський, Юлія Шутяк

РЕФОРМИ-КОМЕНТАРІ

68 Скасування мораторію на продаж української землі – питання національної безпеки?

ЕКОНОМІКА - ІНТЕРВ'Ю

70 Марк Андріс: «Україна повинна знайти власний шлях до успіху»

ЕКОНОМІКА

74 Облігації українського уряду – ласий шматок для іноземних інвесторів

Анна Губанова

76 Стан та перспективи експорту української харчової продукції до ЄС

Сергій Ничик

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ

80 Чому важливо мати жінок у політиці: історія проекту «Жінки в політиці»

Україна – ЄС»

Аліна Ничик

УКРАЇНА І СВІТ

82 Brexit: можливості й виклики для України

Артем Кизим

86 Сергій Гайдайчук: «Я вірю, що Україна ввійде в топ 10 країн, які задають нові тренди та цінності на планеті»

88 LEADS Ukraine об'єднає професіоналів заради майбутнього України

НОВА ДІЙСНІСТЬ ЄВРОПИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

**РОЛАНД ФРОЙДЕНШТАЙН, ДИРЕКТОР
ПОЛІТИЧНИХ ПРОГРАМ ЦЕНТРУ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІЛФРІДА МАРТЕНСА, БРЮССЕЛЬ**

Після десятиліття криз у Європейському Союзі (ЄС) з приходом нових лідерів у його установах відчутний неоднозначний настрій.

З одного боку, невдачі та непередбачувані обставини недалекого минулого тривають, з ними ще не покінчено, деякі негативні складові можуть навіть повернутися та посилитися. Криза євро остаточно ще не подолана – особливо актуальним є це питання напередодні прогнозованого глобального економічного спаду. Росія почала використовувати військову агресію проти своїх сусідів, застосовуючи гібридні методи впливу на демократичні підвалини ЄС. Китай стає системною загрозою ліберальній демократії, глобально ілюструючи новий тип авторитаризму. Brexit послаблює Велику Британію та ЄС. Трансатлантичні відносини перебувають у незадовільному стані, сказати б, навіть у стані екзистенційної кризи.

ПОЛІТИКА

Європа все ще намагається боротися проти нерегульованої міграції, а кількість шукачів притулку повільно зростає. Зрештою, і популізм, і націоналізм досягли зловісних успіхів на виборах у ЄС, створюючи загрози подальшому існуванню ліберальної демократії, принципів стримування та противаг і багатьох інших цінностей, на яких побудований ЄС. Та й кліматичні зміни стають настільки помітними, що їх вже не можна ігнорувати – вони починають впливати на економіку та вносити додаткову напруженість у політичні відносини.

З іншого боку, ЄС залишається єдиним цілим, попри заяви популістів на тлі їхніх поодиноких виборчих успіхів, особливо після референдуму про Brexit, а також перемоги Дональда Трампа у 2016 році. Найважчий етап кризи евро вже позаду. І НАТО, і США досить активно – незважаючи на зауваження Дональда Трампа – спрямовують фінансування на посилення європейської безпеки. На останніх виборах до Європарламенту були побоювання, що ЄС може істотно посунутися в бік націоналізму, але, на щастя, цього не сталося.

І поки ліберальній демократії кидають виклик на її власній території, навряд чи можна сподіватися, що на таких далеких теренах, як Москва чи Гонконг, можливі позитивні зрушення.

ЄС зараз не в найкращій формі, проте у відносинах з Україною є місце для оптимізму.

ЄС перебуває тепер, можливо, не в найкращій формі, але є певні причини дивитися в майбутнє з оптимізмом. Зокрема, масштабна підтримка, що отримала Урсула фон дер Ляен напередодні свого головування в Європейській комісії, є досить втішною новиною.

Саме з таким Європейським Союзом Україна буде мати справу в найближчі роки. Щодо самої України, то три речі є очевидними. По-перше, це оновлення, яке почалося з Революції Гідності (Євромайдану): воно дало країні п'ять безцінних років. Це ті позитивні зрушення, яких не можна було одразу очікувати відразу після Помаранчевої революції 2004 року. Президентство Петра Порошенка також мало кілька позитивних наслідків: вторгнення Росії у 2014 році було зупинено армією, зокрема, завдяки підтримці Заходу. Економіка України (національна валюта зокрема) була успішно стабілізована. Державна служба зазнала значних змін, і ставлення до ЄС з боку населення значно покращилося – багато в чому завдяки запровадженню безвізового режиму та вагомій фінансовій підтримці. Надзвичайно активно в останні роки себе зарекомендувало громадянське суспільство України. Але стара адміністрація не змогла довести на виборах 2019 року, що вона має право залишатися при владі; зокрема, попередній уряд майже не звертав уваги на питання боротьби з корупцією.

Другий факт про Україну: військова та гібридна агресія Росії була ефективно призупинена, українці в цьому знайшли безпрецедентний сенс національної єдності, бажання жити в сучасній європейській демократичній країні істотно посилилося. А впевненість, що майбутнє України з Заходом, а не з Росією, значно зростає.

Третій факт полягає в тому, що зусилля Володимира Зеленського – нового перспективного очільника в боротьбі з корупцією – побудувати тривалий мир у Східній Україні – при-

речені на невдачу, поки Володимир Путін дотримується своєї лінії. Отже, на розбудову миру може піти певний час.

Енергетична безпека України значно залежатиме від сили, з якою Німеччина та партнери в ЄС готові чинити тиск на Росію та максимально неупереджено ставитися до Києва, поки газова угода не буде відновлена на початку 2020 року.

З огляду на всі кризові моменти, подальше розширення ЄС для більшості країн-членів та їхнього населення є однозначно не бажаним. Особливо побоюються приєднання нових членів Німеччина, Франція, Нідерланди й Австрія.

Що все це означає для України на наступні кілька років? Насамперед, Україна повинна продовжувати реформи та зміни в суспільстві, і не тому що ЄС заявляє про це, але заради самої себе. Це є ключовим моментом реформ.

Важливим позитивним зрушенням є посилення відносин з НАТО, ЄС та окремими державами-членами ЄС, готовність цих країн підтримати Україну в захисті її інтересів проти російської агресії.

З огляду на всі вищевказані кризові моменти, подальше розширення ЄС для більшості країн-членів та їхнього населення є однозначно не бажаним. Особливо побоюються приєднання нових членів Німеччина, Франція, Нідерланди й Австрія. І якщо в наступне десятиліття ще буде яке-небудь розширення, то це будуть країни Західних Балкан. І це означає, що Україна не зможе в осяжному майбутньому розраховувати на ясну перспективу вступу до ЄС.

Утім, це добра нагода посилити свої зв'язки з ЄС, якщо продовжуватимуться позитивні зміни та активна співпраця з ЄС в економіці та безпеці. Адже на сьогодні продемонстровано, що солідарність ґрунтується на спільних цінностях, тоді коли всі учасники стикаються з глобальною ненадійністю, а також російською агресією. Така солідарність – добра основа для спільного майбутнього в Європі.

BEHIND THE DIGITAL CURTAIN CIVIL SOCIETY VS STATE SPONSORED ATTACKS

**P | Promote
U | Ukraine**

ГРУПА ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ: ЩЕ ОДНА ЦІЛЬОВА ГРУПА?

*НІЛС СМІТС, ПОСТДОКТОРАНТСЬКИЙ
НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК ІНСТИТУТУ
МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
СТУДІЙ ЛЕВЕНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО*

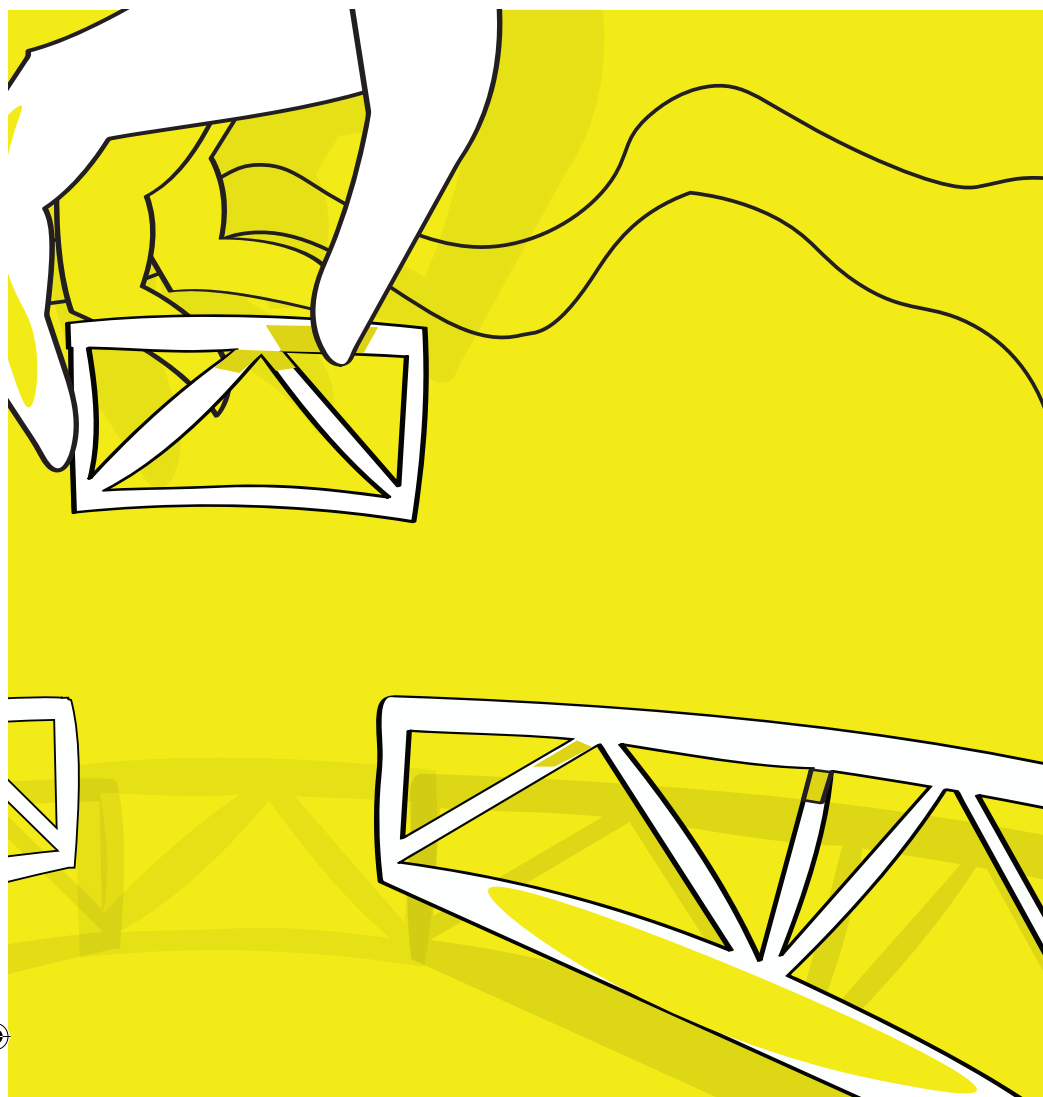
*УНІВЕРСИТЕТУ (1),
СТАЖИСТ BLUE BOOK У
ГРУПІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
КОМІСІЇ З ПІДТРИМКИ
УКРАЇНИ (ЖОВТЕНЬ
2018 – ЛЮТИЙ 2019)*

**SGUA покликана
підтримати та
пришвидшити
процес реформ
в Україні**

З моменту незаконної анексії Криму Росією у березні 2014 року ЄС та його країни-члени значно збільшили підтримку політичних та економічних реформ в Україні. Відразу ж після згаданих подій Європейська комісія (Єврокомісія) відреагувала на інституційному рівні, створивши у квітні 2014 року спеціальну цільову групу, тепер відому як Група Єврокомісії з підтримки України (SGUA). Що означає ця інституційна інновація і, що найважливіше, чи спроможна структура SGUA ефективно сприяти впровадженню політичних та економічних реформ в Україні? У цій статті містяться відповіді на обидва запитання та розкривається додана вартість SGUA.

Група підтримки разом з Представництвом ЄС в Києві також розробляє механізм впровадження програм реформ, здійснює керівництво цим процесом та моніторинг його перебігу (2). Оскільки певна частина штату SGUA постійно працює в офісі Представництва ЄС, штаб-квартира у Брюсселі має прямі зв'язки з українськими стейкхолдерами вищезгаданих програм реформ, включно з місцевими організаціями громадянського суспільства та бізнес-середовищем. Саме Представництво ЄС регулярно організовує зустрічі стейкхолдерів, моніторить імплементацію поточних програм та активно вивчає нові потреби українського суспільства, які в перспективі можуть потребувати нових програм реалізації та підтримки.

Місце SGUA в багатоінституційному середовищі

Щоб зрозуміти SGUA як організацію, для початку варто з'ясувати місце цільової групи у системі інституцій ЄС. SGUA функціонує в багатоінституційному середовищі, одночасно співпрацюючи і з інституціями ЄС, і з закордонними партнерами (див. Схему 1). Основною метою SGUA є пришвидшення реформ у контексті виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / Створення поглибленої і всебічної зони вільної торгівлі й розширених структурних реформ.

У сфері дипломатичних відносин ЄС та України SGUA тісно співпрацює з Європейською

службою зовнішніх справ (EEAS). Через ці офіційні канали та численні обміни на рівні експертів SGUA прямо чи опосередковано на постійній основі контактує з українськими чиновниками. Це забезпечує тісний і регулярний діалог з українськими партнерами для надання експертних висновків, поширення інформації, відстежування реформ та аналіз ефективності наданої підтримки.

Схема 1. Група підтримки України (SGUA) у мережі міжнародних інституцій

З точки зору внутрішньої структури Єврокомісії, SGUA є частиною Генерального директорату з питань сусідства та переговорів щодо розширення (DG NEAR). Поряд з іншими повноваженнями в компетенцію цього директорату входять завдання, пов'язані з усіма країнами «Східного партнерства». Це є важливим активом, зважаючи на те що це сприяє обміну й поширенню найкращих способів вирішення спільних викликів «Східного партнерства» та координації регіональних програм.

SGUA постійно взаємодіє з країнами-членами ЄС, і це є не лише внеском у програми, що фінансуються Євросоюзом, а й додатковою двосторонньою підтримкою реформ в Україні, на які з 2014 року виділено більше ніж 1,4 мільярда євро.

Щоправда, ця цифра не повна, з огляду на те що точно невідомо, скільки коштів було надано кожною країною-членом

ЄС окремо, адже поки що відсутня єдина методологія розрахунку частки допомоги Україні на кожного з донорів.

Велика кількість програм SGUA впроваджується через агенції розвитку окремих країн-членів, деякі програми включають допомогу від кількох європейських країн одночасно, і це є підтвердженням тісної взаємодії між SGUA та країнами-членами ЄС. SGUA допомагає координувати підтримку та інформує країни-члени про програми ЄС та інші теми, що мають спільний інтерес, наприклад, стратегічна комунікація.

У контексті співпраці з іноземними партнерами, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвит-

ку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Програма розвитку ООН, США, Канада, Швейцарія та Норвегія, проводяться регулярні координаційні зустрічі в межах DG NEAR, та двосторонні зустрічі SGUA з відповідними партнерами. Зазначене гарантує максимально ефективне виконання пакету реформ та використання фінансових ресурсів,

Тріада реформ – юстиція, медіа та правоохоронні органи – структурно посилює громадянське суспільство, передаючи навички виконавцям на місцях і таким чином поступово зменшує потребу у міжнародній допомозі.

що надані МВФ, ЄБРР, ЄІБ та відповідними партнерами (наприклад, Програма розвитку ООН, банк «Kreditanstalt für Wiederaufbau» (3), Норвезька рада у справах біженців тощо).

Координування співпраці міжнародних партнерів та виконавців програм каталізує впровадження реформ в Україні та є надзвичайно важливим, оскільки допомагає уникнути дублювання проектів, а також гарантує відповідність цільовим запитам. Представництво ЄС в Україні відповідальне за координацію донорів на місцях. Об'єднання ресурсів є ще одним активом, що збільшує ефектив-

ність ініціатив задля реформ.

Таким чином, SGUA можна вважати каталізатором політичних та економічних реформ у цій мережі інституцій, оскільки ця структура відіграє ключову роль у координації проектів реформування та забезпеченні реалізації програм на основі реальних потреб.

Унікальність Групи підтримки України (SGUA)

Окрім функцій у системі інституцій, SGUA має власні унікальні особливості. По-перше, вона об'єднує експертів з ключових напрямків реформ: юстиція, енергетика, освіта (див. Схему 2). Співробітники Єврокомісії з питань політик по лінії Генеральних директоратів Єврокомісії, наприклад, з економічних та фінансових питань, з питань внутрішньої політики, з питань юстиції, з питань енергетики, та з питань клімату – об'єднуються в єдину цільову групу, що фокусується на взаємодії з третьою країною (країною, яка не є членом ЄС – ред.) – Україною.

У результаті синергії такого об'єднання створюється мережа національних експертів, яка

охоплює не лише професіоналів з відповідних напрямків і політик Генеральних директоратів, а й усіх експертів, які працюють за межами SGUA та навіть Єврокомісії. І цей фактор не слід недооцінювати, оскільки члени SGUA мають досвід роботи та зв'язки в інших інституціях ЄС, країнах-членах та партнерських організаціях, а відтак у них є налагоджені канали комунікації, що дозволяє з'ясувати найнагальніші питання з найбільш релевантним адресатом у найкоротші терміни.

Зважаючи на те що багато зі співробітників SGUA мають східноєвропейське або українське походження та/або довгий час працювали у сфері, що охоплювала цей регіон, у них є глибоке розуміння необхідних політичних та економічних реформ, політичної культури та місцевих особливостей. Завдяки спільній історії боротьби за незалежність від Радянського Союзу та досвіду адаптації національних політичних та культурних сфер до законодавства ЄС, відбувається ефективний обмін найкращими практиками, а можливі ризики визначаються на ранніх стадіях проектів, а також вибудовується довіра між партнерами.

Не варто недооцінювати й мовний фактор: більшість співробітників володіє і українською, і російською мовами, що забезпечує прямий доступ до документів, засобів масової інформації та особистих контактів в Україні. Все це робить SGUA безцінним центром експертизи з питань України в ЄС.

Те що SGUA є цільовою групою, а не класичним директором у структурі DG NEAR, дозволяє їй мати автономний статус та горизонтальну ієрархію. Насамперед SGUA виступає координатором взаємодії між різними інституціями та службами ЄС, такими як EEAS, Рада ЄС/держави-члени ЄС, та українськими урядовими структурами й організаціями-виконавцями, наприклад, Програми розвитку ООН.

По-друге, в результаті поєднання горизонтальної внутрішньої структури з індивідуальними професійними компетенціями кожного з експертів SGUA відбувається постійний обмін та координація досвіду. Щотижневі робочі зустрічі співробітників є достатньо відкритими для обміну думками та ідеями в межах компетенцій, водночас кожен член SGUA сприймає якісне вирішення поставлених завдань як солідарну відповідальність.

Ще однією важливою рисою SGUA є її вирішальна роль у розробку масштабних програм підтримки інституційної розбудови та фундаментальних реформ у сферах верховенства права, боротьби з корупцією та децентралізації. Частиною цих програм виконують агентства з розвитку країн-членів ЄС. З липня 2015 року SGUA адмініструє фінансову допомогу Україні, підтримуючи програму реформ адресним фінансуванням.

З 2014 року SGUA у тісній співпраці з іншими інституціями розробляє Щорічні програми дій з двосторонньої підтримки України, які в середньому становлять 200 мільйонів євро на рік (4). Крім того, за 2014 – 2019 роки з обіцяних 4,4 мільярдів євро макрофінансової допомоги, 3,3 мільярди були надані після імплементації погоджених заходів з проведення реформ. Разом з міжнародними фінансовими інституціями (ЄІБ, ЄБРР), ЄС підтримує реформи в Україні і це відображається в запевненні надати загальну суму розміром більш ніж 15 мільярдів євро протягом 2014-2019 років, якщо реформи триватимуть.

Конкретним прикладом того, наскільки така програмна підтримка впливає на повсякденне життя, є програма децентралізації, в результаті якої збільшується фінансування органів місцевого самоврядування та уможливується інвестування у покращення адміністративних послуг для населення, у якісний міський транспорт, та сучасну шкільну інфраструктуру. Це «переносить» притаманний політиці ЄС принцип субсидіарності на Україну – місцеві громади найкраще знають, на що спрямувати кошти місцевого бюджету.

Інший аспект успішної співпраці SGUA з країнами-членами ЄС – здатність швидкого реагування на гострі кризові ситуації. Відповідь ЄС на міжнародний інцидент у Керченській протоці, коли Росія атакувала три українських судна і все ще продовжує перешкоджати вільному судноплавству в українські порти Азовського моря (з листопада 2018 року), – це вияв гнучкої підтримки України Євросоюзом. Завдяки позачерговій координаційній зустрічі з країнами-членами, скликаній Групою підтримки України в Єврокомісії, а також вчасним візитам на місця подій членами SGUA та EEAS для кращого розуміння місцевих потреб, ЄС зміг пришвидшити та разом з партнерами-виконавцями збільшити фінансування вже запроваджуваних програм (5), щоб полегшити фінансові труднощі мешканців Бердянська та Маріуполя через ситуацію з портами у цих містах.

І остання, але не менш важлива характеристика SGUA – це її інтегрований підхід до реформ із залученням всіх гравців від ЄС. Найкращим прикладом цього є тісна співпраця щодо планування та виконання програм у сфері юстиції, поліції та боротьби з корупцією з Консультативною місією ЄС, що є складовою цивільної місії Спільної політики безпеки і оборони, яка має мандат на реформування сектору цивільної безпеки.

Такий міжсекторальний підхід до реформ ефективно втілений у заходах, що мають на меті посилення громадянського суспільства. Так, поєднуючи наведені нижче механізми, SGUA сприяє проведенню сталих реформ, які доповнюють одна одну:

1. Підтримка незалежних ЗМІ, які можуть висвітлювати суспільні та політичні проблеми;

2. Посилення правових механізмів задля подолання безкарності;

3. Запровадження нової антикорупційної інституційної моделі для забезпечення верховенства права (6).

Ця тріада реформ – юстиція, медіа та правоохоронні органи – структурно посилює громадянське суспільство, передаючи навички виконавцям на місцях і таким чином поступово зменшує потребу у міжнародній допомозі.

Схема 2. Інституційна структура Групи підтримки України

Підсумки: сприяння реформам, що є дійсно корисними для суспільства

Ця стаття розкриває місце SGUA у системі міжнародних та українських інституцій, а також її внутрішню структуру. Такий двосторонній підхід пояснює, яким чином SGUA розробляє ефективні програми політичних та економічних реформ, що продиктовані місцевими потребами. Успішна їхня реалізація залежить від підтримки великої кількості стейкхолдерів.

Отже, визначення пріоритетів у контексті виконання Угоди про асоціацію, а також регулярна та тісна співпраця гарантують тривалу відповідність реформ нагальним потребам. Серйозний нагляд за процесом створення програм реформ з боку країн-членів ЄС та Генеральних директоратів Єврокомісії підвищує результативність реформ. Ефективність реформ забезпечується регулярним моніторингом проектів, вчасною адаптацією графіка виконання у випадку непередбачуваних обставин. Сталість реформ забезпечується завдяки міжсекторальному підходові, що, сво-

єю чергою, створює синергії між сферами реформ та розвиває потенціал місцевих інституцій, з тим щоб продовжити реформування після того, як завершиться фінансування Євросоюзом. У такому разі ефект від реформ максимізується, оскільки вони стають невід'ємною частиною громад, а це також наближує Україну до ЄС.

Інформація, викладена у цій статті, взята з відкритих джерел, а висловлені думки є особистим поглядом автора і не претендують на відповідність поглядам SGUA та її учасників. Цей текст був перекладений з англійської, і лише оригінал – англійською мовою – належить авторові.

Примітки:

(1) Цей проект люб'язно профінансований з власних фондів Левенського КУ.

(2) Програми реформ охоплюють чотири пріоритетні сфери: інституції та якісне урядування, економічний розвиток, інфраструктуру, енергоефективність і

клімат; мобільність та рівноправність учасників; та реалізуються також у двох площинах: розвиток потенціалу для імплементації Угоди про асоціацію та створення зони вільної торгівлі, а також підтримка громадянського суспільства.

(3) Державний німецький банк розвитку.

(4) Група підтримки України разом з Представництвом ЄС в Україні схвалюють Щорічні програми дій в межах Угоди про асоціацію. Важливо, що зазначені програми розробляються разом з українськими партнерами, з урахуванням їхніх потреб, а також регулярно переглядаються і країнами-членами, і Єврокомісією задля забезпечення більшої підтримки та прозорості у використанні наданих коштів.

(5) «Спеціальні заходи II 2017: Підтримка Сходу».

(6) Вищий антикорупційний суд України (ВАСУ), Національне антикорупційне бюро (НАБУ), Спеціальна антикорупційна прокуратура (САП).

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЧАСІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ: СТАРІ ВИКЛИКИ І ПРІОРИТЕТИ, НОВІ ПІДХОДИ?

Ціну агресії треба збільшити до неприйнятної для агресора рівня

**МАРИНА ЯРОШЕВИЧ, ЧЛЕН
РАДИ ДИРЕКТОРІВ РАДИ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
«УКРАЇНСЬКА
ПРИЗМА», РАДНИЦЯ
ФУНДАЦІЇ «АЛЬЯНС
ДЕМОКРАТІЙ»,
ДИРЕКТОР
ПРЕДСТАВНИЦТВА
СВІТОВОГО
КОНГРЕСУ
УКРАЇНЦІВ ЗІ
ЗВ'ЯЗКІВ З
МІЖНАРОДНИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ
В БРЮССЕЛІ
(2017-2019)**

У традиційних суспільствах питання зовнішньої політики дуже часто є другорядним стосовно внутрішньої: майже всіх громадян значно більше цікавить власний добробут, наявність стабільної роботи, доступ до якісної медицини та освіти, а вже потім дружні відносини власної держави з сусідніми країнами чи заокеанськими партнерами. Проте в Україні внутрішня і зовнішня політика завжди були зрошені, особливо в останні роки, адже на буденне життя наших громадян вже шостий рік поспіль впливає неприхована російська агресія. Як наслідок, у суспільному дискурсі поряд з дискусіями про темпи економічного зростання, шляхи поборювання корупції та деолігархізації суспільства лунають лейтмотиви «деокупації Криму», «припинення війни», «відновлення миру», «Мінських домовленостей», «переговорів у нормандському форматі», «звільнення полонених», а також останніми тижнями «формули Штайнмаера». Перехід до нових підходів з використанням старих інструментів – це новий порядок денний президента Володимира Зеленського, який знаходить як значну підтримку, так і неабиякий опір у суспільстві. Його прагнення якомога швидше досягти домовленостей з метою зрушення ситуації з мертвої точки є зрозумілим і виправданим, адже кожен новий лідер має лише обмежене «вікно можливостей», яке з об'єктивних і суб'єктивних причин неминуче стрімко звужуватиметься з кожним його тижнем на посаді. Утім, можна зрозуміти й тих, хто побоюється «блискавичних домовленостей» без належного суспільного обговорення, тому що за нашвидкуруч закріпленими позитивними результатами можуть ховатися довгострокові геополітичні виклики.

літичні втрати, шкода від яких може бути ще глибшою та тривалішою за всі й без того глибокі суспільні рани.

Отже, для успішного розв'язання надскладного завдання має бути дотримано трьох принципів: обережності (виваженості), проактивності та швидкості дій, адже підвищеність ситуації настільки набила оскому в міжнародних колах, що західні лідери готові вирішувати разом з росіянами долю України на власний розсуд, без участі чи згоди останньої. Фактично, ми вже стали свідками ситуації, коли Росія була повернута в Парламентську асамблею Ради Європи (ПАРЄ), а Україна лише поставлена до відома про це колективне рішення. Демарш української делегації чи бойкот осінньої сесії хоча і не залишились непоміченими й навіть були частково підтримані дружніми державами, все ж мали більше символічний характер, ніж практичний зміст. Політична кон'юнктура в Європі, як і в США, змінюється. Тому щоб не опинитися поза межами столу переговорів, не можна зволікати, треба діяти. Але і тут є «але». Діяти треба не наодинці, адже прямі переговори без посередників, особливо з агресором, який не має ні жалю, ні страху, ні сорому, – це пастка, яка може загнати нас у ще гіршу ситуацію, ніж попередній сценарій (1). Водночас роль суспільства не може зводитися лише до критики владних дій та власної бездіяльності.

Навпаки, завдання громадян – уникати будь-яких форм ворожнечі: соціальної, мовної, міжетнічної, релігійної, яка крім поляризації суспільства має за мету його ослаблення. Тож роль кожного – пильність, терпимість і постійне нарощення обізнаності про суть проблеми та потенційні шляхи

її розв'язання – замість дешевих спекуляцій, почерпнутих та підхоплених із проросійських джерел.

Потрібне глибинне усвідомлення факту, що для вичерпного розв'язання ситуації на Донбасі необхідні комплексні заходи з:

- припинення бойових дій, що завдають найбільше прямої шкоди як військовим, так і цивільному населенню;
- зведення нанівець зовнішнього втручання шляхом виведення іноземних військ та інших незаконних збройних формувань, а також відновлення повного контролю України над державним кордоном з Росією. Це має покласти край повзучій агресії та подальшому підбурюванню конфлікту ззовні;

- залучення матеріальної допомоги, насамперед іноземних інвестицій, для відновлення і розвитку Донбасу;
- створення передумов для інклюзивного діалогу з населенням Донбасу, а також із причетними сторонами конфлікту за посередництва та під наглядом західних партнерів.

Необережність у виборі послідовності та засобів досягнення поставленої мети може відіграти деструктивну роль, тому мають рацію ті, хто вважає, що покласти край російській агресії на Донбасі потрібно, але не коштом здачі національних інтересів України. Найближчий виклик – підготовка та вміле обстоювання українською стороною власних позицій на зустрічі «нормандської четвірки» на рівні глав держав, де мають бути проявлені водночас гнучкість, принциповість та неабиякий дипломатичний хист. Це те, що стосується геополітичних та безпекових завдань для президента та Міністерства закордонних справ. Далі має долучитись Верховна Рада (ВР) у питанні прийняття законодавства щодо статусу Донбасу та порядку проведення виборів на тимчасово непідконтрольних Україні територіях. А як щодо Уряду?

Напередодні Уряд вніс, а ВР схвалила Програму діяльності Кабінету Міністрів України на найближчі п'ять років. Із позитиву – питанням європейської та євроатлантичної інтеграції в ній присвячено окремий розділ разом із згадками про наміри України надалі наближатись до світових, зокрема європейських, стандартів у низці галузей.

Перехід до нових підходів з використанням старих інструментів – це новий порядок денний президента Володимира Зеленського, який знаходить як значну підтримку, так і неабиякий опір у суспільстві.

Політична кон'юнктура в Європі, як і в США, змінюється. Тому щоб не опинитися поза межами столу переговорів, не можна зволікати, треба діяти.

16

• Brussels Ukraine Review • www.journal.promoteukraine.org •

Із негативу – відсутність чітких та зрозумілих пояснень щодо планів української держави надалі протидіяти російській агресії та відновлювати територіальну цілісність, захищаючи незалежність та суверенітет нашої держави. Натомість – лише абстрактні декларації про плани відбиття потенційних, а не вже наявних загроз.

У центрі уваги цієї програми – добробут громадян, що, безсумнівно, є правильним напрямком руху. Лише чи можна досягти колективного щастя без турботи про тих, на чій долі війна вже наклала відбиток? І чи варто забувати, що війна має всі шанси і надалі множити кількість своїх жертв, якщо не буде спинена – військово, політично, економічно та інформаційно? Питання, звісно, риторичне. Допоки ж маємо обмежитися сподіваннями, що вже закріплені пріоритети будуть не пустими обіцянками, а прагненнями, що перекладені на плани дій та підкріплені їх неухильним дотриманням. Серед них:

У сфері європейської інтеграції:

- якнайбільша відповідність усім економічним критеріям, запровадженим для країн-кандидатів на вступ до ЄС (Копенгагенським критеріям);
- приєднання України до спільного економічного, енергетичного, цифрового, правового та культурного простору ЄС.

Уряд планує досягти цих цілей шляхом:

- впровадження в українське законодавство не менше, ніж 80% актів ЄС, передбачених Угодою про асоціацію;

- забезпечення громадянам і бізнесу можливості повною мірою користуватися перевагами свободи руху людей, товарів, послуг та капіталу між Україною та ЄС;
- створення в усіх областях України офісів євроінтеграції; сприяння розвитку культурних та освітніх проєктів, бізнес-контактів, а також залучення ЄС до економічних та інфраструктурних ініціатив.

У сфері євроатлантичної інтеграції:

- якнайбільша відповідність критеріям, закріпленим у Вашингтонському договорі, зокрема політичним, економічним і військовим
- запровадження стандартів і процедур НАТО у секторі безпеки та оборони України
- наближення Річних національних програм під егідою Комісії Україна - НАТО за змістом та формою до Плану дій щодо членства в НАТО

Досягнути цих показників Уряд планує шляхом:

- активного діалогу, залучення допомоги, проведення спільних навчань і тренінгів із відповідними підрозділами НАТО та збройними силами держав-членів НАТО, зокрема з метою зміцнення безпеки Чорного моря;
- розробки дієвого механізму здійснення демократичного цивільного контролю над діяльністю сектору безпеки та оборони, а також Національної системи стійкості відповідно до критеріїв та практик НАТО (з інтеграцією гендерного компонента).

В оборонній сфері:

- готовність держави дати відсіч збройній агресії за всіма реалістичними сценаріями;
- нарощення бойових спроможностей, зокрема шляхом оснащення складових сил оборони сучасним озброєнням, військовою та спеціальною технікою, а також інфраструктурою та запасами;
- комплектація сил оборони вмотивованим, професійним, усебічно забезпеченим та підготовленим особовим складом;
- залучення громадян до територіальної оборони України.

Втілити в життя ці завдання планується шляхом:

- розробку нової державної політики у сфері оборони, зокрема, Стратегії воєнної безпеки України у відповідно до євроатлантичних підходів, а також Комплексної програми розвитку Збройних сил України
- введення в дію Плану оборони України, що визначить зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення політичних, економічних, соціальних, військових, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних та інших заходів щодо захисту держави
- вдосконалення нормативно-правової бази та управління оборонними ресурсами тощо.

Висновки

Завдання нового політичного керівництва України у короткостроковій перспективі полягає у формуванні міцних стосунків із західними партнерами, з тим щоб створити коаліцію проти агресора і не допустити таким чином «блокування» західних лідерів з Кремлем та тиску на Україну, зокрема щодо виконання політичного блоку Мінських домовленостей раніше, аніж будуть виконані безпекові.

У середньостроковій перспективі Україна має зміцнювати оборонні й безпекові спроможності, розвивати та поглиблювати відносини з ЄС і НАТО, і також з їхньою допомогою збільшувати ціну агресії проти України до неприйнятної для агресора рівня, зменшувати можливості для гри на наших внутрішніх уразливостях, залучати світову спільноту до відновлення територіальної цілісності та прискорення розвитку нашої держави.

Примітки:

(1) з 1 жовтня в Україні тривають акції протесту проти ухвалення так званої «формули Штайнмаєра» (яка передбачає відведення військ з лінії розмежування, амністію терористів та проведення виборів на тимчасово окупованих територіях Донбасу). Акції «Ні капітуляції!» набувають масових форм по всій Україні. У народному віче в Києві 6 жовтня взяли участь щонайменше 10 тис. осіб.

ІНТЕРВ'Ю- ПОЛІТИКА

Один із мастодонтів Європейського парламенту (ЄП) та відомий прибічник України в ЄС Елмар Брок був європарламентарем протягом 40 років. Тепер завдяки глибоким знанням української специфіки ексголови комітету закордонних справ ЄП тимчасово призначили радником із питань України голови Європейської комісії (ЕК) Жан-Клода Юнкера на останні місяці його перебування на посаді. Що чекати від нової європейської кон'юнктури та якою має бути стратегія України у протидії російській агресії він розповів в ексклюзивному інтерв'ю Brussels Ukraina Review.

18

ЕЛМАР
БРОК: БРОК:

«ХТО
«ХТО

ЗРОБИВ ДЛЯ

УКРАЇНИ
УКРАЇНИ

БІЛЬШЕ, НІЖ
БІЛЬШЕ, НІЖ

ЄС?!»

Пане Брок, чи це нова посада – радник з питань України? Чи буде вона збережена за нового складу Єврокомісії?

Ця посада була запроваджена за пропозицією пана Юнкера, чинного президента Єврокомісії, щоб принести користь обом сторонам протягом перехідного періоду. Ця посада безоплатна. Мене попросили допомогти протягом перехідного періоду, оскільки у мене значний досвід співпраці з Україною. Тобто моя допомога може сприяти встановленню продуктивних відносин між сторонами у перехідний період.

Як, на Вашу думку, ЄС має ставитися до України за президентства Зеленського?

Ми бачимо, що в президента Зеленського дуже конструктивні цілі, і ми маємо допомогти йому. Ми також повинні бути корисними у всьому, що стосується законодавства, необхідного для повної імплементації Угоди про асоціацію, або інших моментів, які можуть стати перешкодою для подальших інтеграційних процесів в Україні. Ми говоримо про Уряд, реформу правосуддя, незалежність судової системи від політики, публічне адміністрування та повне дотримання Регламенту Верховної Ради та контроль за цим тощо.

Яким має бути підхід ЄС до України? І до Росії? Чого ми можемо очікувати від нової європейської влади?

Гадаю, що ЄС завжди підтримував незалежність України та її право повернути територію.

Як Ви оцінюєте факт підписання Володимиром Зеленським угоди щодо «формули Штайнмаєра»?

Це питання виконання і контролю за виконанням. Питання в тому, на яких умовах будуть проведені вибори на окупованих територіях. Ключовим для України є утримання контролю на кордоні з Росією, з урахуванням інтересів України.

Тобто Мінська угода – це найкраще, що є на сьогодні?

Дотепер це – єдиний чинний документ. І ми бачимо, що крок за кроком ми можемо виконати її умови угоди. Але така покрокова стратегія також потребує балансу інтересів, ми не можемо надавати переваги тій чи тій стороні.

Новий президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн підтримувала ініціативи Ангели Меркель щодо України, коли була міністром оборони Німеччини. Тому я вважаю, що немає підстав очікувати радикальних змін у політиці ЄС.

Чи будуть Німеччина та Франція дотримуватися жорсткої позиції щодо Росії у наступному раунді переговорів у «нормандському форматі»?

Так, звичайно. Росія порушила норми міжнародного права. І крок за кроком ми повинні підходити до ситуації, коли міжнародне право в Україні відновиться. І, відповідно, покращиться ставлення до Росії.

Як Ви вважаєте, чи підтримує Україну нова європейська влада?

Новий президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн підтримувала ініціативи Ангели Меркель щодо України, коли була міністром оборони Німеччини. Тому я вважаю, що немає підстав очікувати радикальних змін у політиці ЄС.

Але, наприклад, новий голова Європейської ради, Шарль Мішель, висловлювався за відміну санкцій проти Росії...

Він – голова Європейської ради, а ця посада не передбачає оперативних функцій. Санкції – компетенція Єврокомісії. Однак, щодо поглядів Шарля Мішеля, то я не думаю, що він на боці Росії. Мені здається, що неправильно так трактувати його позицію. Як прем'єр-міністр та член Європейської ради він підтримував введення та розширення санкцій.

Вам також варто написати про те, що ЄС робить для України безпосередньо або через свої фінансові інституції. З 2014 року ЄС та країни-члени надали Україні підтримки приблизно 18 мільярдів євро у формі кредитів, грантів та гарантій. Ми також відкрили наші кордони, ніхто такого ще не робив, навіть американці. Ми підписали Угоду про вільну торгівлю, а це – значне збільшення обсягу експорту українських товарів до ЄС. Жодна з країн світу, навіть США, не зробила для України стільки, скільки зробив Європейський Союз. І ми повинні брати до уваги факти та цифри, а не телефонні розмови Дональда Трампа!

То Ви вважаєте, що санкції будуть продовжені?

Насьогодні ціна санкцій для ЄС значно більша, ніж для США. До того ж обсяги торгівлі між Росією та США збільшилися за останні п'ять років. Погляньте на цифри.

Незважаючи на це, США та інші країни висловлюють багато критики з приводу того, що ЄС не так багато робить для України...

Це – пропаганда! Вони нічого не роблять! Що стосується фінансів, ми робимо у 20 – 25 разів більше, ніж США. Одного дня Україна це усвідомить.

Що може вплинути на безвіз зі сторони України?

Чи надали США безвізовий режим Україні? Чи погодилися вони на зону вільної торгівлі? Чи є Угода про асоціацію між Україною та США?

Тобто Ви вважаєте, що політика ЄС щодо України за останні п'ять років була достатньо сприятливою?

Хто зробив більше?

Як Ви вважаєте, ЄС одноголосний у питаннях щодо України?

У різних країн-членів ЄС – різні підходи до питань, пов'язаних з Україною. Попри це, санкції продовжуються і продовжуються. Одноголосно. Що насправді важко, це те, що нам постійно дорікають, що ми нічого не робимо. І нам стає складно пояснювати це нашим громадянам.

Отже, Ви очікуєте, що така політика триватиме...

Чи є підстави думати інакше?

Що Ви думаєте з приводу Криму? Чи є у нас шанс повернути його? Новообраний президент України вірить у це, однак багато хто налаштований скептично...

Спочатку треба розв'язати питання сходу України.

«Формулою Штайнмаєра»?

Чим завгодно... Крок за кроком, зважаючи на інтереси України. Усі можливі варіанти обговорюватимуться в українському Уряді.

Та все ж таки, чи є у нас шанс повернути Крим? Через десять років чи двадцять?

Єдине, що я знаю, що Німеччині знадобилося 45 років, щоб об'єднатися знову. Тобто у нас є вже певний досвід.

У різних країн-членів ЄС – різні підходи до питань, пов'язаних з Україною. Попри це, санкції продовжуються і продовжуються. Одноголосно. Що насправді важко, це те, що нам постійно дорікають, що ми нічого не робимо. І нам стає складно пояснювати це нашим громадянам.

Отже, шанс є...

Зробіть Україну успішною, демократичною державою з високим рівнем життя, і люди у Криму побачать, що вони можуть бути успішнішими у вільній Україні, ніж у Росії. Тоді це стане можливим. Реформуйте вашу державу! І ви стане сильнішими. І з цим ми, Євросоюз, можемо допомогти. Зі стратегією, лібералізацією візового режиму, інвестуванням в Україну, з впливовими та незалежними інституціями, які діють у площині верховенства права. Ми ніколи не визнаємо анексії Криму, і Київ не повинен її визнавати. Але на сьогодні варто зосередитися на тому, як закінчити цю нищівну війну.

АДВОКАТІЯ ІНТЕРЕС

II

Наскільки відомо «королю нетворкінгу», українці мало користуються перевагами, які надає членство в професійних об'єднаннях, аналітичних центрах або громадських організаціях. Брюссель навіть більше, ніж Женева чи Нью-Йорк, є центром проактивної поведінки.

ЛОБІЮВАННЯ УКРАЇНИ В БРЮССЕЛІ: МОТИВИ, СПОСОБИ ТА МОЖЛИВОСТІ. АБО ЯК ЕФЕКТИВНО ВЗАЄМОДІЯТИ НА КОРИСТЬ КИЄВА

**НА ОСНОВІ ІНТЕРВ'Ю
З ФРАНКОМ
ШВАЛЬБА-ГОТОМ,
БРЮССЕЛЬСЬКИМ
«КОРОЛЕМ
НЕТВОРКІНГУ»**

Столиця Європейського Союзу (ЄС), штаб-квартира НАТО, локація багатьох інших міжнародних політичних та комерційних організацій, Брюссель залишається одним з найкращих місць для просування нових ідей, які стануть у пригоді всьому світу. Місто є навіть кориснішим для країн, що розвиваються, оскільки вони намагаються наздогнати та триматися на рівні з демократичними та економічними здобутками.

Ось чому бути почутою у Брюсселі є надзвичайно важливо для України – країни, яка прагне європейських цінностей та спрямована на інтеграцію з ЄС. У Брюсселі є декілька українських організацій, що працюють на досягнення цієї мети. Окрім офіційних дипломатичних місій України в ЄС та НАТО, Посольства України в Бельгії, у бельгійській столиці діють «Офіс зв'язку українських аналітичних центрів у Брюсселі», «Промоут Юкрейн» («Promote Ukraine»), «Об'єднання українок Бельгії», «Бізнес Рада ЄС – Україна» та інші.

Один зі співзасновників німецької Партії зелених та перший «зелений» член Європейського парламенту, Франк Швальба-Гот відомий у Брюсселі як «король нетворкінгу». За більш ніж 30 років у столиці ЄС Франк реалізував безліч різноманітних проєктів, організував десятки конференцій і допоміг сотням людей донести до політиків свої ідеї, які здатні надихати. Він також організовує заходи, що об'єднують спеціалістів різних національностей та сфер діяльності, бо переконаний, що «сам на сам ми не можемо змінити світ на краще, для цього треба спілкуватися з іншими». Понад те, щомісяця він запрошує молодь з різноманітних куточків світу відвідати різноманітні заходи у Брюсселі, зустрітися з відомими політиками й громадськими активістами та повчитися досвіду у нього. Франк переконаний: один місяць у Брюсселі може дати досвід, що змінить ціле життя.

Одні з них сфокусовані на питаннях культури, інші прагнуть стати впливовими гравцями на українсько-європейській політичній арені. У столиці ЄС також діють окремі українці, які взяли на себе відповідальність за промоцію України, працюючи в політиці або бізнесі. Оскільки активне лобювання України почалося лише після Євромайдану, українцями потрібно засвоїти ще багато уроків.

Ми запитали у Франка, як Україні скористатися можливостями лобювання, які існують у Брюсселі (наприклад, можливість впливу на політику ЄС через треті країни).

Українським асоціаціям або НУО варто шукати брюссельські організації з дотичними сферами інтересів та приєднуватися до них. Для університетів це може бути, наприклад, Європейська асоціація університетів, для профспілок – Європейська конфедерація профспілок тощо.

24

Франк наголошує, що політика ЄС переважно заснована на консультаціях. Квазіуряд ЄС – Європейська комісія (Єврокомісія) – регулярно консультиється зі стейкхолдерами на кшталт асоціацій та об'єднань до початку процесу створення нових політик або законодавства та, власне, й під час роботи над ними. Цінним для України може стати те, що більшість організацій, асоціацій та аналітичних центрів Брюсселя передбачають повне, асоційоване членство або статус спостерігача. До прикладу: найбільша можливість нетворкінгу в Брюсселі для всіх, хто причетний до галузі охорони навколишнього середовища – це Європейське екологічне бюро (ЄЕБ) – мережа, що об'єднує більш ніж 150 громадських організацій у цій царині. Окремі країни, що не є членами ЄС, стали партнерами ЄЕБ. Зокрема, це Міжнародна асоціація охоронців річок з Молдови (Еко-ГІРАС), повний член ЄЕК, а найбільш досвідчений представник цієї асоціації навіть став членом правління ЄЕК.

Наскільки відомо «королю нетворкінгу», українці мало користуються перевагами, які надає членство в професійних об'єднаннях, аналітичних центрах або громадських організаціях. Брюссель навіть більше, ніж Женева чи Нью-Йорк, є центром проактивної поведінки. Франк зазначає: «З мого досвіду, проактивність в інституційному плані не закладена у генетичній пам'яті пострадянської культури». Сам Франк Швальба-Гот завжди відкритий до нових можливостей, які дарує життя. Прогулюючись Брюсселем, він споглядає навколо і, помітивши цікаве, не пропускає шанс зупинитися (навіть якщо він поспішає на зустріч) та познайомитися з кимось або чимось новим. Він активно обмінюється візитівками.

Під час нашої прогулянки Європарламентом, він вітається з його членами, їхніми помічниками та навіть з невідомими особами. Ця неординарна персона завжди відкрита, щаслива та доступна до спілкування з людьми. Він захоплюється співпрацею, об'єднує абсолютно різних за сферами діяльності людей та вчить їх взаємодіяти. Франк продовжує: «Українським асоціаціям або НУО варто шукати брюссельські організації з дотичними сферами інтересів та приєднуватися до них. Для університетів це може бути, наприклад, Європейська асоціація університетів, для профспілок – Європейська конфедерація профспілок тощо. Участь у цих організаціях не завжди обумовлена членськими внесками. Більшість із них зацікавлена у розширенні географії співпраці.

Крім того, розмір внеску для університету, компанії або іншої організації з України може бути меншим, ніж для аналогічних учасників із Франції або Німеччини».

Франк називає чотири переваги членства в наявних у Брюсселі об'єднаннях для українських організацій.

По-перше, поінформованість про плани розвитку законодавства ЄС та можливість вплинути на них.

По-друге, можливість познайомитися та співпрацювати з людьми, які виконують роботу, подібну до вашої, але в інших умовах, і які можуть поділитися власним досвідом та викликами. Це не лише допоможе вам знайти нові підходи, а й розширить ваш професійний світогляд.

По-третє, належність до великої сім'ї: ви не відчуватимете себе покинутими на узбіччі між ЄС та Росією.

І по-четверте, шанс знайти партнера для вашого майбутнього проекту.

Франк підсумовує: «Найкращий час відвідати Брюссель, звісно, коли там відбуваються заходи у вашій сфері інтересів. Усі без винятку згадані об'єднання проводять загальні збори, на яких зустрічаються їхні члени. Відвідати їх – найкращий, але не єдиний шанс. Дуже результативним буде затриматися ще на два-три дні, щоб закріпити контакти з людьми, з якими ви познайомилися. Вам також варто скористатися можливістю поспілкуватися з посадовими особами Єврокомісії та членами комітетів Європарламенту, відповідальними за питання, пов'язані з Україною».

Після короткого спілкування з Франком Швальба-Готом ми дійшли висновку: світ став би кращим, якби кожна особа з різними поглядами була б так само ж відкритою до спілкування з іншими, як Франк.

Ми виходимо з будівлі Європарламенту, і, замість того щоб, побачивши нову виставку, подумати: «Немає часу, мерщій додому!», усвідомлюємо: «Це може бути нова можливість!» І ми підходимо ближче, цікаво проводимо час, обмінюємося візитівками з іншими відвідувачами. Непросто полишити нашу маленьку зону комфорту, почати зустрічати нових людей, підходити до незнайомих... Однак саме так працює світ сьогодні. Щоб бути демократичною країною, відкритою до глобальних можливостей, Україна має стати на цю стежину. Як ми вже переконалися, діяльність та розробіток у Брюсселі проектів, що захоплюють, вимагає проактивного підходу, ентузіазму, оптимізму та відкритості.

Сподіваємося, що використовуючи ці рекомендації, а також можливості, надані Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, у Брюсселі буде все більше і більше українських стейкхолдерів, які наближатимуть Україну до ЄС.

ЄС ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ВІД МОГЕРІНІ ДО БОРРЕЛЯ

ЄС ПРОТИ РОСІЙСЬКО ДЕЗІНФОРМ ВІД МОГЕРІ ДО БОРРЕЛЯ

**ЯНА БРОВДІЙ, АКАДЕМАСИСТЕНТ
КОЛЕДЖУ ЄВРОПИ, БРЮГГЕ**

**Досягнення
Могеріні щодо
дезінформації**

Пrawdopodobно, Верховний представник Європейського Союзу (ЄС) з питань закордонних справ та безпеки Федеріка Могеріні не запам'ятається своєю ефективною політикою та рішучою відданістю боротьбі з російською дезінформацією. Федеріка Могеріні передає пост своєму наступникові Жозепу Боррелю Фонтельєсові, міністру закордонних справ Іспанії, який візьме на себе повноваження і цілу купу незавершених справ з цього питання. Чи буде новий Верховний представник більш безкомпромісним і чи зробить він боротьбу з російською дезінформацією одним зі своїх пріоритетів протягом наступних п'яти років?

Федеріку Могеріні за час її перебування на посаді критикували за те, що вона не вдіяла достатньої уваги боротьбі з російською дезінформацією. Одним об'єктом критики є Оперативна робоча група зі стратегічних комунікацій, ОРГСК (East StratCom Task Force, ESTF), перша ініціатива щодо дезінформації, яку розпочав Верховний представник ЄС у 2015 році. Завданням ОРГСК є аналіз тенденцій дезінформації, а також пояснення політики ЄС країнам «Східного партнерства» (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна). Команда ОРГСК постійно отримує недостатнє фінансування та потребує нового персоналу, і їй доводиться покладатися на волонтерів під час заходів щодо збору інформації. У відкритому листі аналітичного центру «Європейські цінності», що спеціалізується на російській дезінформації, експерти та аналітики країн ЄС

ОЇ МАЦІЇ: РІНІ ІЯ

та країн-сусідів закликали Верховного представника «почати серйозно сприймати загрозу російської дезінформації» та посилити фінансування ОРГСК.

Загальний результат роботи Верховного представника у боротьбі з дезінформацією дещо покращився з прийняттям у 2018 році Плану дій ЄС проти дезінформації (комплексу дій та заходів, спрямованих на створення нових можливостей та зміцнення співробітництва між державами-членами та інституціями ЄС з метою активної боротьби проти дезінформації), загальноєвропейського Кодексу дій щодо дезінформації (який встановлює стандарти саморегулювання онлайн-платформ від прозорості політичної реклами до закриття фейкових акаунтів) і нарешті створення системи швидкого реагування, щоб полегшити процес обміну інформацією з приводу дезінформаційних кампаній та координувати реакції держав-членів ЄС. Безсумнівно, це були важливі та необхідні кроки у боротьбі з російською дезінформацією.

Однак Верховному представникові знадобилося несподівано багато часу, щоб запуснути ці ініціативи, особливо враховуючи, що між прийняттям Плану дій та європейськими парламентськими виборами минуло лише п'ять місяців. Крім того, існує занепокоєння щодо загальної ефективності запропонованих саморегуляторних заходів замість жорстких дій, а останній звіт Комісії про виконання зобов'язань згідно з Кодексом дій стосовно дезінформації, здається,

під-
т в е р -
джує ці побою-
вання. Facebook слугує
конкретним прикладом. Плат-
форма ввела низку змін для вдоскона-
лення прозорості політичної реклами,
зокрема шляхом створення рекламної бі-
бліотеки Facebook. Попри це, медіаоргані-
зація Politico повідомляє, що «ефективно
відстежувати, як купуються та рекламу-
ються політичні оголошення у Facebook,
майже неможливо».

Система швидкого реагування також не
виправдовує очікувань, оскільки у ЄС не-
має ні належної стратегії щодо того, які
матеріали слід розповсюджувати через си-
стему, ні плану, як ці матеріали потрібно
аналізувати.

І нарешті, деякі критики кажуть, що по-
літика ЄС має дві сторони медалі. Існують
побоювання, що Європа заходить занадто
далеко, бо обмеження способів спілкувати-
ся в Інтернеті неминуче вплине на обме-
ження свободи слова.

Що буде далі під керівництвом Жозепа Борреля?

Чи зможе новий Верховний представник
активізувати боротьбу з російською дезін-
формацією та запропонувати нові ідеї?

Жозеп Боррель багато років присвятив
діяльності у внутрішній політиці Іспанії
та раніше обіймав посаду Президента Єв-
ропарламенту з 2004 по 2007 рік. Він був
міністром закордонних справ, справ ЄС та
міжнародного співробітництва уряду Іс-
панії з 2018 року. Майбутнього Верховного
представника поважають колеги не лише в
Брюсселі, а й в столицях країн-членів ЄС.
Це, безумовно, зіграло важливу роль у вису-
ванні його кандидатури на посаду, оскільки
вона не викликала багато запитань і була
швидко підтримана державами-членами.

На відміну від своєї попередниці, цей
високопоставлений іспанський політик є
дуже відвертим у своїх висловлюваннях,
що може означати створення нової кому-
нікаційної стратегії та більшу настирли-
вість у діях Європейської служби зовніш-
ніх справ. Звичайно, пріоритети Жозепа
Борреля в офісі ґрунтуватимуться на новій
стратегічній програмі ЄС та на очікуваннях
його шефа Урсули фон дер Ляен.

*Під час слухань у
Європарламенті
6 жовтня,
Жозеп Боррель
висловлювався
досить жорстко,
назвавши
Росію ще одним
викликом для ЄС
на рівні з Китаєм,
неспокійним
Близьким Сходом
і тероризмом.*

Жозеп Боррель

Публічно Боррель висловлював дещо суперечливі погляди на Росію. Раніше цього року в інтерв'ю для Європейської ради з міжнародних відносин він заявив, що не надто переймається російською загрозою, оскільки країна є «економічно і соціально слабкою», і вважає її лише «незручним сусідом». Водночас під час слухань у Європарламенті 6 жовтня, Жозеп Боррель висловлювався досить жорстко, назвавши Росію ще одним викликом для ЄС на рівні з Китаєм, неспокійним Близьким Сходом і тероризмом. Він також висловив непопулярну серед багатьох країн-членів ЄС думку про те, що санкції проти Росії слід затверджувати шляхом голосування кваліфікованою більшістю, а не одностайно.

Що стосується російської дезінформації, то поки не ясно, чи буде прийнятий новий підхід до цього питання.

Під час слухання, коли були поставлені конкретні питання про дезінформацію, він відповідав, що «це не тільки те, що надходить з самої Росії». Його попередня діяльність з приводу вказаної проблеми також суперечлива. Після повідомлень про те, що Росія втручалася у каталонський референдум про незалежність 2017 року, Боррель погодився створити спільну групу кібербезпеки Росії та Іспанії, щоб припинити поширення дезінформації. Здається, майбутній Верховний представник дотримується прислів'я «Тримайте своїх друзів поруч, а ворогів – ще ближче», але дуже сумнівно, чи може цей підхід принести якісь плоди.

Федеріка Могеріні відмовилася визнати важливість проблеми російської дезінформації. У Плані дій, що окреслює цілі ОРГСК, немає жодних згадок про Росію.

Отже, не дивно, що проблема не вирішується належним чином, і, згідно з останніми повідомленнями, вона ще більше посилилася, оскільки кількість випадків дезінформації, пов'язаних з російськими джерелами, подвоїлася за останній рік. Уже незабаром стане ясно, чи продовжить Боррель політику своєї попередниці, чи запропонує нове бачення. Однак зрозуміло одне: якщо він прагне успіху, то повинен серйозно поставитися до загрози російської дезінформації та зробити боротьбу з нею одним зі своїх пріоритетів.

Ця стаття написана від власного імені.

ЦИФРОВЕ ЦИФРОВЕ ПОЛЕ ПОЛЕ БОЮ БОЮ ТА ТА «ВЕПОНІЗАЦІЯ ДУМОК» «ВЕПОНІЗАЦІЯ ДУМОК»

**ВІКТОРІЯ
РОЗЕНДАЛ,
ЕКСПЕРТ НУО
«PROMOTE
UKRAINE»,
БРЮССЕЛЬ**

Кібервійни можуть перерости у повномасштабні конфлікти офлайн

Світ переходить на «цифру». Причому останнім часом це стосується не лише офісних працівників, студентів та бюрократів усіх ланок, а й військовиків. Адже такими висловами, як «кіберсолдат» та «вепонізація думок», вже нікого не здивуєш.

У світі все частіше кажуть про загрозу глобальної кібервійни між Заходом та Росією з її авторитарними союзниками. Незважаючи на істотну технологічну відсталість Росії від країн Заходу, її здатність до проведення кібероперацій та інформаційних атак на сьогодні важко переоцінити. Про серйозність наслідків віртуальних війн там кажуть відверто. «Найбільша загроза полягає у тому, що інциденти онлайн можуть призвести до повномасштабної війни офлайн», – заявив спецпредставник президента Росії з питань міжнародного співробітництва у галузі інформаційної безпеки Андрій Крупських на «Кібер-Генасамблеї» ООН у червні цього року.

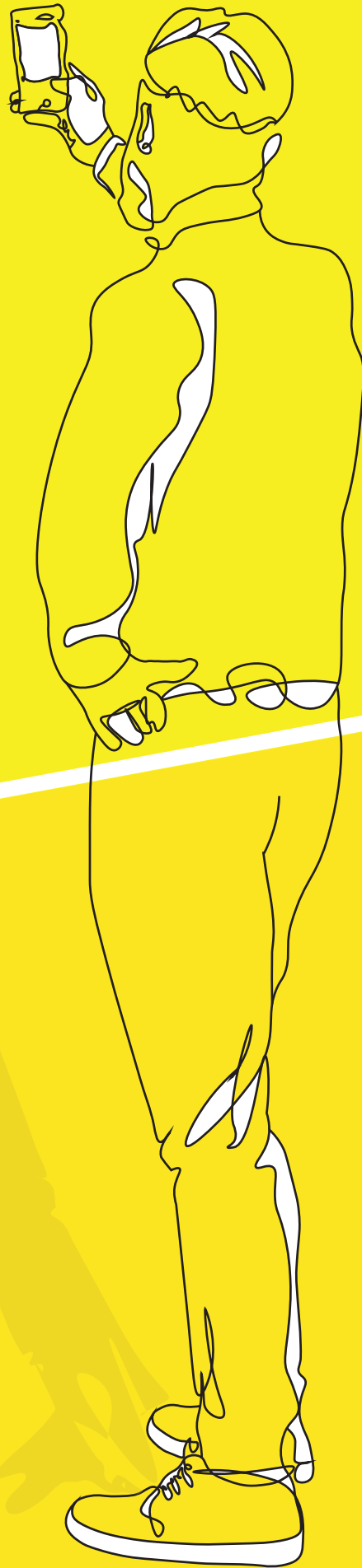
Про факти кібератак з боку Росії, інформаційних та пропагандистських операцій, атак на інфраструктурні об'єкти, політичний підкуп та залякування опонентів щоразу рапортують громадські організації, органи влади демократичних країн та самі жертви.

«Виклики, які ми зараз маємо в Європі: як перемогти Путіна, не ставши Путіним; як захистити демократію, не ставши самим недемократичними? Є кілька дій, які вчиняють недемократичні сили щодо нас та свого населення – вони розповсюджують фейки, здійснюють операції з впливу та хакерські атаки на

ТЕМА НОМЕРА

30

• Brussels Ukraine Review • www.journal.promoteukraine.org •

Перша хвиля розвитку російського хакерства розпочалася з 1998 року — у період кризи, коли багато програмістів залишилося без роботи. Їх і вирішили використати у державних цілях та перетворити на хакерів, що працюють на режим.

ви-
бори, ве-
дуть кібервійни», – кон-
статує на конференції НУО
Promote Ukraine «За цифровою
завісою» словенський професор
Зіга Турк, член групи експертів
ЄС по боротьбі з фейками та де-
зінформацією (HLEG).

Що відрізняє російську мане-
ру ведення війни часів холодної
війни від сьогоднішньої? Назагал
небагато. Проте завдяки науко-
во-технічному прогресу та роз-
витку ІТ з'явилися нові засоби, а
саме кіберзброя. Тож нинішню
комплексну агресію Росії проти
суверенних держав заведено на-
зивати гібридною війною. Не-
абияку роль у протистоянні на
всіх фронтах та напрямках віді-
грають кібервійська. Їх у розпо-
рядженні радянської влади не
було. Однак бої на цифровому
полі не менш запеклі, аніж на
реальному.

«Під час холодної війни ми
непокоїлися щодо ядерної зброї
як зброї масового знищення.
Але тепер наші суспільства за-
стосовують кіберзброю на тако-
му рівні, що вона стала зброєю
масового знищення», – зауважує
Станіслав Секрієру, аналітик
Європейського інституту дослі-
джень питань безпеки (EUISS).

Хто ті хакери, що працюють на Кремль?

З винаходом Інтернету у 1983
році та його стрімким розвитком
для російської влади на-
стали важкі часи: інформаційні
потоки ставало все важче кон-
тролювати. Російським спец-
службам треба було шукати від-
повіді на нові виклики часу.
Якщо не можеш чогось пере-
могти – треба очолити. Перша
хвиля розвитку російського ха-
керства розпочалася з 1998 року
– у період кризи, коли багато
програмістів залишилося без

роботи. Їх і вирішили використа-
ти у державних цілях та перетво-
рити на хакерів, що працюють на
режим.

Перші потужні хакерські гру-
пи з'являються у 2000-их роках,
відомі як АРТ29 і АРТ28 (Advanced
Persistent Threat – підвищена
постійна загроза, що на техніч-
ному жаргоні означає кібершпі-
онаж). Німецькі спецслужби
звинуватили АРТ28 у зломі мере-
жі бундестагу. Хакери цієї самої
групи стояли за атакою на фран-
цузький телеканал TV5Monde, в
результаті якої канал на кілька
годин припинив мовлення, а на
його сайті з'явилася символіка
ІДІЛ.

АРТ29 за-
світилася у 2015
році на проникненні у не-
захищену мережу Білого дому,
Держдепартаменту США та
Об'єднаного комітету началь-
ників штабів. Після цього про
кібервійни заговорили в усьому
світі.

«Я сама з Венесуели та можу
підтвердити все, що ви каже-
те. Ми маємо Карибську вер-
сію всього цього», – сказала
під час конференції її учасни-
ця Ірене Перез-Мербіс (Irene
Perez-Merbis), говорячи про
втручання Росії у вибори та її
інформаційні кампанії в сувере-
нних державах.

«Дружня» підтримка на виборах

За даними експертів, за ос-
тання 20 років Росія втручалась
у виборчі процеси майже 30 кра-
їн. Особливо в орбіті її інтересів
– сусіди, на кшталт України,
Грузії, та країни ЄС.

За даними експертів, за остання 20 років Росія втручалась у виборчі процеси майже 30 країн.

«У випадку з президентськи-
ми виборами в Україні, у Росії
не було очевидного фаворита.
Тож вона працювала на дискре-
дитацію виборчого процесу як
такого», – погоджується біль-
шість експертів. Проте на пар-
ламентських виборах фаворит
був очевидний – «Опозиційна
платформа – За життя». І вона
прийшла до фінішу другою, хоча
й зі значним відривом від партії
«Слуга народу». Відомо, що й на
виборах до Європарламенту іс-
нувала реальна загроза приходу
до влади євроскептиків, тобто
правих і лівих радикалів, з яки-
ми відверто дружить Кремль.

«Ми побачили, що вибори до
Європарламенту не були вільни-
ми від стороннього втручання,
– говорить Емоке Петер (Emoke
Peter), співробітниця Єврокомісії
з питань політики. – Проте ми не
повинні приймати це як норму».

Експерти, які працюють над
питанням вже тривалий час, на-
голошують на декількох напрям-
ках роботи та етапів захоплення
влади у суверенній державі.

EU-Ukraine Women in Politics

1. Пошук контактів та точок доступу. В Україні з Кремлем відкрито дружать опозиційні політики. Так, напередодні парламентських виборів вони активно піарилися на домовленостях про зниження ціни на газ. У Європі відкрито дружніми до Росії є партія «Національний фронт» Марін Ле Пен, німецька «Альтернатива для Німеччини» та подібні.

2. Фінансування лояльних політиків. Якщо пригадати історію зі зломом електронної пошти радника Володимира Путіна В'ячеслава Суркова, там йдеться про бюджети на фінансування окремих партій на місцевих виборах в Україні 2015 року. Допомога партії Марін Ле Пен на 9 мільйонів євро в Європі вже є доведеним фактом.

3. Стратегічна співпраця з лояльними партіями. Зокрема, ті самі домовленості про дешевий газ.

4. Робота проти опонентів. Дискредитація влади, демонстрація її нездатності захистити населення. Тут до гри долучаються кіберзаходи. Як-от атаки на опонентів.

5. М'яка зміна режиму. Приведення до влади лояльних до себе політиків, політичних сил. Свого часу так до влади в Україні привели Віктора Януковича. Наразі ми спостерігаємо лояльні до Кремля уряди в Австрії, Греції, Молдові та інших країнах.

ЧОМУ РОСІЇ НЕВИГІДНО ОРГАНІЗОВУВАТИ КІБЕРОПЕРАЦІЇ, А ПРОГРАМІСТАМ ВАРТО ВІДМОВЛЯТИСЯ ВІД РОБОТИ НА КРЕМЛІ

Сьогодні уряди, приватні структури і активісти мають все більше навичок та інструментів для викриття тих, хто стоїть за кібератаками. Коли ж ідеться про масштабні атаки, експерти часто ідентифікують саме Росію.

Російські та іноземні програмісти, які беруть участь в організованих Кремлем кібератаках, можуть спеціально чи ненавмисне розкрити імена своїх роботодавців та зробити будь-яку інформацію публічною. У такий спосіб вони полегшують атрибуцію кібератак іноземними структурами, що спричиняє міжнародні скандали.

Попри те що ці програмісти працюють зі спецслужбами, все ж вони є не професійними оперативниками, а звичайними кібернайманцями. Ще частіше вони просто «знайдені» Кремлем, бо раніше мали проблеми з законом. І таким чином, через шантаж, Кремль змушує їх працювати на себе.

**МАРТА БАРАНДІЙ,
PH.D. LL.M. EUR.,
АНАЛІТИК
У СФЕРІ
МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА,
ЗАСНОВНИЦЯ
НУО «PROMOTE
UKRAINE»,
БРЮССЕЛЬ**

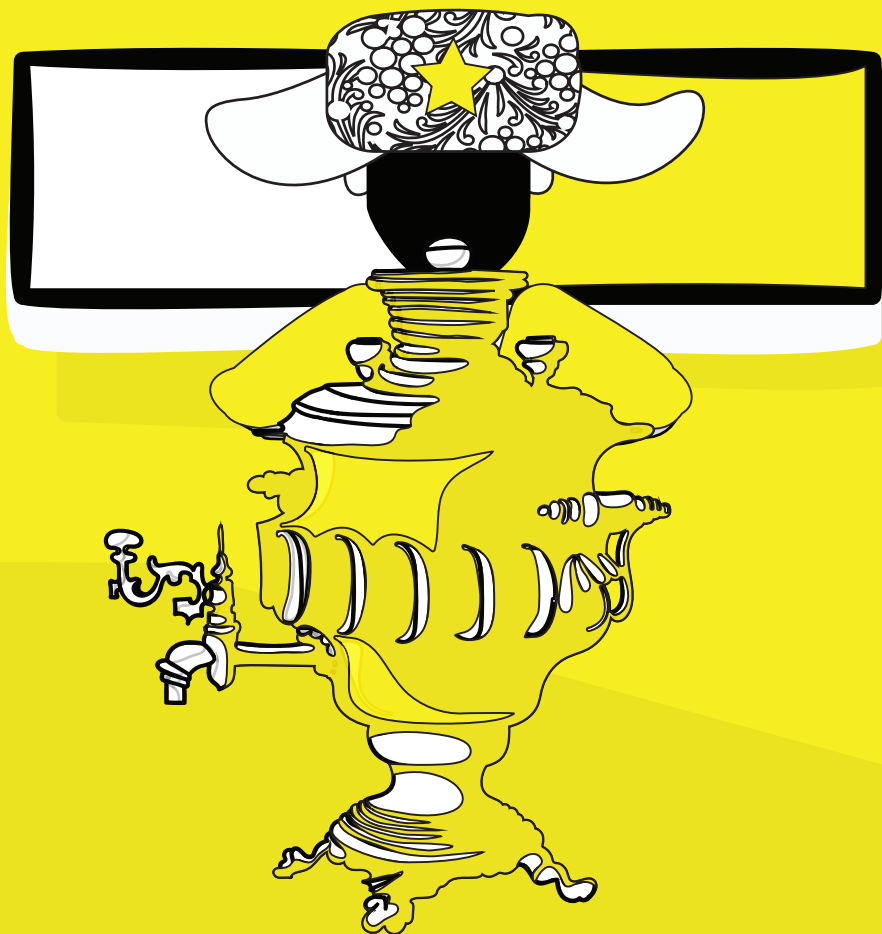

*ІТ-фірми, які
приймають
пропозицію
працювати
на Кремль у
кіберсфері,
компрометують
себе, втрачаючи
репутацію та
прибутки.*

Так, ще у 2013 році заступник міністра оборони Росії генерал Олег Остапенко заявив, що вони формують підрозділи – наукові ескадрони, які можуть залучати хакерів із кримінальною історією. Того ж року кіберзлочинця Олексія Белана заарештували в Греції на прохання США, але він unikнув екстрадиції та втік до Росії. Там він потрапив у пастку: його змусили працювати зі спецслужбами, щоб unikнути подальших кримінальних звинувачень. За наказом російської розвідки та з допомогою ще одного «хакера-найманця» з Канади, він здійснив кібератаки на Yahoo.

У деяких випадках, наймаючи хакерів, Кремль використовує мотивацію патріотизму (національної гордості), де пропонує взяти реванш над західними структурами, які нібито принижують російські цінності та ідею «руського міра». З патріотичних міркувань чи інших мотивів навіть антикремлівські активісти «відбілюють Москву», переконуючи, що не завжди за кібератаками, яким приписують руку Кремля, стоїть саме Кремль.

Так, активіст опозиційної російської громадської організації «Роскомсвобода» Олександр Ісавнін у своєму виступі на конференції «За цифровою завісою», що відбулась у Брюсселі минулого літа, переконує, що не всі атаки, в яких звинувачують Росію, відбувалися за підтримки Кремля, зокрема атака NotPetya, яку більшість експертів пов'язують саме з Росією. Він вважає, що завдяки таким атакам звичайні програмісти тестують свої можливості.

Для коректної атрибуції варто пригледітися до того, кому можуть бути вигідні кібератаки і чи це можуть бути операції під чужим іменем, коли спеціально використовуються сервери інших країн.

З іншого боку, IT-фірми, які приймають пропозицію працювати на Кремль у кіберсфері, компрометують себе, втрачаючи репутацію та прибутки. Так, у 2014 році італійська компанія Hacking Team утратила експортну ліцензію, тому що продала хакерське програмне забезпечення iPhone російській фірмі Advanced Monitoring, яка працює з ФСБ.

У будь-якому випадку, коли атаки викриваються, Москва заперечує свою причетність. Незважаючи на публічні кампанії з вербування хакерів, Москва не визнає, що вони працюють на неї, і відмовляється від них, коли вони потрапляють у біду. При цьому самі хакери та їхні родини піддаються ризику фінансових чи юридичних наслідків і коли вони потрапляють у пастку в Росії, то не можуть виїхати до Європи на навчання, відпустку чи роботу.

Так, у травні 2019 року ЄС вирішив, що до них застосуватиметься санкційний режим, схожий до того, що діє стосовно обвинувачених у застосуванні забороненої хімічної зброї – замороження активів та заборона в'їзду.

У 2014 році в США вперше було відкрито кримінальну справу щодо широкомасштабної хакерської операції, спонсорованої Росією. Російські шпигуни Дмитро Докучаєв та Ігор Сущин заплатили двом програмістам – канадцю казахського походження Карімові Баратову і вищезгаданому громадянину Латвії Олексію Белану, щоб зламати 6000 акаунтів Yahoo та отримати інформацію ще про пів мільярда. Британська розвідка MI-5 відіграла ключову роль у розкритті цієї атаки. Хакер Карім Баратов був засуджений на п'ять років ув'язнення, тимчасом як Олексій Белан був внесений до списку «найбільш розшукуваних злочинців» у США. Дмитра Докучаєва заарештували в Москві за підозрою в обміні інформацією з іноземною розвідкою.

Програмісти повинні зважати на те, що хакерство на замовлення держави не позбавляє їхні дії кримінального характеру, а іноді вони ризикують життям. Так, у червні 2019 року було «запущено» нову форму війни – фізичне знищення у відповідь на цифрову агресію, а саме на сплановану кібератаку хактивістів ХАМАС Ізраїль бомбардував будинок, де «проводилися кібероперації».

Коли кібератаки розкривають, що тепер трапляється частіше, хакери опиняються в пастці між кримінальними звинуваченнями та шантажем, чи навіть загибеллю, а компанії втрачають свою репутацію та ліцензії. Тож кібероперації загрожують усім, хто в цій сфері працює на Кремль. Не кажучи вже про те, що саму Росію вони втягують у скандали, які підривають міжнародну співпрацю з питань, що мають реальне, глобальне значення.

Програмісти повинні зважати на те, що хакерство на замовлення держави не позбавляє їхні дії кримінального характеру, а іноді вони ризикують життям.

ДОСЯГАЄМО ЗІРОК
ДЛЯ НАШИХ КЛІЄНТІВ

www.asterslaw.com

КАПІТУЛЯЦІЯ?
ЧИ НА ЗАХІДНОМУ
НАПРЯМКУ
БЕЗ ЗМІН

**КАПІТУЛЯЦІЯ?
ЧИ НА
ЗАХІДНОМУ
НАПРЯМКУ
БЕЗ ЗМІН**

Поки Москва
намагається
розгорнути
Україну у свій бік,
Уряд працює над
поглибленням
євроінтеграції

Протести активних громадян проти капітуляції перед Кремлем у зв'язку з прийняттям новою владою «формули Штайнмаєра» та інтенсивність публічних дебатів на цю тему спонукають нас оцінити, де саме знаходиться Україна на своєму шляху до євроінтеграції й чого справді хоче українська влада і наш народ.

Як би дивно це не звучало сьогодні, проголосувавши за Володимира Зеленського і його партію, велика частина населення України висловилася за європейську інтеграцію. Причини підтримки іншого, ніж Петро Порошенко, кандидата в президенти полягали не в зовнішньополітичному чиннику, а у внутрішньополітичних невдачах його команди. Тому часті звинувачення від 25 відсотків, які проголосували за Петра Порошенка, на адресу тих 73 відсотків, що обрали Володимира Зеленського в другому турі, – в тому, що ті «не проукраїнські» або їм байдуже, чи Україна «рухається до Європи», чи «здається Росії», не враховують усіх мотивів доленосного вибору більшості.

**МАРТА БАРАНДІЙ,
PH.D. LL.M. EUR.,
АНАЛІТИК
У СФЕРІ
МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА,
ЗАСНОВНИЦЯ
НУО «PROMOTE
UKRAINE»,
БРЮССЕЛЬ**

На сьогодні обраний президент та його Уряд декларують курс на Захід. Ключові кадрові призначення засвідчують вірність цим заявам: міністр закордонних справ Вадим Пристайко – представник України при НАТО за часів президентства Петра Порошенка, віцепрем'єр-міністр з питань європейської інтеграції – Дмитро Кулеба, колишній посол при Раді Європи. Також Уряд на чолі з Олексієм Гончаруком представив програму, в якій поставлено цілі: виконати один із чотирьох Копенгагенських критеріїв – економічний, що зокрема дасть поштовх до ефективного здійснення інших критеріїв (демократія, права людини та імплементація права ЄС), а євроінтеграція у програмі

визначена як пріоритет, хоча і стоїть не на перших сторінках документа.

Оцінки ж щодо прийняття «формули Штайнмаєра», відкриття ринку землі та інших контроверсійних дій, що можуть наводити на думку про протилежний напрямок, ніж європейський, а також про олігархічний вплив чи іншу hidden agenda (приховану мету) нових лідерів країни, дадуть суспільство та експерти вже у найближчому майбутньому.

Водночас важливо зосередитися на тому, чого саме український народ, попри внутрішню політику, очікує в зовнішній.

Відповідно до даних Дослідницького центру П'ю (Pew Research Centre) від 14 жовтня 2019 року, 79 відсотків українців прихильно ставляться до ЄС.

Опитування українців соціологічною групою «Рейтинг», центром «Соціальний моніторинг» і ГО «Український інститут соціальних досліджень», яке проводилося з 30 квітня по 10 травня, тобто після другого туру президентських виборів, свідчать, що 57 відсотків позитивно ставилися до європейської інтеграції.

Водночас за відновлення прагматичних економічних відносин з Росією, Білоруссю і Казахстаном та іншими країнами СНД висловилися 19,6 відсотків громадян.

Отже, більшість населення України, включно з тими, хто голосував за Володимира Зеленського в другому турі, прагне

Більшість населення України прагне того, чого досягла Європа з її економічним добробутом, правами людини та партнерськими відносинами, і зовсім не хочуть того, що пропонує Росія з такими її структурами, як Євразійський економічний союз (ЄАЕС)

того, чого досягла Європа з її економічним добробутом, правами людини та партнерськими відносинами, і зовсім не хочуть того, що пропонує Росія з такими її структурами, як Євразійський економічний союз (ЄАЕС), і насаджуванням Кремлем своїм партнерам власного підходу до внутрішньої політики та економічного шантажу. Останнім яскравим прикладом такого шантажу є тиск Росії на Україну і на своїх партнерів по ЄАЕС через ускладнення процесів транзиту вугілля з Казахстану та Киргизстану.

**LEADS
UKRAINE**

**UKRAINE
RELATED
EVENTS
ABROAD**

Так, представник Палати підприємців Казахстану поскаржився на одному з засідань ЄАЕС, що Мінікономіки Росії «квотує», тобто блокує, експорт їхнього вугілля до України навіть всупереч тому, що це порушує Митний кодекс ЄАЕС. І це лише один із прикладів «дружнього» тиску Росії.

Окрім рівноправних відносин, переваги, які ЄС дає Україні порівнюючи з тим, що пропонує ЄЕАС, – грандіозні:

- безвізові подорожі країнами Шенгенської угоди – країнами соціального добробуту. Тут рекордна кількість українців провела свою відпустку влітку 2019 року;

- 500 млн потенційних споживачів у ЄС, з яких українська економіка може мати зиск, зважаючи на вільну торгівлю з країнами з незначною корупційною складовою – країнами верховенства права;

- освітні програми ЄС та фінансування інфраструктурних проектів.

Усе це дає значний шанс на підвищення стандартів життя українців.

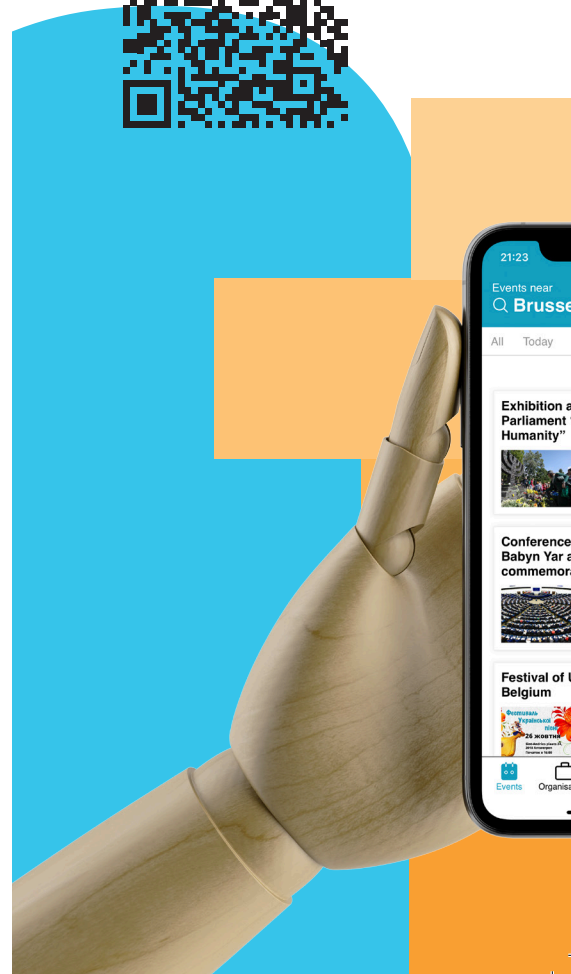
І, звичайно, постійний контроль з боку ЄС за виконанням Угоди про асоціацію українською стороною повинен бути запобіжником від зловживання з боку новообраної влади довірою, що її надають партнери.

Тому жодна ініціатива Москви не може бути порівнянна з тим, що пропонує ЄС для структурних змін в економіці – змінами для стимулювання бізнесу, фінансового добробуту й водночас правами і свободами громадян України.

На щастя, прагнення Уряду наразі, принаймні публічно, спрямовані в бік Брюсселя, а не Москви. Маємо віцепрем'єр-міністра з питань євроінтеграції, який у своєму інтерв'ю «Європейській правді» заявив, що Україна не повинна повертатися в бік СНД, яка є «клубом невдах». Ба більше, він вірить, що Україна здатна виконати критерії членства, а зупинитися на асоціації не в його планах.

Жодна ініціатива Москви не може бути порівнянна з тим, що пропонує ЄС для структурних змін в економіці — змінами для стимулювання бізнесу, фінансового добробуту й водночас правами і свободами громадян України.

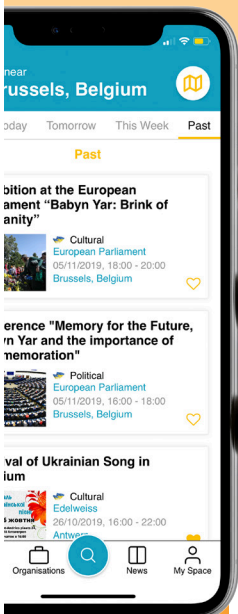
**FIND EVENTS
AND ORGANISATIONS
WITHOUT
REGISTRATION
AND ACCOUNTS**

**SEARCH AND
SHARE
INTERESTING
CONTENT**

**SIGN UP
IF YOU WISH
TO JOIN EVENTS
AND FOLLOW
ORGANISATIONS**

**PUBLISH
AND
ORGANISE
YOUR EVENTS
AND
NEWS**

by **U** Promote
Ukraine

«ПІВНІЧНИЙ ПОТІК – 2»: НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА ЄС. УКРАЇНСЬКА ТОЧКА ЗОРУ

«ПІВНІЧНИЙ ПОТІК – 2»: НАСЛІДКИ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКА ТОЧКА ЗОРУ

**МИХАЙЛО ГОНЧАР, ІГОР СТУКАЛЕНКО,
ЦЕНТР ГЛОБАЛІСТИКИ «СТРАТЕГІЯ ХХІ»,
КИЇВ**

**Росія
готується
застосувати
газову зброю.
Європейські
компанії
та Україна
запаслись
блакитним
паливом**

Трохи передісторії

Після Революції Гідності 2014 року Україна імплементувала енергетичне законодавство Євросоюзу (ЄС) у національне та розпочала реформування енергетичного сектору. Кінцева мета реформ – секторальна інтеграція в енергетичні ринки ЄС: газовий та електроенергетичний. Ця мета визнана Європарламентом і Єврокомісією. Після підписання Угоди про асоціацію Україна – ЄС у 2014 році та піврічну газовою блокадою з боку монопольного постачальника – російського «Газпрому», процес реформування газового ринку в країні набув найбільшого прискорення. Обидві сторони тісно пов'язані одна з одною газовою інфраструктурою. Природний газ йде як з України до ЄС – транзит сибірського газу, так і в зворотному напрямку – реверсні постачання європейських компаній в Україну через Польщу, Словаччину та Угорщину.

Михайло Гончар

Ігор Стукаленко

ІЙ : ДЛЯ А ЄС. КА ДУ

Питання морально-політичного характеру – чи варто провідним європейським країнам реалізовувати проєкт стратегічного характеру з країною, що брутально порушила міжнародне право?

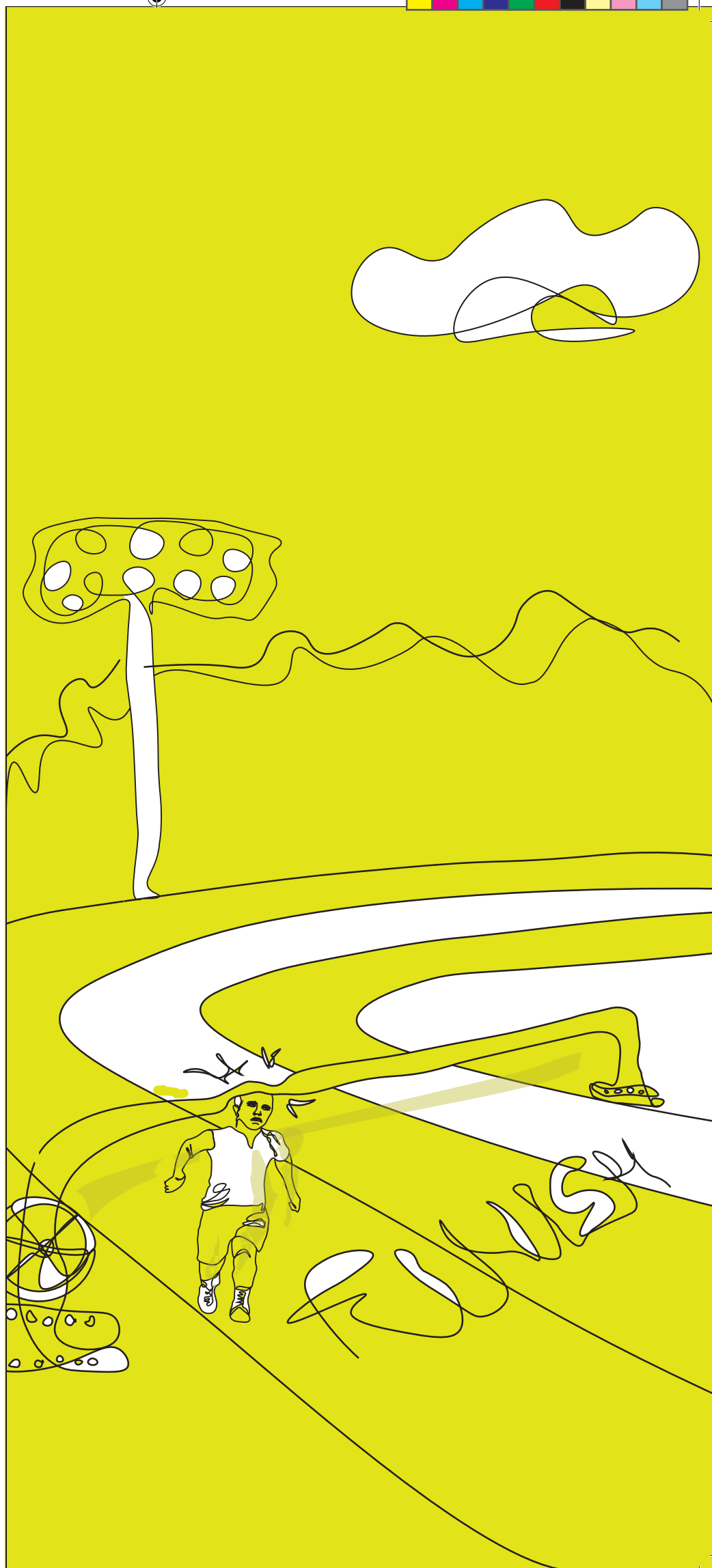
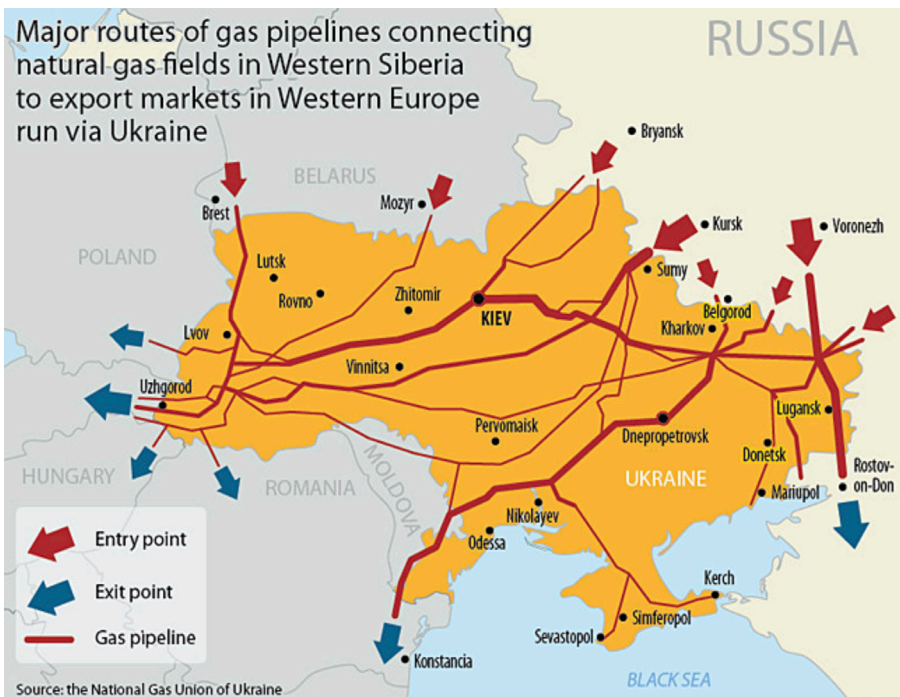

Схема 1. Газотранспортна система України

Для Росії масштабні газотранспортні проєкти є елементом геополітичної стратегії, спрямованої на розкол трансатлантичної спільноти західних країн та прив'язування Європи до Росії через формування енергоресурсної залежності.

щодо попиту та плану постачання, взаємозв'язку, енергетичних стратегій і планів розвитку інфраструктури».

Ключове значення тут має позиція про необхідність урахування можливостей Сторін – ЄС та України – в тому, що стосується попиту на газ у Європі та вільних потужностей для його транспортування відповідно. Тому, коли 2015 року Росія запропонувала, а низка компаній та урядів країн-членів ЄС підтримали ідею проєкту «Північний потік – 2» (ПП2), це закономірно породило питання у Києві до Брюсселя: чи відповідає цей проєкт інтересам ЄС, а також чи відповідає він духу та літері Угоди про асоціацію?

Крім того, виникло питання й морально-політичного характеру – чи варто провідним європейським країнам реалізувати проєкт стратегічного характеру з країною, що брутально порушила міжнародне право, вдалася до агресії проти сусідньої країни, окупувавши та анексувавши частину її території? До того ж за обставин, коли ЄС увів санкції щодо Росії

за агресію проти України. Тим паче що у світі стає дедалі більше альтернатив постачанням з Росії. Взяти хоча б газ Каспію, Центральної Азії, Східного Середземномор'я чи обсяги СПГ на світовому ринку, що стрімко зростають.

Потрібно віддати належне Європарламенту, який завжди виступав проти реалізації цього антиєвропейського за своєю сутністю проєкту. У програмних документах Енергетичного Союзу ЄС чітко вказано: «ЄС буде прагнути до диверсифікації своїх джерел енергії, маршрутів

УГО-да про асоціацію містить ст. 274 «Співробітництво у сфері використання інфраструктури» важливого змісту:

«Сторони мають докладати зусиль для сприяння використанню інфраструктури передачі та збереження газу та, у разі потреби, проводити консультації одна з одною або координувати свої дії стосовно розвитку інфраструктури. Сторони мають співробітничати у питаннях, що стосуються торгівлі природним газом, сталого розвитку та безпеки постачання. З метою подальшої інтеграції ринків енергетичних товарів кожна Сторона повинна враховувати енергетичні мережі та можливості іншої Сторони під час розробки програмних документів

і постачальників, зокрема, в газовій галузі». Очевидно, що проект на зразок ПП2 ніяк не сприяє досягненню диверсифікації, бо джерело газу – Росія та її державна компанія «Газпром», маршрут його доставляння – з Росії, споруджується тим же «Газпромом», постачальник – той самий «Газпром» з Росії.

Також багато країн-членів ЄС виступило проти цього проекту. Загалом десять країн Центрально-Східної Європи на чолі з Польщею, яка стала лідером спротиву зсередини ЄС. Безумовну підтримку «Північний потік-2» мав тільки в Німеччині та Австрії, а також у Франції та Нідерландах. У Європейському Союзі, як відомо, всі країни-члени рівні, але є «рівніші». Майже за Орвелом. Тому проект реалізується під тиском найбільшого європейського гравця – Німеччини.

Не просто комерційний проєкт

Чому Україна поза ЄС, а Польща всередині ЄС виступають так різко проти російських газових потоків, в той час як у Росії та Німеччині ці проєкти називають винятково комерційними? Тому що саме Україна та Польща дуже добре відчули на собі та розуміють, що масштабні проєкти постачання газу не є цілком комерційними. Росія – не Норвегія. Для Росії масштабні газотранспортні проєкти є елементом геополітичної стратегії, спрямованої на розкол трансатлантичної спільноти західних країн та прив'язування Європи до Росії через формування енергоресурсної залежності. Мало хто на Заході звернув увагу на слова з першої редакції Енергетичної стратегії Росії, що була прийнята в епоху «раннього Путіна»: «Россия располагает значительными запасами энер-

гетических ресурсов и мощным топливно-энергетическим комплексом, который является базой развития экономики, инструментом проведения внутренней и внешней политики». Отже, на основі цього пасажу легко зробити висновок: газ для Росії – не просто товар, а ще й інструмент проведення зовнішньої політики. Недаремно колишній міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський назвав перший «Північний потік» новим пактом Молотова – Ріббентропа. Історія з його «проєктом-близнюком» підтверджує слова Радослава Сікорського. Газопровід ще не збудований, а до розколу між США та Європою, та й усередині самої Європи він вже призвів. Це і є одна з цілей путінського режиму – поділяй і володарюй. Уявлення про мету російської газової стратегії можна отримати з наведеної схеми, яка ілюструє справжні наміри Кремля, що виходять далеко за комерційні межі.

За допомогою газопроводів «Північний потік» на Балтиці та «Турецький потік» у Чорному морі Росія хоче обійти всі транзитні країни та зберегти статус монопольного постачальника газу до ЄС зі східного напрямку. Також вона робить усе можливе, щоб не допустити появи конкурентних потоків газу з Каспійського регіону, Східного Середземномор'я, Західної Африки та СПГ зі США на європейському ринку.

«Північний потік – 2»: лобізм проти права

Як відомо, будь-який новий інфраструктурний проєкт не повинен негативно впливати на вже наявну інфраструктуру, перевірену часом. Такий проєкт потребує узгодження зі сторонами, чий інтерес він заторкує – це вимога законодавства ЄС.

Проєкт має відповідати принципам європейського газового ринку. А чи вписується ПП2 у положення Угоди про асоціацію Україна – ЄС щодо співробітництва і координації дій при будівництві нової газової інфраструктури? Звісно, що ні. Адже газотранспортна система України має вільні потужності, які можуть бути ефективно залучені. Загалом ГТС України здатна транспортувати до Європи та Туреччини 142 млрд куб. м газу щороку. На сьогодні її вільні потужності становлять близько 60 млрд куб. м, що практично дорівнює потужності пропонованого Росією ПП2. Отже, виходячи з Ст. 274 Угоди про асоціацію, спочатку ЄС мав би запропонувати ініціаторам проєкту ПП2 використати вільні потужності українського маршруту постачання газу.

Хоча Єврокомісія ніколи не була прихильною до ПП2, однак положення ст. 274 Угоди про асоціацію як вагомих аргументів вона таки проігнорувала. Очевидно, що далися взнаки лобістські впливи прибічників ПП2 на чолі з колишнім німецьким канцлером. Ба більше, Єврокомісія у жовтні 2016 року своїм рішенням дозволила німецькому регулятору зняти обмеження щодо використання газопроводу OPAL – суходільного відгалуження наявного «Північного потоку», що дозволило «Газпрому» використовувати його не на 50%, як того вимагає Третій Енергопакет ЄС, а на повну потужність. Попри зусилля Польщі, яка тимчасово, на кілька місяців, змогла зупинити набуття чинності рішення Єврокомісії щодо OPAL, обмеження були

зняті, і «Північний потік» запрацював на повну потужність. Російський «Газпром» тріумфував, переможно відзначаючи, що у 2018 році прокачав через нього до Німеччини на 2 млрд куб. м газу більше за проектну потужність газопроводу в 55 млрд куб. м. Ця історія додала Росії впевненості, що так само можна буде вчинити з ПП2 у випадку, якщо в ЄС будуть введені обмеження і щодо нього.

Так само підбадьорив «Газпром» щасливий для нього фінал справи з боку антимонопольного офісу ЄС. У 2012 році Єврокомісія ініціювала розслідування антиконкурентної поведінки «Газпрому», звинувачуючи його в домінуванні та порушеннях на ринках постачання газу в Центральній та Східній Європі, порушенні ст. 102 Договору про функціонування ЄС. Через три роки, 22 квітня 2015 року, Єврокомісія поінформувала, що на її думку, «Газпром» перешкоджає конкуренції на ринках постачання газу у восьми державах-членах: Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині, Болгарії, Естонії, Латвії, Литві. «Газпром» був звинувачений у реалізації загальної стратегії зловживань на цих ринках, зокрема: територіальних обмеженнях, недоброчесній ціновій політиці. Постачання газу ставали залежними від інвестицій у російські проекти газопроводів або від набуття чи посилення газпромівського контролю над газовою інфраструктурою країн ЄС. 24 травня 2018 року оголошено рішення, які зобов'язали «Газпром» забезпечити вільний потік газу за конкурентоспроможними цінами на ринках газу Центральної та Східної Європи на користь споживачів та бізнесу. Але при цьому «Газпрому»

вдалося уникнути багатомільярдного штрафу, який здавався неминучим...

Антимонопольну справу Єврокомісії щодо газпромівських порушень у восьми країнах ЄС можна сміливо доповнювати українським кейсом. В Україні його поведінка була більш брутальною. В арсеналі «Газпрому» проти України – шантаж, непрозорі корупцієгенні схеми (Eural Trans Gaz, RosUkrEnergo), припинення постачання газу у 2006 та 2009 роках, нав'язування асиметричних цінових формул з наступними політичними вимогами для отримання дисконту. Наприклад, за отримання знижки у ціні на газ у 2010 році Україна була змушена погодитися на пролонгацію перебування Чорноморського флоту Росії в Севастополі аж до 2042 року, тимчасом як він мав покинути базу в Україні в 2017 році згідно з українсько-російським договором 1997 року.

Слід узяти до уваги й той факт, що мати справу з «Газпромом» означає отримати ризики не тільки невиконання ним своїх зобов'язань, але й ігнорування рішень арбітражів. Наприклад, «Нафтогаз України», звернувшись з позовом до передбаченого транзитним контрактом з «Газпромом» Стокгольмського арбітражу, виграв у 2018 році справу у судовому розгляді. Однак «Газпром» ігнорує виплату компанії «Нафтогаз Україна» майже \$2,65 млрд за судовим рішенням. Ба більше, пропонує «Нафтогазу» відмовитися від претензії на цю суму, яка на сьогодні вже зросла до \$2,8 млрд з урахуванням штрафних санкцій та пені. Цей випадок має примусити європейських споживачів газу замислитись над тим, як «Газпром» буде поводитися у випадку, коли йому вдасться зміцнити свій статус монопольного постачальника газу до ЄС зі східного напрямку, реалізувавши ПП2 і «Турецький потік», контролюючи газовий маршрут

до ЄС через Білорусь. Росія на початку поточного року вже була дуже близька до тотального успіху на газовому фронті.

Фактори невизначеності

Але польська наполегливість та українська протидія за солідарної підтримки США, румунське головування в ЄС у першому півріччі 2019-го року дали свій результат. Єврокомісія та Європарламент навесні 2019 року синхронними діями оновили Газову директиву ЄС і поширили її на офшорні газопроводи, подібні до ПП2. Це означає, що газопровід не може бути використаний на 100% потужності, а тільки на 50%. У вересні Суд ЄС у Люксембурзі виніс вирок з приводу спільної скарги Польщі, Литви та Латвії щодо неправомірного – на їх погляд – згаданого вище рішення Єврокомісії щодо газопроводу OPAL. На основі ст. 194 «Treaty on the Functioning of the European Union» Суд ЄС скасував це рішення. Хоча це стосується наявної системи «Північний потік» - OPAL, але також воно впливає і на ПП2, оскільки його суходільний газопровід-відвід EUGAL є повним аналогом OPAL.

«Газпром» наразі чинить спротив щодо застосування зміненої Газової директиви ЄС, а також намагається організувати атаку на рішення Суду ЄС щодо OPAL та оскаржити дії Єврокомісії через механізм Енергетичної Хартії. Проте усе це робить перспективу ПП2 не до кінця ясною, попри звіти «Газпрому» про чергові кілометри укладених на дно Балтики труб та жовтневий дозвіл Данії на прокладення трубопроводу в її виключній морській економічній зоні.

Мати справу з «Газпромом» означає отримати ризики не тільки невиконанням своїх зобов'язань, але й ігнорування рішень арбітражів.

Росія та її лобісти у Берліні в ніч з 7 на 8 листопада організували в Бундестазі відчайдушну спробу змінити німецьке законодавство таким чином, щоб взагалі вивести проект з-під дії оновленої Газової Директиви ЄС.

Отже, боротьба навколо ПП2 триває. Дамокловим мечем над проектом все ще висить загроза санкцій США проти компаній-підрядників, без яких завершення будівництва неможливе, оскільки «Газпром» не володіє технологіями реалізації глибоководних газопроводів. Також зберігається можливість оскарження рішення Данського агентства на дозвіл у прокладенні газопроводу. Але навіть якщо Росії вдасться завершити газопровід, його використання буде ускладнено і введеними в ЄС обмеженнями, і конкуренцією на ринку газу в Європі, яка щоразу зростає.

Окрім усього описаного вище, потрібно взяти до уваги й деякі інші аспекти ПП2. Один із них стосується схильності Росії використовувати цивільну інфраструктуру для розширення своєї військової присутності під приводом необхідності її захисту від зловмисних дій. Будівництво Росією мосту через Керченську протоку з Криму до Тамані, прокладанням дном Чорного моря «Турецького потоку» супроводжувалися нарощуванням військових сил і засобів Росії в Чорному та Азовському морях, що призвело до небезпечного інциденту – нападу росіян на українські кораблі 25 листопада 2018 року, який є підтвердженням тези про те, що військова експансія Росії йде паралельно з енергетичною.

А тепер зробимо проєкцію на Балтійське море, де вже є один «Північний потік» і будується другий, де Польща хоче прокласти альтернативу – норвезький газ через Baltic Pipe. Росія на Балтиці діятиме за тим самим шаблоном, що й тепер у Чорному морі.

Поступово Росія посилює Балтійський флот у межах відповідної програми переозброєння до 2020 року. Російські ЗМІ з патосом зазначали не-

щодавно, що Балтійський флот і далі отримує до свого складу нові бойові кораблі та судна забезпечення. Мовляв, на флот надійшло 20 нових кораблів, а за період з 2010 по 2019 рік – 56 одиниць. Отже, динаміка нарощування сил Російського флоту на Балтиці доволі промовиста і не потрібно мати ілюзій щодо подальших намірів і дій Кремля.

І насамкінець. Уже доволі зрозуміло, що Росія готується застосувати перевірену передворічну «газову зброю» – третю газову кризу. Звісно, винуватцем російська пропаганда виставить Україну, яка «перервала транзит», «краде газ», «не хоче підписувати новий контракт». Це має стати переконливим аргументом для європейців, щоб форсувати завершення будівництва ПП2, адже Україна, мовляв, – ненадійна транзитна ланка. Це розуміють європейські газові компанії. Тому графіки заповнення підземних сховищ газу (ПСГ) кардинально відрізняються від торішніх. Загалом європейські сховища газу були практично заповнені вже на початку жовтня. Український «Нафтогаз» також закачав в ПСГ 21,7 млрд куб. м газу до початку опалювального сезону – рекорд поточного десятиліття. Останні тристоронні зустрічі Україна – Єврокомісія – Росія в Брюсселі, хоча й відзначились взаємними компліментами учасників щодо конструктивної позиції одне одного, проте завершилися тим, що сторони домовилися домовлятися далі. Отже, за таких обставин, важливо мати газ про запас. Сподіваючись на краще, потрібно готуватися до найгіршого, враховуючи схильність Росії влаштувати «газову дієту» для України та ЄС, як це було у 2006 та 2009 роках.

ОКУПОВАНИЙ КРИМ: 5 РОКІВ БЕЗПЕРЕРВНОГО ЗЛОЧИНУ

**ЕЛЬНУР АМЕТОВ,
ПОМІЧНИК
НАРОДНОГО
ДЕПУТАТА
УКРАЇНИ**

Кримські татари та етнічні українці - це ті, хто найбільше страждає від порушень міжнародного права з боку Росії

Починаючи з розпаду Радянського Союзу в 1991 році, увага Росії була прикута до Криму протягом тривалого часу. Буремні 90-ті роки, коли Кремль намагався оскаржити міжнародно визнані кордони України, закінчилися двома основними джерелами небезпеки для Криму: 1) адміністративна автономія, яка фактично закріплювала панування російської мови та культури в Криму, а отже, забезпечувала певний російський вплив; 2) перебування Чорноморського флоту Росії у Севастополі та інших місцях. Пізніше саме ці два фактори посприяли незаконній окупації Криму.

У момент вразливості, після Революції Гідності 2014 року, Росія зробила крок відкритої збройної агресії проти України – спочатку незаконно окупувала Крим, а потім продовжила вторгнення в Україну на Донбасі. Варто наголосити: незаконна окупація Криму та Східної України Росією є частиною того самого міжнародного збройного конфлікту, в якому Росія активно використовує засоби та методи ведення гібридної війни, наприклад, комбіноване використання регулярних і нерегулярних військових формувань. Хоча інтенсивність, характер бойових дій та порушень в обох випадках істотно різняться, ключова правова відмінність полягає в тому, що у випадку Криму Росія брутально порушила міжнародне право, перетнувши чергову «червону лінію» та здійснивши першу незаконну анексію території іншої держави в Європі після часів Другої світової війни. Понад те, незаконна окупація Криму – це тривале міжнародно-протиправне діяння, яке закликає до подальшого реагування та тиску на Росію з метою деокупації заради міжнародної безпеки та верховенства права. Світова спільнота миттєво засудила неправдиві російські відмовки та підтвердила «свою прихильність суверенітету, політичній незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів» (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про територіальну цілісність України № 68/262 від 27 березня 2014 року), а також ввела санкції проти Росії, зокрема з боку Європейського Союзу (ЄС) та США. Однак, очевидно, необхідно ухвалити подальші контрзаходи, щоб остаточно змусити Росію виконувати свої міжнародні зобов'язання в цілому, причому не лише стосовно агресії проти України, але й Грузії та Молдови.

Безумовно, що незаконна окупація державою, яка на регулярній основі порушує міжнародне право, особливо у сфері прав людини та міжнародного гуманітарного права, серйозно впливає на населення українського півострова, особливо на противників російської агресії. У доповіді Генерального секретаря ООН під назвою «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Україна» від 2 серпня 2019 року детально змальовується поточна ситуація. Ця доповідь ґрунтується на інформації, зібраній Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини за допомогою Місії з моніторингу прав людини в Україні, розгорнутої 14 березня 2014 року, й охоплює порушення, пов'язані з такими сферами, як право на життя, свободу та особисту недоторканність; право на дотримання фізичної та психічної недоторканності; право на свободу думки, совісти та релігії; право на свободу переконань і на вільне їхнє виявлення; право на свободу мирних зібрань та об'єднань; право на здійснення правосуддя та справедливий суд; право затриманих; право на громадянство; право на збереження своєї ідентичності, культури та традицій; право на отримання освіти рідною мовою; право власності; заборона примусового призову, переміщення населення. Багато з них є не лише порушеннями прав людини, але й становлять воєнні злочини та злочини проти людяності, за які винні особи повинні бути притягнуті до відповідальності. В Україні є великі сподівання щодо впровадження розслідування цих порушень з боку прокурора Міжнародного кримінального суду, яке, сподіваємось, відбудеться після завершення попереднього розгляду.

Більшість із цих порушень прав людини та норм міжнародного гуманітарного права спрямовані проти противників незаконної окупації, зокрема корінного кримськотатарського народу та етнічних українців. Росія прагне залякати й змусити їх покинути Крим. Насправді, від початку окупації багато громадян України покинуло півострів. Зареєстровано близько 39 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Але оскільки з різних причин не всі вони реєструються, за оцінкою експертів, реальна кількість становить приблизно 55 тисяч станом на 2019 рік; майже половина з них – кримські татари. Російська політика щодо зміни демографічної ситуації в Криму ще більше посилюється величезною кількістю переселенців з Росії до Криму. Згідно зі статистикою Росії, яку наводить у своєму звіті Генеральний секретар ООН, протягом 2014-2018 років 140 198 осіб змінили реєстрацію за місцем проживання з Росії на окупований Крим. Знову ж таки, більшість таких переселенців не проходить відповідної процедури реєстрації, тому, за оцінкою фахівців, фактична кількість етнічних росіян, переселених до Криму, становить щонайменше 500 тисяч осіб.

Росія особливо зацікавлена в придушенні корінного кримськотатарського народу, який рішуче й наполегливо протистояв незаконній окупації та підтримував територіальну цілісність України. Про це свідчить той факт, що, попри їхню невелику процентну частку від загального числа населення Криму (близько 12 відсотків), більшість українських політичних в'язнів, яких утримує Росія, є кримськими татарами. Їхня сумарна кількість

становить близько 100 осіб. Тільки цього року відбулася небачена хвиля репресій. 27 березня 2019 року Росія провела 26 домашніх обшуків і згодом незаконно заарештувала 24 кримських татар. На справжню мету Росії надалі вказує продовження заборони Меджлісу кримськотатарського народу (їхнього вищого представника та виконавчого органу) у відвертому порушенні наказу Міжнародного суду про тимчасові заходи від 19 квітня 2017 року.

Більшість порушень прав людини та норм міжнародного гуманітарного права спрямовані проти противників незаконної окупації

Міжнародні організації відіграють неоціненну та унікальну роль у захисті прав людини у тимчасово окупованому Криму. Занепокоєність щодо реакції світової спільноти допомагає обмежити масштаби російських злочинів. І все ж Росія і далі тримає в заручниках населення українського півострова.

Так, 9 жовтня 2019 року, лише через місяць після широко схваленого «обміну 35 на 35» 7 вересня 2019 року, Росія схопила

Російська політика щодо зміни демографічної ситуації в Криму ще більше посилюється величезною кількістю переселенців з Росії до Криму.

іншого політв'язня, українського активіста Олега Приходька. Його випадок у ключових аспектах розюче нагадує справи двох колишніх політичних в'язнів серед звільнених 35: Володимира Балуха та Едема Бекірова. Єдиним остаточним рішенням, яке б припинило порушення прав людини в Криму і відновило принципи міжнародного права та справедливості, є деокупація Криму.

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

НЕ КУРОРТНИЙ

КРИМ НЕ

КУРОРТНИЙ КРИМ

**ВІКТОРІЯ
РОЗЕНДААЛ,
ЕКСПЕРТ НУО
«PROMOTE
UKRAINE»,
БРЮССЕЛЬ**

За п'ять років незаконної окупації Крим перетворився із курортної зони на військову. Росія активно стягає туди свої війська та техніку. Мілітаризація півострова додатково до ядерного арсеналу, який має Москва, загрожує не тільки Україні, а й усьому континентові – попереджають експерти.

**Внаслідок
мілітаризації
півострів
перетворився на
військову зону**

II

На півострові регулярно проводять військові зльоти дітей та молоді, де їх навчають основ військової справи. Мета таких заходів – заохотити молоде покоління до служби на користь Росії.

ЯДЕРНИЙ СТАТУС ПІВОСТРОВА?

Росія розпочала активно нарощувати свою військову присутність у Чорному морі майже одразу після анексії півострова. За оцінками фахівців – кількість озброєння зросла більше ніж вдвічі. Журналісти та правозахисники констатують, що Кремль не гаяв часу та відновив численні радянські військові об'єкти, збудував нові бази та відрядив туди військовиків.

Далі – більше. Українські садівці кажуть про те, що Москва готує підгрунття для того, аби розмістити на півострові ядерну зброю. Про таку загрозу ще навесні заявив Постійний представник України при ООН Володимир Єльченко. На підготовчому комітеті Оглядової конференції 2020 року з розгляду дії Договору про нерозповсюдження ядерної зброї він попередив, що підготовка Росією інфраструктури для розміщення зброї масового знищення «загрожує європейському континенту та світові».

Дані про плани переміщення ядерної зброї до Криму підтвердили також в українській розвідці. Мовляв, на півострові з'явилися ракети, здатні носити ядерні боєголовки, а Міноборони Росії активно проводить навчання з їхнього застосування.

Про те, що це не просто припущення, свідчить резолюція ОБСЄ щодо мілітаризації Криму, ухвалена в липні цього року. «(ОБСЄ – авт.) висловлює свою серйозну стурбованість з приводу посилення мілітаризації Кримського півострова та наміру Російської Федерації розмістити в

цій зоні ядерну зброю, що порушує неядерний статус України та ще більше підриває глобальний, європейський та регіональний мир та безпеку», – йдеться в документі.

Факт, що небезпека розміщення ядерної зброї на півострові не є примарною, підтверджує і зростання частоти військових навчань країн НАТО у Чорному морі. Зокрема й тих, що спрямовані на відпрацювання конфлікту із використанням зброї масового знищення.

Нарощуючи військову присутність у регіоні, Володимир Путін убиває відразу кількох зайців. По-перше, це тиск на Україну: блокування судноплавства та створення постійної напруги у регіоні. По-друге, Крим вже кілька років є стратегічним пунктом тиску на союзників НАТО на Близькому Сході – так Кремль намагається стримати розгортання сил НАТО в Туреччині та інших країнах. Подейкують, що через кримські порти Росія постачає зброю до Сирії. Про це неодноразово говорив експрезидент України Петро Порошенко. Наприкінці серпня влада Сирії та керівництво так званої Кримської республіки підписали торгову угоду, яка серед іншого передбачає створення регулярного вантажного морського сполучення між Кримом та Латакією. Обидві республіки, що перебувають під санкціями ЄС та США, планують перевозити фрукти, природні ресурси, обладнання та інструменти.

МІЛІТАРИЗАЦІЯ ЗІ ШКІЛЬНОЇ ЛАВИ

Про те, що Крим поступово перетворюють на військову базу, свідчать цифри. Якщо до анексії Криму у Севастополі (тоді орендованому Росією)

базувалися близько 12 тисяч російських військовиків, то тепер їх, за підрахунками української розвідки, 31 тисяча. У перспективі збільшення контингенту до 40 тисяч. А кількість російських бронетранспортерів, наприклад, зростає у понад сім разів (!) – із 92 у 2013-му році до майже 700 одиниць.

Звісно ж, мешканці півострова відчувають, що тепер вони живуть у новій, мілітаризованій реальності, де боротьба за туриста та чистота місцевих пляжів відходять на другий план. У Доповіді щодо ситуації з правами людини в Україні 16 травня – 15 серпня 2019 року, підготованій в Управлінні Верховного комісара ООН з прав людини, відзначається наступне:

«У звітному періоді пройшла дев'ята від початку окупації кам-

Москва готує підґрунтя для того, аби розмістити на півострові ядерну зброю.

панія з призову чоловіків, мешканців Криму до Збройних сил Російської Федерації. Під час цієї кампанії, яка закінчилась у червні 2019 року, з Криму було призвано щонайменше 3300 чоловіків, що стало найбільшою кількістю порівняно з усіма попередніми такими кампаніями в Криму від 2015 року, коли почався примусовий призов. Разом із цією цифрою загальна кількість кримських призовників становить щонайменше 18 тисяч чоловіків.

Деякі особи, призвані в рамках весняної кампанії 2019 року, як і в попередні чотири призови з 2017 року, були скеровані на військові бази у Російській Федерації»

Організація засуджує примусовий призов, як такий, що порушує норми міжнародного права: «Як окупаційна держава, Російська Федерація повинна дотримуватися міжнародного гуманітарного права, яке забороняє примушувати осіб, які перебувають під захистом, служити у її збройних чи допоміжних силах. Будь-який тиск або пропаганда щодо добровільного вступу до армії забороняється».

Проте міжнародні норми, як відомо, квазікерівництву півострова не наказ. У Криму йде активна пропаганда служби в армії серед дітей та підлітків! Представники так званих козачих дружин організують у школах «патріотичні» заходи, на яких закликають дітей бути готовими «служити батьківщині».

На півострові регулярно проводять військові зльоти дітей та молоді, де їх навчають основ військової справи. Мета таких заходів – заохотити молоде покоління до служби на користь Росії.

Багато кримських шкіл сформувало військові класи, а дітей віком від восьми років запрошують записатись у Юнармію – російський патріотичний молодіжний рух. Таке явище, як військово-патріотична освіта, переважно притаманне тоталітарним режимам, уже викликало шквал «занепокоєння» серед експертів і правозахисників. Проте допоки режим санкцій світової спільноти продовжує свою «м'яку дію», тисячі мешканців півострова на повну відчувають нові жорсткі умови свого життя. Хоча протестувати наважуються лише одиниці.

ВІКТОР ЧУМАК: «Я ХОЧУ, ЩОБ ПОВЕРНУЛАСЯ ДОВІРА ГРОМАДЯН ДО УКРАЇНСЬКОЇ ПРОКУРАТУРИ»

До системи правоохоронних органів України наразі прикута особлива увага європейської спільноти. Адже саме вони мають розслідувати резонансні злочини, при цьому не сходити зі стежки реформ – ставати все більш незалежними та прозорими. Про все це ми поговорили із заступником Генерального прокурора України – Головним військовим прокурором Віктором Чумаком.

ВІКТОР ЧУМАК:
«Я ХОЧУ, ЩОБ
ПОВЕРНУЛАСЯ
ДОВІРА ГРОМАДЯН
ДО УКРАЇНСЬКОЇ
ПРОКУРАТУРИ»

Пане Вікторе, розкажіть, будь ласка, як була створена Військова прокуратура. Наскільки відомо, її не існувало до 2014 року. Досвід яких країн було використано під час її створення?

Загалом Військова прокуратура дісталася нам від радянської системи. У тому й річ, що модель радянської Військової прокуратури потрібно було змінювати. Адже вона свого часу виконувала і наглядові повноваження, і такі функції, які не здійснює жодна прокуратура у світі. Наприклад, вона забезпечувала нагляд за додержанням законів усіма органами влади, підприємствами, установами та за законністю прийнятих ними рішень. На сьогодні ми трансформуємо Військову прокуратуру. Новостворена Спеціалізована прокуратура у сфері безпеки й оборони здійснюватиме процесуальне керівництво за розслідуванням усіх злочинів, які пов'язані з військовиками, які скоїли військові, і злочинів проти безпеки й оборони держави.

А процесуальне керівництво за розслідуванням воєнних злочинів – тобто злочинів, скоєних проти України у вигляді агресії щодо мирного населення, обстрілів, – буде розслідувати інший підрозділ Генеральної прокуратури України.

А цей підрозділ уже існує чи планується його створити?

Тепер такий підрозділ у Військовій прокуратурі є, і є ще один підрозділ поза межами Військової прокуратури. Вони будуть об'єднані і займатимуться процесуальним керівництвом розслідування злочинів, які є у сфері міжнародного гуманітарного права.

Розслідування злочинів, які вчиняють на Донбасі бойовики, підтримувані Росією, — чия це буде компетенція?

Буде належати до компетенції новостворених підрозділів.

||

Розумієте, люди дуже нетерплячі, вони хочуть дуже швидких рішень і дій. Не може прокуратура працювати на рівні фабрики.

З Ваших дописів у соціальних мережах формується враження, що люди Вас питають про «посадки», а Ви воліли б говорити про реформи. Що саме Вас не питають, що Ви хотіли б розказати про реформу, донести до людей, а їм не цікаво?

Розумієте, люди дуже нетерплячі, вони хочуть дуже швидких рішень і дій. Не може прокуратура працювати на рівні фабрики. Кримінальний процес – це процес збирання доказів для кримінального провадження у суді. Вони повинні бути належним чином зібрані, процесуально зафіксовані й бути допустимими в судовому процесі. Це робота не одного дня. Не можна сьогодні зареєструвати кримінальне провадження, завтра вручити підозру, а післязавтра направити до суду. Збирається велика кількість доказів, які свідчать про вину або невинуватість тієї чи іншої особи. Крім того, проблемою є те, що в прокуратуру прийшла нова команда, і ми бачимо, що злочини або приховувались, або не розслідувались належним чином. Нова команда керівників – це 5–10 осіб на всю прокуратуру, на 11 тисяч прокурорів. Ті самі злочини розслідували люди, які працюють нині в прокуратурі. Ми не можемо їм сказати, що вони щось робили незаконно, тож необхідно наново починати розслідувати справи. А тому для нас сьогодні має дуже велике значення добір в органи прокуратури нових кадрів, які матимуть високий рівень доброчесності. А процес підбору людей потребує певного часу. От і виникає дисонанс між очікуваннями та реаліями.

Чи можливо, що поки буде проведено розслідування, підозрювані покинуть Україну?

Якби підозрювані особи хотіли покинути Україну, вони б уже давно це зробили. Певний ризик, звісно, є. Це справи складні. Щоб довести якусь фінансову схему, чи злочин, пов'язаний із корупцією, чи злочин, який є латентним, тобто прихованими, необхідно проводити безліч експертиз, які займають багато часу.

Чи входить у Вашу компетенцію процесуальне керівництво щодо розслідування трагедії під Іловайськом?

Так, прокуратура буде вживати заходів до прокурорського реагування. А саме відбуватимуться слідчі дії в Офісі президента України: вилучення документів, які стосуються вказаної трагедії. Після цього буде оцінка тих політичних рішень, які приймалися, організаційних та військових рішень (*наступного дня після інтерв'ю було повідомлено, що прокурор отримав дозвіл слідчого судді на тимчасовий доступ і вилучення в Офісі президента України документів, які стосуються обставин проведення Антитерористичної операції в районі Іловайська в серпні 2014 року – ред.*)

Чи входить до Вашої компетенції процесуальне керівництво за розслідуванням «злочинів Майдану»?

До моєї компетенції входить керування діяльністю управління Генеральної прокуратури України, яке займається розслідуванням цих злочинів. Але тут є проблема. Відповідно до положень Конституції України, з ли-

стопада 2019 року прокуратура позбавлена функції досудового розслідування, і всі матеріали для проведення слідчих дій необхідно передавати до Державного бюро розслідувань (ДБР). А процесуальне керівництво за розслідуванням залишається в компетенції прокуратури. Тепер нам необхідно створити спеціальний підрозділ, який здійснюватиме процесуальне керівництво за розслідуванням слідчими ДБР, які почнуть розслідувати «злочини Майдану». Ми б дуже хотіли, щоб слідчі прокуратури стали частиною того підрозділу в ДБР, який буде цим займатися. Також ми б хотіли, щоб прокурори, які є тепер процесуальними керівниками у «злочинах Майдану», увійшли у підрозділ Генеральної прокуратури, який займатиметься процесуальним керівництвом «справами Майдану». І я вже передав Генеральному прокуророві пропозиції щодо можливої структури такого підрозділу.

Коли Ви плануєте завершити реформування?

Повне реформування органів прокуратури триватиме до року. А якщо поетапно, то Офіс Генерального прокурора України запрацює приблизно з січня 2020 року. До квітня 2020 року він має бути укомплектований прокурорами. У червні-липні ми плануємо завершити таку реформу на обласному і до кінця 2020 року на місцевому рівні.

Щодо світових тенденцій про питання гендерної рівності. Скільки тепер жінок проходить службу в органах Військової прокуратури?

Насправді, жінок небагато працює у Військовій прокуратурі,десь 7 відсотків військовослужбовиць, це без врахування чиновниць, що працюють на адміністративних посадах. Ми маємо намір вирівнювати гендерний баланс.

Жінка як об'єкт розслідування військових злочинів. Чи існує статистика, скільки жінок-військовослужбовиць вчинили злочини та скільки жінок стало, можливо, жертвами злочинів військовиків?

Таких жінок теж небагато. Це, наприклад, Надія Савченко, щодо якої було декілька розслідувань і з українського, і з російського боку. З приводу насильства над жінками, що його здійснили військовики, то статистики, на жаль, немає.

У Генеральній прокуратурі створено структурний підрозділ щодо процесуального керівництва за розслідуванням кіберзлочинів.

Чи використовується досвід Кіпру з турецького та грецького боку задля того, щоб оптимізувати роботу Військової прокуратури над поверненням Криму Україні? Та які дії, можливо, здійснює Військова прокуратура щодо повернення Донбасу?

Ми не використовуємо досвід Кіпру та інших країн, у яких мали місце збройні конфлікти. При цьому не хочу сказати, що конфлікт між Росією та Україною якийсь унікальний. Ситуація така, що ми не маємо внутрішньодержавного конфлікту. Це інший вид війни, так звана гібридна війна, яка здійснюється новими засобами. Агресія про-

ти України ведеться дипломатичними, економічними, політичними, інформаційними інструментами. Військовий інструментарій застосовується у цій війні в останню чергу. Ми стали учасниками конфлікту нового покоління.

У зв'язку з Вашою відповіддю, у мене наступне запитання: чи є у прокуратури якась компетенція щодо розслідування так званих кібератак?

Так, звісно. У Генеральній прокуратурі створено структурний підрозділ щодо процесуального керівництва за розслідуванням кіберзлочинів. Для розслідування таких злочинів треба мати

спеціальні знання нормативно-правової бази, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, а також спеціальні знання у сфері інформаційних технологій. Але розслідування таких злочинів — це вимога сучасності.

У Воєнній доктрині Російської Федерації є інформаційні війська, вони підпорядковуються Генеральному штабу. Чи є в Україні схожі різновиди військ?

З інформаційною війною тепер стикається багато країн. Вона ведеться через соціальні мережі. І всі держави замислюються над тим, як протидіяти таким явищам. Не думаю, що окрім Росії ще якась із країн розглядає такий варіант війни, як напад. На сьогодні такий серйозний інструмент нападу має тільки Росія. У цій державі існує доктрина щодо гібридної війни, яка передбачає здійснення інформаційних та кібератак. А от механізм захисту від кібернападу, кіберзлочинів і кібервійни, беззаперечно, повинен бути у всіх.

На Вашу думку, окупація Криму вважається війною?

Безсумнівно. Ви повинні розуміти, що одна держава, маючи міжнародні правила, міжнародно-правові механізми щодо забезпечення територіальної цілісності та недоторканності іншої країни, приймає рішення на міжнародному рівні й незаконно анексує частину території іншої держави, застосувавши й провівши фактично референдум під дулами автоматів.

Чи варто тоді було Україні у 2014 році оголосити воєнний стан?

Важко сказати. Це, мабуть, уже політичне питання, а не прокурорське. Я не впевнений, чи на той час країна була спроможна до застосування всіх механізмів воєнного стану. Тому що воєнний стан — це не просто слова. Це відповідний інструментарій, який передбачає і дипломатичні відносини, і мобілізацію армії, і мобілізацію народного господарства, і інші заходи. Такий намір у попереднього керівництва держави був. Але на сьогодні важко спрогнозувати, які наслідки мало б введення в Україні воєнного стану.

Ситуація щодо розслідування катастрофи МН17. Міністр закордонних справ Нідерландів заявив, що парламент країни прагне отримати інформацію про закриття повітряного простору над Донбасом у той час, коли там здійснювався рейс МН17. Чи входить розслідування вказаної справи у Вашу компетенцію? Як ви будете спілкуватися з Нідерландами з цього приводу?

Ні, поки що до моєї компетенції не входить розслідування цієї справи. Надалі чи буде входити, не можу вам відповісти. Я не можу сказати, чи є вина

України у цій трагедії. Стежитимемо, які питання у своєму розслідуванні будуть ставити Нідерланди.

Чи не пов'язано це з тим, що українська сторона передала підозрюваного в Росію по обміну полоненими?

Ні, я так не думаю. Нідерландські слідчі мали доступ до підозрюваного.

Чи є якась кореляція між Україною і Росією у зв'язку з війною?

Я майже місяць на новій посаді. За період моєї роботи у мене немає жодних відомостей щодо підтримання якихось контактів між прокуратурами держав. Документів, що підтверджують такі зв'язки, я особисто не бачив.

Що ще від себе Ви хотіли б донести до Європи?

Я хотів би сказати, що проблемою в Україні було те, що іноземці не бажали їхати в Україну, інвестори не хотіли вкладати свої інвестиції в Україну, українці виїжджали й не поверталися. Адже не було доступу до правосуддя і справедливості. Своє завдання я бачу дуже просто. Я хочу, щоб повернулася довіра громадян до української прокуратури. Коли люди почнуть довіряти правоохоронній системі, коли інвестори будуть довіряти судам, і коли захист прав людини стане пріоритетом у діяльності прокуратури. Коли захист прав інвесторів — буде загальною практикою, а не рейдерство. Тільки заради цього я погодився на цю посаду — щоб повернути довіру суспільства до цього органу. Почне працювати прокуратура — почне працювати кримінальна юстиція в Україні, адже всі правоохоронні органи обертаються навколо

Прокуратура – це те місце, де запускається каскад усіх реформ у системі доступу до правосуддя і відновлення справедливості.

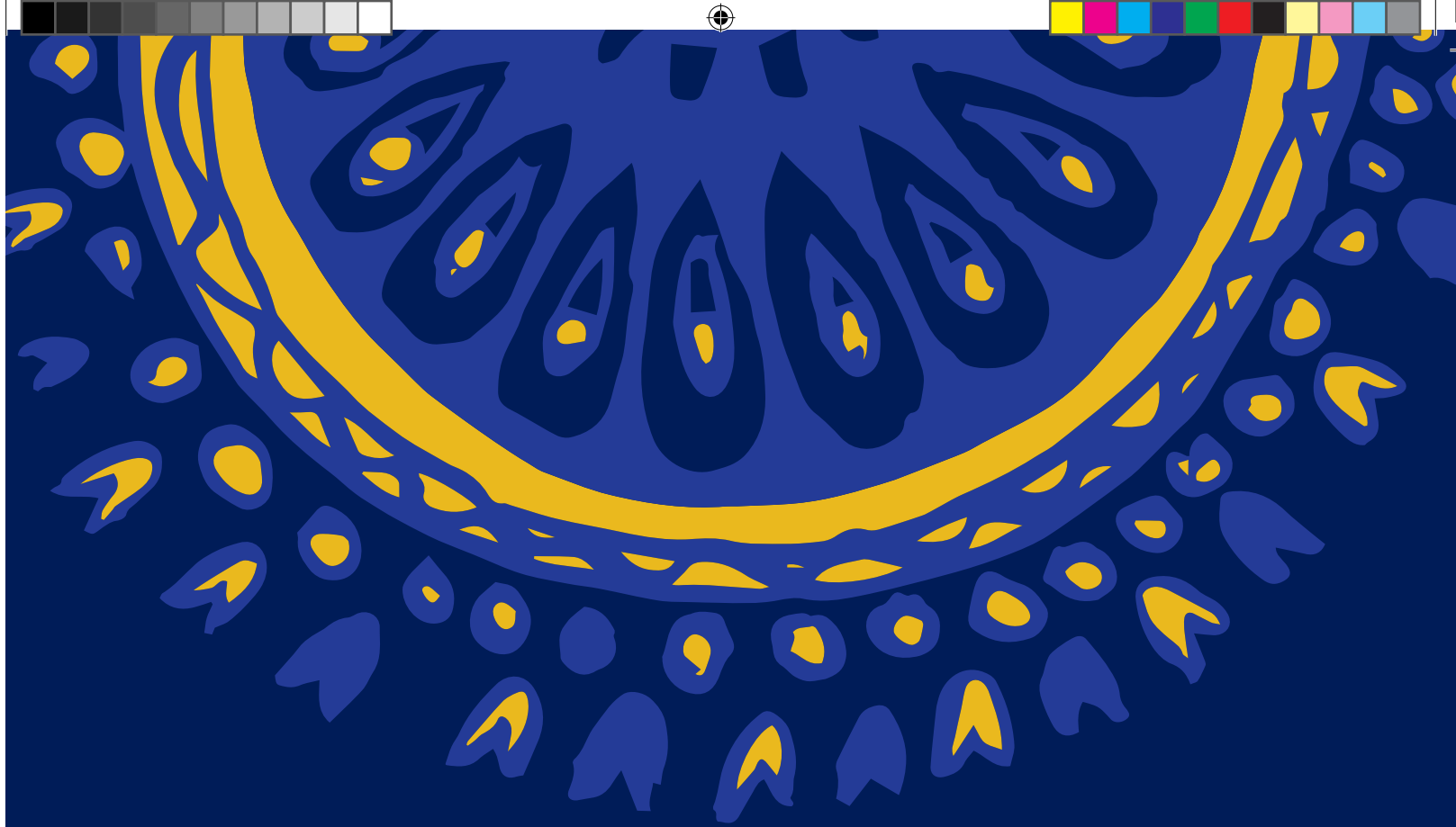
прокуратури, а отже, і вони будуть міняти характер своєї діяльності. Цей механізм почне працювати саме через реформу кримінальної юстиції та прокуратури. Не тільки я, а й уся команда новопризначених перших керівників прийшла в прокуратуру задля цієї мети.

На Вашу думку, реформа органів прокуратури вплине на органи судової влади?

Так, безперечно. Я вважаю, що прокуратура — це те місце, де запускається каскад усіх реформ у системі доступу до правосуддя і відновлення справедливості. Тому я вважаю реформу органів прокуратури надважливою. Адже і суд не прийме неправосудного рішення, якщо прокурор не погодиться на таке рішення. Завдяки прокурору суд об'єктивний у прийнятті свого рішення. Запорукою правосудного рішення також є добросовісність прокурора, коли прокурор не фальсифікує справи, не продає їх і не зволікає з розслідуванням.

Пане Вікторе, бажаємо Вам успіху у професійній діяльності та у здійсненні запланованого. Дякуємо Вам за інтерв'ю!

Навзаєм!

OEKRAÏENSE BASISWOORDENSCHAT

VOOR NEDERLANDSTALIGEN

culture.promoteukraine.org

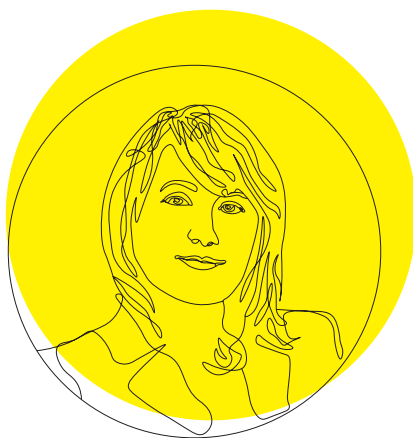

NIELS SMEETS

НОВИЙ ПЛАН ДІЙ УКРАЇНА – ЄС У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ, СВОБОДИ ТА БЕЗПЕКИ

**ІРИНА СУШКО,
ВИКОНАВЧИЙ
ДИРЕКТОР ГО
«ЄВРОПА БЕЗ
БАР'ЄРІВ»,
КИЇВ**

**Наступні завдання
для України
та моніторинг
їхнього виконання**

Рішення про запровадження безвізового режиму з Євросоюзом (ЄС) стало, зокрема, визнанням успішності реформ, що здійснювалися в Україні. Істотні зміни відбулись у таких напрямках державної політики, як «безпека документів», «управління міграцією та кордонами», «громадський порядок і безпека» та «фундаментальні права людини». Формально Україна виконала понад 140 завдань у відповідних сферах. На практиці — суспільство отримало можливість користуватися сучасним зразком біометричного паспорта, а персональні дані громадян стали більш захищеними. Співпраця з Європолем, розпочата в межах візової лібералізації, сприяла контролю за втраченими та викраденими документами. Можливостей для зловживань шахраями ідентифікаційних документів стало значно менше.

60 РЕФОРМИ

У сфері управління кордонами було запроваджено спільний контроль, що допомагав перетинати кордон швидше, а державні органи, що працюють на кордоні, отримали можливість обмінюватися даними задля посилення безпеки.

Цифрові та онлайн-сервіси для зручності реєстрації запроваджено у сфері міграції. Для протидії корупції було засновано нові антикорупційні органи. Після цього Україна виконала додаткові вимоги у сфері антикорупції, зокрема високопосадовців зобов'язали декларувати свої статки. Співпраця правоохоронних органів України та ЄС стала тіснішою завдяки операційним протоколам з Європол та Євроюстом. А ще з'явилися нові стратегічні документи на захист жінок та дітей від дискримінації. У профільних органах влади більше уваги та зобов'язань з'явилось перед представниками внутрішніх переселенців та ЛГБТ-спільноти. Завдяки співпраці з міжнародними партнерами посилилася боротьба з організованою злочинністю та торгівлею людьми.

Тож станом на 2017 рік процес візової лібералізації було визнано успішним, але потенціал цього інструменту змін було майже вичерпано. Тому всі зацікавлені у подальшій модернізації політик розпочали дискусію про наступні кроки після завершення Плану дій з візової лібералізації (ПДВЛ).

Зокрема, проводилася дискусія щодо наступних завдань, які б могли логічно продовжити розпочаті зміни та зафіксувати отримані результати. Для цього було запроваджено постлібералізаційний моніторинг, що відстежував, як Україна виконує критерії лібералізації візового режиму.

Водночас, перед країнами-членами ЄС постали нові виклики у сфері юстиції, свободи та безпеки. Збільшення кількості мігрантів та шукачів притулку, поява нових загроз внутрішній безпеці вимагають зміцнення співпраці у цих напрямках. Відповідаючи на спільні виклики, ЄС затверджує Глобальну стратегію з ключовим меседжем про те, що

оскільки внутрішня і зовнішня безпека щораз більше переплітаються, безпека ЄС все дужче залежить від стабільності інших країн-сусідів. Практичним виявом декларацій про співпрацю стало рішення ЄС сприяти залученню України до Планів дій Циклу політики ЄС щодо боротьби з організованою злочинністю. Зокрема, йшлося про посилення співпраці з такими міжнародними організаціями, як Європол, Frontex, Європейський поліцейний коледж (CEPOL) та Євроюст.

Нові потреби та виклики сприяли появі нового документа, що охоплював усі критерії ПДВЛ для продовження розпочатих змін. Документ отримав назву «Новий порядок дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки» (далі – Новий порядок дій у сфері ЮСБ). Інституційною рамкою виконання Нового порядку є засідання Ради асоціації та створений у її рамках підкомітет «Юстиція, свобода та безпека».

План дій Нового порядку розширив спектр завдань, що відповідають спільним викликам та розподіляються за окремими секторами політики. До сфер безпеки та свободи входить управління міграцією та кордонами, включаючи притулок для біженців і боротьбу з нелегальною міграцією, безпека документів та сприяння контактам між людьми. Також до плану входить проблематика боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, торгівлею людьми. Не менш важливим напрямом є реформування судової системи, щоб забезпечити її прозорість і незалежність та ефективно правове співробітництво між Україною та ЄС у цивільних та кримінальних справах.

Оновлений Порядок виходить за межі традиційних сфер

У Новому порядку знайшли своє відображення нові напрями та ініціативи у сфері посилення кібербезпеки.

та включає питання спрощення прикордонного та митного контролю. Зокрема, йдеться про впровадження «єдиного вікна» на кордоні, що дозволяє пришвидшити процедури перетину. Закладено у плани Нового порядку також питання будівництва нових пунктів пропуску, що мають зменшити черги на кордоні.

У Новому порядку знайшли своє відображення нові напрями та ініціативи у сфері посилення кібербезпеки. У цьому питанні Україна вже має підписану Будапештську конвенцію про кіберзлочинність та прийняла Стратегію кібербезпеки, розроблену на основі стандартів ЄС та НАТО.

Від виконання завдань Нового порядку денного у сфері ЮСБ залежить не лише стійкість безвізового режиму з ЄС, але й безпека та дотримання прав людини. Новий порядок – секторальний документ, що містить практичні переваги і для України, і для ЄС.

**ВІКТОРІЯ
РОЗЕНДААЛ,
ЕКСПЕРТ НУО
«PROMOTE
UKRAINE»,
БРЮССЕЛЬ**

НЕВТРАЦЕННИЙ «БЕЗВІЗ»

**Українцям
видали найбільшу
кількість посвідок
на проживання в
Євросоюзі (ЄС) за
результатами 2018
року**

Упересічних українців безвізовий режим викликав подвійні почуття. З одного боку, щастя, що можна подорожувати Європою без необхідності проходити тривалі (а іноді й принизливі) бюрократичні процедури. З іншого – через кризу та фінансові негаразди у багатьох просто забракло коштів на відкриття Старого Світу.

«Мені безвіз ніяк не допоміг. Раніше я мав гроші на те, аби отримати візу та поїхати на вихідні в Париж. Зараз, навіть без необхідності платити за візу, у мене цих грошей немає – весь мій заробіток з'їла інфляція», – каже підприємець Денис Нікіфоренко.

Утім, динаміка збільшення туристичного потоку до країн ЄС більш ніж очевидна. За 2016 рік до Старого Світу навідалися 560 тисяч українців – дані Держприкордонслужби. А вже у перший безвізовий 2017 рік – 2 мільйони 350 тисяч осіб. Усього від початку дії безвізового режиму українці здійснили 42 мільйони 600 тис.

поїздок до країн ЄС (станом на червень 2019 року), повідомили українські прикордонники. До того ж це не лише українці з материкової України, а й мешканці Криму. Адже кримчанам із російським паспортом європейські країни віз не дають – через накладений режим санкцій ЄС. Це один із пунктів стратегії ЄС: зробити для кримчан Україну та її громадянство привабливішими, аніж Росію. «Я живу в Криму все життя, а моя донька десять років тому переїхала жити в Амстердам. Тому у мене два паспорти – російський і український. За українським я їжджу до неї, за російським живу вдома – інакше не можна», – розповідає пенсіонер Сергій Корнеєв.

Аналогічна ситуація з мешканцями окупованих територій, так званих ДНР і ЛНР, які з легкої руки президента Росії Володимира Путіна можуть отримувати російські паспорти за спрощеною процедурою. Але таким «новоспеченим» росіянам до Європи в'їзд заборонений. Консульства європейських країн мають чіткі інструкції – не видавати віз українцям-перебіжчикам. Жителі Донецької та Луганської областей можуть отримати «перепустку» до демократичного світу тільки через консульства та посольства в Україні.

Хоча й про випадки порушення цього правила час від часу й рапортують громадські активісти, переважно воно діє.

Утім, туристами справа із настанням безвізу не обмежилася. За даними Держстату, наведеними в дослідженні Центру економічної стратегії, трудова міграція у 2017 році, після запровадження безвізу, зросла приблизно на 10 відсотків порівняно із 2012 роком. Тож за результатами минулого року Україна очолила список країн, громадяни яких отримали посвідки на проживання в ЄС. У 2018 році їх видали 527 тисячам українців. Переважно (78 відсотків) у Польщі на основі працевлаштування – повідомляє Європейське бюро статистики (Eurostat).

Кількість українських нелегальних мігрантів у Європі хоча й зросла, проте не критично. Таким для Брюсселя є збільшення у 50 відсотків. Хоча в ефірах українських ток-шоу періодично лунають варіації на тему «втраченого безвізу» — передбачувано, із вуст опозиційних політиків та експертів. Допоки про Україну як про кандидата на втрату безвізового режиму в ЄС не згадували. А причин на те може бути кілька, і всі вони зводяться до слова

**«Новоспеченим»
росіянам до
Європи в'їзд
заборонений.
Консульства
європейських
країн мають
чіткі інструкції
– не видавати
віз українцям-
перебіжчикам.**

«недостатня». Далі одне з трьох: боротьба з організованою злочинністю, боротьба з незаконною міграцією, ліквідація антикорупційної інфраструктури.

Проте українська влада не тільки не збирається давати Європі приводів, а ще й має великі плани на майбутнє. Так, наразі активно просувають ідею промислового безвізу. Йдеться про Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products, що дозволить українським експортерам постачати продукцію до ЄС без додаткової сертифікації. Місія ЄС, яка має оцінити готовність України до його підписання та виконання, може прибути до Києва вже в першій половині 2020 року. На це сподіваються в українському Уряді. Там планують поглиблювати інтеграцію і в інших напрямках. Тож безвізовий режим українцям стане ще більше в нагоді.

НАПІВРИНОК НАПІВРИНОК ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

**ВАЛЕРІЙ
СТАНІСЛАВСЬКИЙ,
ЕКСПЕРТ ІЗ
ЗЕМЕЛЬНИХ
ВІДНОСИН,
ДОЦЕНТ КАФЕДРИ
ЗЕМЕЛЬНОГО ТА
АГРАРНОГО ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА
МУДРОГО,
ПРИВАТНИЙ
АДВОКАТ
У СФЕРІ
АГРАРНОГО
БІЗНЕСУ**

**ЮЛІЯ ШУТЯК,
ДОСЛІДНИЦЯ,
КАНДИДАТ
ЕКОНОМІЧНИХ
НАУК**

Якщо абстрагуватися від політичних аспектів, стає очевидним те, що ринок таки діє, хоча й в обмеженій формі. Сьогодні мораторій на продаж землі розповсюджується лише на ділянки за категорією цільового призначення «для ведення товарного сільськогосподарського виробництва» (а це, між іншим, становить понад 80% усіх земель для сільськогосподарських потреб). Водночас частина сільськогосподарських земельних ділянок, які виділені під ведення особистого селянського господарства, що також належать до земель категорії сільськогосподарського призначення і можуть використовуватися окремо і для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, з певними обмеженнями, продаються (за згоди нотаріуса оформити таку угоду). Також активно діє ринок оренди землі.

Водночас маючи у власності землю, ані селянин, ані орендар не можуть використовувати її як заставу під банківські кредити. Також за наявності коштів фермер не може придбати необхідну кількість землі. На думку фахівців, такі умови стримують розвиток фермерства, особливо малого. Умови ринку змушують сільськогосподарських товаровиробників знаходити інші механізми регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення в межах вимог законодавства.

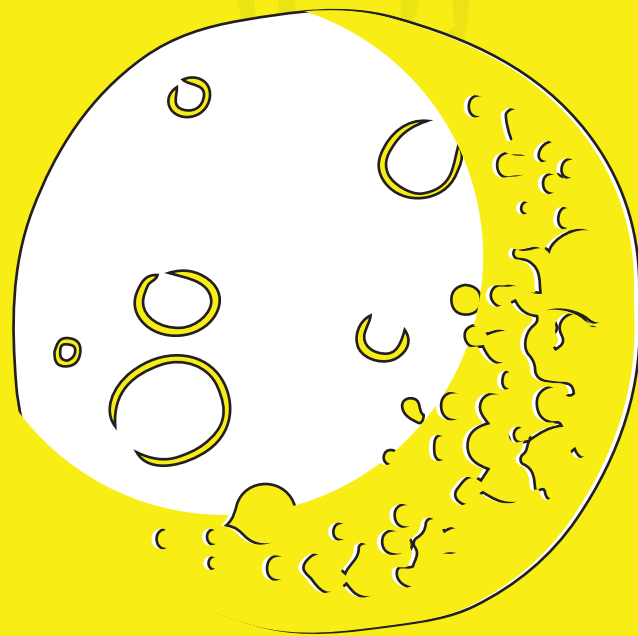

**Після скасування
мораторію вести
бізнес в Україні не
стане простіше.
Попереду ще
багато роботи**

Це насамперед стосується купівлі корпоративних прав товариств, які мають уже укладені договори оренди землі, оренди земельних паїв (довгострокова оренда) на тривалий термін (15–20 років), або договори емфітевзису (до 49 років).

Проект закону про обіг землі

Новий уряд вирішив піти шляхом скасування в Земельному кодексі заборони на відчуження земель сільськогосподарського призначення, запровадивши тільки обмеження щодо сукупної площі земельних ділянок, які перебувають у власності громадянина або юридичної особи України (їх пов'язаних осіб) в межах однієї області не більше ніж 15 відсотків земель сільськогосподарського призначення такої області та не більше ніж 0,5 відсотків земель сільськогосподарського призначення України, що передбачено проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення».

При цьому переважне право на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення матиме її орендар. Також відповідно до пропозицій нового уряду, викладених в проекті закону, зняття мораторію дасть право на купівлю українських земель лише фізичним та юридичним особам України. З одного боку, це задовольнить інтереси тих, хто боїться нашестя іноземців, але з іншого — залишиться ринок, на якому діятимуть підставні особи в інтересах тих самих іноземців.

Відкриття ринку ≠ одночасний продаж

Як зазначає експерт із земельних відносин, керівник компанії «ГІС Технологі» Юрій Патик, «відкриття ринку землі не означає обов'язковість продажу землі. Для людей, які чекають на відкриття цього ринку, потрібні правила і фактично «дозвіл» на реалізацію права розпорядження власним майном – ділянкою. Крім того, ділянка як об'єкт майнового права має бути юридично сформованою – мати присвоєний кадастровий номер та оформлені права власності на ділянку в державних реєстрах прав на нерухоме майно. Під час розпаювання земель до введення в дію Державного земельного кадастру припустилися грубих помилок. Це призвело до того, що не всі земельні ділянки громадян України обліковуються в Державному земельному кадастрі з зазначенням їхніх меж, місця розташування, властивостей, родючості ґрунтів, якості. До того ж, якщо звернутися до публічної кадастрової карти, можна побачити багато земельних ділянок, де межі одних накладаються або заходять за межі інших.

Ця проблема стосується і земель, власником яких є держава, а це близько 60% ресурсів, які потенційно можуть виставлятися лотами на продаж. Проте й ці землі не оформлені належним чином саме як «об'єкти». Якщо люди кажуть, що всі землі будуть розкуплені, то це просто неможливо, оскільки необхідно спочатку провести як

мінімум інвентаризацію ділянок.

Також продаж землі обмежиться і тим, що понад 65 відсотків усіх земель сільськогосподарського призначення перебувають у договірних (орендних) відносинах, а зміна власника не є підставою для припинення такого договору оренди. Тобто право на користування землею залишиться в орендаря до часу, визначеного договором оренди.

Переваги відкриття ринку землі

Як підкреслює Юрій Патик, земля, на яку накладено мораторій, не може бути заставою під банківський кредит. Це зупиняє агровиробників від того, щоб вони могли скористатися землею як фінансовим інструментом. Сьогодні агровиробник бере в оренду земельні ділянки та формує «земельний банк» (фонд оренди землі) відповідно до підписаних і зареєстрованих у визначеному законодавством України порядку договорів оренди. Це підприємство може потім продати свої корпоративні права на цей «земельний банк» іншому підприємству. Ринок ніби якось працює, але якщо з політичної площини земля перейде в економічну, то, звісно, окремим підприємствам стане цікавіше купляти землю, оскільки вони зможуть її використовувати як власники та розпорядники, а також як інвестиційний інструмент.

Водночас, на думку експерта, прогноз щодо кон'юнктури ринку робити важко, враховуючи політичну та економічну ситуацію в країні, а також сукупність невирішених аспектів у сфері земельного права. Інвестора, який бажає вести агробізнес в Україні, цікавить прозорість правил ведення бізнесу, що пов'язано з належним правовим механізмом ринку землі, оподаткуванням, захистом інвестицій та

Ринок ніби якось працює, але якщо з політичної площини земля перейде в економічну, то, звісно, окремим підприємствам стане цікавіше купляти землю.

бізнесу від корупційних та кримінальних зазіхань (рейдерство або незаконне привласнення чужого майна). І тут Україні ще багато чого треба зробити.

Іншим дуже важливим фактором є рентабельність самого агробізнесу. Одним із варіантів розвитку ситуації може бути такий, коли зростання ціни за гектар збільшить термін окупності інвестицій і знизить привабливість земель як об'єкта для інвестицій. Тому є висока ймовірність того, що агровиробники будуть більше зацікавлені в оренді землі, а не придбанні її у власність.

На завершення...

Скасування мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення не запровадить відразу прозорого та легкого ведення агробізнесу в Україні. Насамперед необхідно упорядкувати Державний земельний кадастр та провести аудит усіх земель сільськогосподарського призначення. Водночас навіть проведення такої роботи не означатиме, що власники земельних ділянок одразу погодяться на їхній продаж, а інвестори, зокрема, іноземні – будуть відкриті до інвестування в український агросектор. Нестабільність політичної та економічної ситуації, неврегульованість на законодавчому рівні окремих питань та невпевненість у захищеності інвестицій можуть стати головними стримувальними факторами для повноцінної активізації ринку землі.

СКАСУВАННЯ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ – ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ?

РЕФОРМАРІ КОМЕНТАРІ 68

Згідно з останніми соціологічними дослідженнями однієї з найвідоміших в Україні соціологічних груп «Рейтинг», 73 відсотки українців категорично проти впровадження ринку землі, а 81 відсоток категорично проти допуску іноземців до купівлі землі в Україні й лише 13 «за». 58 відсотків респондентів вважають, що землі сільськогосподарського призначення повинні бути у державній власності, за зразком Ізраїлю чи Канади. У зв'язку з цим ми вирішили взяти додаткові коментарі в експертів з цього питання та активістів громадянського суспільства.

« Я виступаю за зняття мораторію на продаж землі. Але продаж землі повинен бути не вільний, а з істотними обмеженнями. Обмеження повинні стосуватися права володіння землею однією особою, наприклад, коли бенефіціаром є лише одна фірма, а також кількості землі, правил використання цієї землі, наприклад, сівообіг, внесення пестицидів, гербіцидів, органічних та неорганічних добрив, регулярності звітування перед інспекціями щодо якості та відновлюваної здатності землі. Особа, яка придбає землю, повинна мати аграрну освіту. Така система є в Євросоюзі (ЄС): продаж землі є вільний, але він регулюється численними правилами, за невиконання яких передбачено високі штрафи. Те, що в Україні вже багато років існує мораторій на землю, дає тут можливість розвитку корупційного лоббі по використанню земельних угідь.

Те, що в Україні вже багато років існує мораторій на землю, дає тут можливість розвитку корупційного лоббі по використанню земельних угідь.

Але зняття мораторію на землю та правила її використання мають вноситись на всенародний референдум, тому що в Конституції України прописано, що земля та надра належать народові України і тільки він має приймати рішення щодо їх використання», - каже член-кореспондент НААН Сергій Ничик.

«Земельна реформа загрожує основам національної безпеки України. У 1990-их роках під ідентичними гаслами вільного ринку в Україні відбулася приватизація державних підприємств, внаслідок чого економіка відчутно постраждала. Кожного українця було «пограбовано» через систему ваучерів, а ті, хто найбільше збагатився на пограбуванні, стали олігархами. Цей урок український народ запам'ятав, а тому не допустить такої самої ситуації з землею, яка є основою національного багатства. Українська земля – обмежений невідтворюваний ресурс, який є територією держави Україна – 72 % території займають саме землі сільськогосподарського призначення. Це – життєвий простір українського народу й основний засіб вироб-

ництва харчових продуктів, без яких людина не здатна прожити. Це на фоні того, що за офіційною статистикою ООН, кожний дев'ятий мешканець нашої планети нині голодує. Під 72 % території України містяться надра, які є одними з найбагатших у світі. Україна живе бідно не тому, що відсутні сировинні чи інтелектуальні ресурси, а тому, що її грабують внутрішні вороги. Крім того, ця «реформа» порушує ст. 5, 13 та 14 Конституції України, тому народ стихійно почав підійматися на протести проти її втілення. Так, 22 серпня було проведено Перший форум фермерів з 12 областей у місті Миргороді Полтавської області. За пропозицією Героя України й нашого побратима Степана Хмари, резолюція цього Форуму містить «категоричну заборону продажу землі». Тепер відбувається формування Штабу захисту української землі. Головними ініціаторами виступили «Суспільна система», Асоціація фермерів і приватних землевласників, Аграрний союз, Фронт Опору різних областей, учені Інституту економіки при Національній академії аграрних наук, військові волонтери, ветерани війни з Росією. Вважаємо, що український народ як суверен повинен сам визначити, яким чином відбуватиметься обіг (не продаж) української землі», - заявляє один з ініціаторів формування Штабу, співкоординатор «Суспільної Системи» Назар Мухачов.

У своєму відео-зверненні від 11 листопада 2019 року Володимир Зеленський повідомив, що до законопроекту, що стосується земельної реформи, внесуть правки, за якими «продавати і купувати землю зможуть лише українці та

У 1990-их роках під ідентичними гаслами вільного ринку в Україні відбулася приватизація державних підприємств, внаслідок чого економіка відчутно постраждала.

українські компанії, засновані виключно українськими громадянами. Іноземці та компанії, які мають серед своїх засновників іноземців, отримують право купувати українські землі, земельні ділянки тільки у випадку, якщо буде дана згода народу України на всеукраїнському референдумі». А 13 листопада 2019 року Верховна рада України прийняла у першому читанні проект Закону №2178-10, щоправда, правил озвучених Президентом, цим законопроектом не передбачено.

МАРК АНДРІС: «УКРАЇНА ПОВИННА ЗНАЙТИ ВЛАСНИЙ ШЛЯХ ДО УСПІХУ»

ЕКОНОМІКА - ІНТЕРВ'Ю 70

В інтерв'ю з Головою Агентства з питань інновацій та підприємництва Фландрії (Vlaio) Марком Андрісом ми спробували розкрити секрети успіху бельгійської економіки. На його переконання, інноваційний підхід та відповідальний бізнес – головні передумови економічного зростання та добробуту. Надзвичайно важливим є те, що кожний наступний уряд продовжує успішні ініціативи попередників, а не припиняє їх.

Шановний пане Андрісе, щиро дякуємо за зустріч та згоду дати інтерв'ю. Перше запитання, що спадає на думку: чи маєте Ви особливі стосунки з Україною?

Ми з Мартою (Марта Барандій, на фото ліворуч – ред.) знайомі з моєї попередньої роботи, де я пропрацював чотири роки. Я був головою адміністрації колишнього прем'єр-міністра Фландрії, який також відповідав за міжнародну торгівлю. Моя теперішня посада не передбачає тісних зв'язків з Україною. Є деякі моменти, пов'язані з міжнародною діяльністю нашого офісу, однак загалом зв'язки Vlaio з Україною достатньо обмежені. Але звичайно ми цікавимося тим, що відбувається в країні, яка межує з Євросоюзом (ЄС), яка так часто фігурує у новинах і з якою пов'язані можливості розвитку бізнесу наших компаній.

Ви кажете, що відносини дещо обмежені. Чи пов'язано це з санкціями щодо Росії, які також мають певні наслідки для України, чи з кризою загалом?

Санкції та загострення відносин між Україною та Росією, що переросли у кризу між Росією та ЄС – дуже важлива тема, оскільки вона впливає і на частину фламандської економіки. Передусім це стосується сільськогосподарського сектору, зокрема вирощування фруктів. Значна частина наших відомих фламандських груш експортувалася до Росії. Але коли Росія впровадила санкції проти ЄС, фламандські груші вже не постачаються до Росії, а це має серйозні наслідки для економіки.

Чи відомі Вам випадки, коли компанії намагалися обійти санкції, продаючи товари через треті країни?

Мені такі не траплялися. І це не є предметом нашої компетенції. Важливо пам'ятати, що ми – фламандське агентство з інновацій та підприємництва. Отже, наше головне завдання – розвивати нове підприємництво у Фландрії, зміцнювати наявних підприємців. Особливо якщо в них є наміри рости і розвиватися. Також нашим завданням є промоція інновацій, особливо у контексті валоризації економіки.

Наші колеги з Департаменту інвестицій та торгівлі Фландрії (FIT) розвивають фламандську торгівлю, привертаючи увагу іноземних інвесторів до фламандців та закликаючи підтримувати фламандські компанії, коли вони виходять на міжнародні ринки задля інтернаціоналізації. Це дотичні сфери співпраці Vlaio і FIT. Але, звичайно ж, ми тісно співпрацюємо.

Ви надаєте підтримку компаніям, які залучені у специфічних галузях? Можете навести приклад?

Немає якогось одного сектору, у якому ми б спеціально стимулювали інновації. Кожна фламандська компанія може звернутися по підтримку свого інноваційного проекту. Немає галузей економіки, які б ми не підтримували, хіба що сільське господарство, бо воно не належить до сфери наших компетенцій. Компанії з усіх інших галузей можуть подавати заявки на гранти.

Чи є пріоритетні сфери, наприклад, кібербезпека, яка є дуже нагальною в наш час?

Фламандський уряд розробив план дій щодо штучного інтелекту та план дій з кібербезпеки. Під ці плани передбачений бюджет, і його частина – для компаній з різних галузей, які запропонують інноваційні проекти. І це можуть бути компанії з різних галузей: як ми бачимо,

Санкції та загострення відносин між Україною та Росією, що переросли у кризу між Росією та ЄС – дуже важлива тема, оскільки вона впливає і на частину фламандської економіки.

штучний інтелект вже стосується не лише інформаційних технологій, а й усіх інших галузей. Звичайно, необхідно визначати пріоритети, оскільки відповідно до плану дій щодо штучного інтелекту ми передбачаємо більше коштів на такі проекти.

Крім того, фламандський уряд визначив шість провідних галузевих кластерів. Кластери – це групи компаній, які об'єднуються, щоб разом створювати інновації. Ми підтримуємо такі кластерні організації, а також закладаємо частину нашого бюджету на проекти, що подають провідні галузеві кластери. Це – проекти, спрямовані на сталий розвиток хімічної промисловості, харчового та сільськогосподарського сектору, енергетики, матеріально-технічного забезпечення. На проекти, що їх подають компанії з цих галузей, закладена окрема частина нашого бюджету, однак на проекти з інших галузей також вистачає коштів.

У яких міжнародних асоціаціях ви берете участь та чого може повчитися у них Україна?

Ми – агентство з інновацій, і я знаю, що в більшості країн-членів ЄС та й в інших державах є агентства з питань інновацій. Існує потужна мережа таких агентств – у межах та поза межами ЄС. Це – TAFTIE. І ми є активними членами цієї організації. Ця структура відкрита для членства агентствам з інновацій і з країн-членів ЄС, і з інших держав. Наскільки я знаю, серед учасників цієї асоціації ще немає агентства з України.

А це можливо для України?

На мою думку, так. Україна – європейська країна, з якою ЄС підписав Угоду про асоціацію. Однак є певні стандарти, яким має відповідати претендент на членство, а також процедура, яку має пройти нове агентство для вступу. А потім інші члени

повинні вирішити долю нового кандидата. Я не володію інформацією, чи вже було обговорення стосовно України. Але що принципово важливо: до TAFTIE приймають лише агентства, більш-менш незалежні від уряду країни, тобто ті, які не є міністерствами.

З огляду на останні демократичні зміни в Україні ми вже звикли висловлюватися про нашу країну як про колыску інновацій. Запускається та реалізується багато нових проєктів. Вам щось відомо про це?

Гадаю, що про це ми не знаємо ні у Фландрії, ні у ЄС. Якщо таке відбувається у країні, яка межує з ЄС, фламандський бізнес має знати про це. Можливо, одним із завдань НУО «Promote Ukraine» є розвивати цю історію? Чесно кажучи, якщо люди у Фландрії й читають про Україну у бельгійських або міжнародних газетах, то це радше матеріали про корупцію, політичні перипетії... За останні два роки ми небагато чули про Україну. Думаю, що це й відлякує багатьох потенційних інвесторів. Але якщо у сфері інновацій відбуваються позитивні речі, наприклад, в університетах, або ж створюються нові компанії, які є інноваційними, було б чудово повернути до цього увагу спільноти, особливо підприємницької. Тому що саме це і зможе дати вам поштовх та викликати позитивний інтерес до України.

Колись Бельгія також була достатньо корумпованою країною. Наприклад, деякі люди кажуть, що ще років десять тому вони могли піти на пиво з інспектором і «повирішувати» питання. Як вам вдалося подолати це? Це якимось пов'язано з автоматизацією?

Я оце говорю про Фландрію та її промисловість. Були довгострокові інвестиції декількох урядів, що змінювали один одного. Починаючи з 1980-их років

Чесно кажучи, якщо люди у Фландрії й читають про Україну у бельгійських або міжнародних газетах, то це радше матеріали про корупцію, політичні перипетії...

кожен наступний уряд серйозно зосереджувався на промисловості, її оновленні та впровадженні інновацій. І якщо знову згадати 1980-ті, тоді економіка Бельгії була в поганому стані, з високим рівнем безробіття, коли багато видів промисловості зазнавало (закривалися шахти, текстильні підприємства). Панували часи поганих новин – і в Бельгії, і в багатьох країнах Європи. Тоді фламандський уряд сказав: ми прагнемо інвестувати в третю промислову революцію, у нові технології, але водночас ми хочемо відкрито обговорювати це з громадянами.

Це було більш ніж 30 років тому. І з того часу кожен наступний уряд не облишав цієї політики – інвестування у центри стратегічних досліджень, такі як IMEC (хаб міжнародних досліджень та інновацій у сферах наелектроніки та цифрових технологій – ред.), який

нині відомий у всьому світі. Він був заснований більш ніж 25 років тому, і лише тепер ми бачимо його результати. Тобто це потребує часу. Дуже важливо: якщо чинний уряд робить правильні кроки, то його наступник не робитиме чогось принципово іншого. Я вважаю, що необхідно продовжувати інвестувати у правильні речі: наприклад, сьогодні Фландрія успішна в біотехнологіях, компанії конкурентоспроможні, і ми постачаємо нові продукти на міжнародні ринки. Але основи всього цього були закладені не вчора, а багато років тому. І це пояснює наш економічний успіх і наявність у нас потужних інноваційних компаній.

Ми можемо говорити про Perezavantazhenня менталітету? Коли люди припинили робити бізнес через своїх друзів-політиків? У нас в Україні це велика проблема.

Так, справді, ставлення людей змінилося. У 1970-их роках, коли людям щось було потрібно від влади, вони зверталися до її представників. Ось, наприклад, щоб провести телефонну лінію, вони домовлялися про зустріч з політиками або кимось, хто міг би пришвидшити розв'язання питання. Зазвичай, люди, які просто офіційно зверталися, щоб отримати телефонну лінію, змушені були чекати майже до року. А ті, хто не хотів чекати так довго, намагалися вийти на людей при владі, щоб ті допомогли. Але то були часи, коли функціювала лише одна державна телефонна компанія. Тепер такої монополії вже немає. Ті, кого ми називаємо «друзі в політиці», це переважно «я знаю одну людину, у неї є знайомий, знайомий якого може розв'язати моє питання». Такий менталітет насправду змінився.

І це завдяки тому, що зникли монополії?

Мені здається, що то було дуже важливо, як і те, що змінилися підходи в державних компаніях і структурах. Описаний вище підхід не зміг би прижитися у такому агентстві, як наше. Ми – професійні кадри, дотримуємося чітких процедур щодо надання послуг. Тобто відбувся перехід до надання професійних адміністративних послуг. Державні компанії конкурують з приватними, і вони вже не можуть дозволити собі працювати за старими схемами й змушувати людей очікувати так довго.

Ще одне Perezavantazhenня ментальності відбулося щодо самого підприємництва, ставлення до якого залишало бажати кращого. Ще 5-10 років тому не так багато людей хотіло починати власний бізнес. А тепер ми бачимо, що студенти, які ще навчаються, вже починають свій бізнес і сприймають його як перспективу своєї кар'єри. Кількість нових стартапів нині вражає, і я переконаний, що це успіх.

Це також про здатність брати на себе відповідальність. І про сплату податків... Як Бельгійський уряд змушує людей платити податки?

Для мене це норма, що кожен платить податки. Ми живемо в країні, де важливими є адміністративні послуги, і ці послуги забезпечуються податками. Люди можуть ходити до школи, користуватися громадським транспортом, дорогами й аеропортами. За це має хтось платити. Стягування податків забезпечує функціональність уряду. Ми звичайно, можемо говорити про рівень податків. Якщо ви вийдете на вулицю і запитаете людей, чи вони багато платять податків, їх відповідь буде: «Так, дуже багато». Можна ініціювати політичну дискусію щодо зменшення податків. Я вважаю, що вони не повинні бути дуже високими,

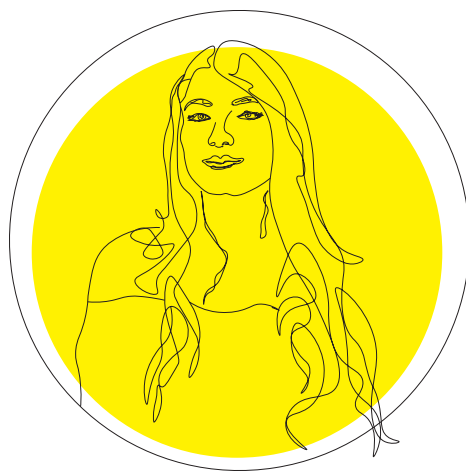
щоб у людей залишалася мотивація працювати. Але сплата податків – це відповідальність кожного громадянина, а корпоративна соціальна відповідальність – це платити справедливі податки. І більшість серйозних підприємців дотримуються цього принципу.

Між Бельгією та Україною можна провести доволі багато паралелей. Обидві країни багатомовні. У вас є Фландрія та Валлонія, де фламандці кажуть, що вони платять за валлонців. Як ви розв'язали цю проблему?

Це – політичне питання. Я можу говорити про Бельгію, але нічого не можу казати про Україну. В результаті успішної державної реформи двом регіонам – Фландрії та Валлонії, а також Брюссельському округу – було надано широку автономію. Для фламандців це спрацювало – економіка стала потужнішою. Ми змогли реалізувати особливу модель економічної політики, яка відрізняється від політики Валлонії. З Валлонією – інша історія. Про це свідчать цифри. Але Валлонія повинна віднайти власний шлях. Є багато викликів, зокрема для Валлонії – це високий рівень безробіття. Але й уряд, і промисловість повинні віднайти власний шлях, ми не маємо права казати їм, що робити. Так само з Україною. У неї має бути свій шлях до успіху. У яку сферу інвестувати? Ніхто вам не скаже, що робити. Але, звичайно, вам потрібні інвестиції, сильна політика і надзвичайна підтримка суспільства та промисловості, щоб стати успішною країною у світовій економіці.

ОБЛІГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ – ЛАСИЙ ШМАТОК ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ

**АННА ГУБАНОВА,
ФІНАНСОВИЙ
МЕНЕДЖЕМЕНТ,
БІЗНЕС-ШКОЛА
VLERICK,
БРЮССЕЛЬ**

Завдяки підтримці міжнародних донорів інтерес європейського бізнесу до України зростатиме

Зважаючи на те що і європейські, і американські процентні ставки продовжують знижуватися, інвестори шукають нові можливості для інвестицій на ринках, що розвиваються. Після років політичної та економічної нестабільності Україна демонструє досить високі економічні показники, що базуються на відновленні приватного споживання після рецесії, стабілізації рівня інфляції, що змістився до одноцифрового показника, а також налагодженні тісної співпраці з Євросоюзом (ЄС) та Міжнародним валютним фондом (МВФ). У 2019 році Україна стала одним із головних напрямів для інвесторів, що не бояться ризикувати в пошуках великих прибутків.

Причинами посилення позиції України є, по-перше, переорієнтація експорту до ЄС у рамках Угоди про асоціацію з ЄС, що зумовила зростання української економіки в наступні роки після двох криз у 2009 та 2015 роках, та, по-друге, ріст державних облігацій до двозначних показників. Узимку 2019 року неспокійний процес виборів вплинув, зокрема, і на ринок цінних паперів, спричинивши нестабільність цін на облігації. Але після того як новообраний президент Володимир Зеленський та його партія «Слуга народу» заявили про продовження реформ, боротьбу з корупцією, інвестори переконалися, що процес запровадження європейських реформ прискориться протягом наступних кількох років. За словами Олівера Вільямса, менеджера боргових портфельів ринків, що розвиваються, компанії Insight Investment, тісна співпраця України з МВФ у питанні погашення зовнішнього боргу України (приблизно 60% від ВВП) надає інвесторам привід сподіватися, що борг буде погашений у середньостроковій перспективі. Очікується, що лише у 2019 році Україна отримає \$2 млрд у рамках підтримки МВФ.

Наприкінці 2018 року Україна спричинила ажіотаж, досягнувши найвищого за сім років економічного зростання – 3,3%, привернувши увагу світової спільноти інвесторів. І якщо українські прихильники вважають результати 2018 року приголомшливими, то показник економічного росту країни на кінець другого кварталу 2019 року – 4,6% – ще більше підвищив рівень довіри інвесторів. Винятковому успіхові сприяв неймовірний врожай зерна та його стрімкий експорт. Уперше за три роки Україна випередила Росію і стала лідером у Європі та світі за обсягом експорту зерна.

Окрім показників експорту, ще одним фактором, який привертає увагу інвесторів, є «ортодоксальний» підхід централь-

ного банку до посилення грошово-кредитної політики шляхом встановлення вищих процентних ставок. Хоча рівень інфляції все ще далекий від цільового діапазону, у вересні 2019 року він нарешті досяг однозначного показника – 7,5%. Також процентна ставка була встановлена вдвічі більшою, ніж рівень інфляції – 17,5%. За даними газети Financial Times, у 2019 році українська гривня стала другою валютою у світі за рівнем зростання з показником 9% відповідно до долара. Подібні двозначні прибутки за державними облігаціями у місцевій валюті вважаються одними з найвищих серед ринків, що розвиваються.

Загалом обмінний курс став значно більш лібералізованим із введенням міжнародної клірингової системи Clearstream у травні 2019 року. Окрім покращення входу на український ринок, зниження витрат та підвищення ефективності укладання угод, Clearstream підвищує ліквідність українських облігацій. Відтепер в інвесторів немає потреби користуватися дорогими послугами місцевих брокерів. Українська влада, зі свого боку, отримує вигоду від більших обсягів запозичень із меншими витратами.

Відтепер в інвесторів немає потреби користуватися дорогими послугами місцевих брокерів.

Новий шлях уряду щодо відповідності під наглядом ЄС та МВФ, поліпшення економічного середовища, стабілізований обмінний курс, вибір політичних та економічних реформ в Україні сприятимуть зміцненню довіри інвесторів. Завдяки поєднанню усіх цих факторів: прискорення економічного зростання, стабілізація обмінних курсів та усталений шлях проєвропейських реформ – Україна стала надзвичайно привабливою для іноземних інвестицій. Позитивні економічні перспективи країни відображені у рішенні міжнародного рейтингу компанії S&P (Global Ratings) – змінити оцінку довгострокового суверенного рейтингу іноземної та місцевої валюти в Україні з «В» на «В». За словами Михайла Рєбрика з Райффайзен Банка Аваль в Україні та Андреаса Швабе, представника Резервного банку Індії (RBI), у першій половині 2019 року частка портфельів, які утримують іноземні інвестори, зросла удесятеро і досягла максимуму за 12 років, приблизно €2,1 млрд. Україна приваблює інвесторів, що прагнуть високих прибутків, зокрема через високі процентні ставки за пропозиціями в борг у місцевій та іноземній валютах. Під час надання своєї першої пропозиції на міжнародних ринках після виборів 2019 року Україна продала єврооблігацій на суму 1 млрд із терміном погашення сім років за курсом 6,75% річних. Уперше за 15 років Україна випускає єврооблігації в євро.

Очікується, що інтерес іноземних інвесторів до України в майбутньому лише зростатиме, оскільки мінливість економіки країни зводиться до мінімуму завдяки постійній співпраці з ЄС, МВФ та іншими міжнародними партнерами, що сприяє стабілізації політичної ситуації та подальшому впровадженню проєвропейських реформ.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ДО ЄС

**СЕРГІЙ НИЧИК,
ПРОФЕСОР
ДОКТОР
ВЕТЕРИНАРНИХ
НАУК, ЧЛЕН-
КОРЕСПОНДЕНТ
НААН, ДИРЕКТОР
ІНСТИТУТУ
ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ
АГРАРНИХ НАУК**

Угодою про асоціацію між Україною та Євросоюзом (ЄС) перед нашими аграріями поставлені амбітні завдання. Це стосується ветеринарних, санітарних та фітосанітарних заходів, які необхідно виконати, щоб українські харчові продукти потрапили на ринок ЄС. Водночас ще треба відстежувати ті зміни, що запроваджуються в суміжних галузях, але безпосередньо стосуються аграрного сектору.

Безпека харчових продуктів має стати пріоритетом для України та бути на рівні європейських стандартів.

З моменту підписання Угоди про асоціацію у 2014 році законодавство ЄС зазнало певних змін. Останній «План заходів з виконання Угоди про асоціацію Україна – ЄС», затверджений Кабінетом Міністрів України 25 жовтня 2017 року, враховує ці зміни, посилячись уже на нові нормативні акти. Тепер, на жаль, рівень обізнаності агровиробників щодо законодавчих змін залишається досить низьким. Як приклад, стан справ з безпекою продовольства в Україні, особливо в останні роки, погіршився. Це пов'язано з демонополізацією харчової промисловості, ослабленням контролю за виробництвом і реалізацією продуктів та послабленням інспекторської роботи з боку компетентних органів після їхньої реорганізації.

Нині в Україні забій значної частини худоби проводиться у неналежних місцях, за відсутності ветеринарного й санітарного фахівців.

Зазначене викликає серйозну тривогу. Результати контролю якості харчових продуктів, за даними фахівців, свідчать про високий рівень забруднення продуктів токсичними хімічними сполуками, біологічними агентами й мікроорганізмами. Загалом по Україні від 12 до 15% молочної продукції, риби і рибної кулінарії, від 7 до 12% м'ясопродуктів не відповідають вимогам стандартів за бактеріологічними показниками. Від 1,5 до 10% проб харчових продуктів містять важкі метали, зокрема ртуть, свинець, кадмій, мідь, цинк, з них від 2,5 до 5% у концентраціях, що перевищують гранично допустимі.

Зросло забруднення плодово-вочевої продукції переробних підприємств внаслідок використання некондиційної сировини. Загострилася проблема забруднення продовольства токсинами, що мають імунодепресивну дію і здатність викликати злоякісні утворення.

Поряд з очевидною користю від цілеспрямованого застосування антибіотиків як лікарських засобів сьогодні вже доведено існування їхніх побічних ефектів на організм від безконтрольного використання:

- формування антибіотикорезистентності до збудників харчових інфекцій, що позбавляє людину ефективних засобів лікування хвороб;

- поширення збудників інфекційних захворювань зі зміненними властивостями та підвищеною агресивністю;

- збільшення кількості виявів алергічних реакцій через широке застосування антибіотиків;

- дисбактеріози шлунково-кишкового тракту.

Водночас використання медичних антибіотиків як харчового додатка, їхнє застосування у ветеринарній практиці призводить до того, що вони виявляються у 15–26% продукції тваринництва і птахівництва.

Нині в Україні забій значної частини худоби проводиться у неналежних місцях, за відсутності ветеринарного й санітарного фахівців. Продукти забою, що не пройшли експертизи, реалізуються на узбіччях доріг чи через приватні магазини, де, здебільшого їх приймають без таврування та ветеринарних документів.

Усе це наражає населення на постійний ризик заразитися інфекційними хворобами.

Нераціональне використання в сільському господарстві добрив веде до надлишкового нагромадження нітратів і важких металів у рослинницькій продукції. У результаті впорядкування використання хімічних засобів захисту рослин та скорочення обсягів хімізації накреслилася динаміка зменшення вмісту залишкових кількостей пестицидів у харчових продуктах. Водночас викликають тривогу факти наявності в окремих видах продовольства, особливо дитячого харчування, одночасно декількох пестицидів.

Ситуація на споживчому ринку свідчить про збільшення суб'єктів, які проводять незаконну підприємницьку діяльність, пов'язану з протиправним виробництвом і реалізацією фальсифікованих продуктів.

Причинами відповідного стану є:

- Слабка матеріально-технічна база та недостатня оснащеність багатьох підприємств харчової промисловості й торгівлі;

- Низький рівень ветеринарно-санітарної та виробничої культури;

- Використання неякісної сировини й компонентів;

- Різде ослаблення виробничого і галузевого контролю у зв'язку з реорганізацією органів, які забезпечували належний ветеринарно-санітарний контроль з боку держави за умовами виробництва та реалізації харчової продукції;

- Невідповідна до вимог ЄС структура, низький фаховий та організаційний рівень керівників компетентних органів.

З метою усунення цих негативних явищ уряду України насамперед необхідно змінити політику Держпродспоживслужби, яка своєю бездіяльністю або не фаховими діями призвела до такого стану, а також послідовно виконувати зобов'язання, взяті при підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Відповідно до даних документа «Біла книга. Про політику адаптації вітчизняного законодавства у галузі норм і стандартів до європейських вимог», у країнах ЄС безпека харчової продукції та захист прав споживачів регулюються окремими законами та актами. Нормативна база кожної з країн ЄС включає всі європейські стандарти (нині їх близько 18 тис.), ухвалені європейськими організаціями зі стандартизації

сення змін до Директив 87/404 / ЄЕС (прості посудини, що працюють під тиском), 88/378 / ЄЕС (безпека іграшок); 89/106 / ЄЕС (будівельні вироби); 89/336 / ЄЕС (електромагнітна сумісність), 89/392 / ЄЕС (машини), 89/686 / ЄЕС (засоби індивідуального захисту), 90/384 / ЄЕС (неавтоматичні вагові прилади), 90/385 / ЄЕС (активні лікарські засоби), 90/396 / ЄЕС (прилади, що спалюють газоподібне паливо), 91/263 / ЄЕС (обладнання телекомунікаційного терміналу), 92/42 / ЄЕС (нові водогрійні котли на рідкому або газоподібному паливі), 93/42 / ЄЕС (медичні прилади) та 73/23 / ЄЕС (електрообладнання, призначене для використання в певних межах напруги)). В сукупності це можна вважати узагальненою європейською моделлю системи технічного регулювання.

Товари, що ввозяться до митного союзу ЄС, повинні відповідати санітарним та фітосанітарним вимогам ЄС щодо охорони здоров'я людини та тварин. Ці вимоги класифікуються у галузях безпеки харчових продуктів та кормів (Регламент (ЄС) № 852/2004 та 853/2004, Регламент (ЄС) № 178/2002), охорони здоров'я рослин та охорони здоров'я (Договір про функціонування ЄС).

За даними Європейського органу з безпеки харчових продуктів, положення ЄС про офіційний контроль у сфері офіційного контролю виконуються з метою перевірки дотримання норм законодавства про корми та продовольство, здоров'я тварин та захисту тварин, встановлені Регламентом ЄС 882/2004 та Регламенту ЄС 854/2004. про спеціальні правила для організації офіційного контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною. Контроль за SPS здійснюється компетентними органами держав-членів ЄС, координується Європейським органом з безпеки харчових продуктів. Контроль у сфері СФЗ

Уряд України разом із зацікавленими громадськими організаціями повинен оголосити безпечність харчових продуктів пріоритетним питанням в галузі охорони здоров'я та сільського господарства.

здійснюється компетентними органами держав-членів ЄС, координується Європейською Комісією та Європейським органом з питань безпеки харчових продуктів.

Харчові продукти, які імпортуються на територію ЄС, мають відповідати умовам, які включають: загальні принципи й вимоги харчового законодавства (Регламент ЄП та Ради ЄС № 178/2002); реєстрацію імпортерами ЄС постачальників продукції з країни походження товару (Regulation (EC) № 2015/2447, Commission Delegated

CEN (Європейський комітет зі стандартизації) та CENELEC (Європейський комітет з електротехнічної стандартизації). Кожна країна приймає їх як національні. Суто національні стандарти становлять незначну кількість (від 2 до 15 % загальних), які відображають специфіку економіки окремої країни. Стандарти є добровільними до застосування. Частина стандартів виступає доказовою базою відповідності вимогам європейських директив. Ці стандарти розробляються CEN і CENELEC за спеціальним мандатом Єврокомісії.

Міжнародний досвід забезпечення якості продукції свідчить про необхідність законодавчого закріплення відповідних вимог щодо якості продукції. Таке закріплення відбувається у спеціальному законодавстві, яке у сфері технічного регулювання базується на європейських директивах та доповнюється так званою тріадою директив щодо відповідальності за дефектну продукцію, загальну безпеку продукції та модульний підхід до оцінки відповідності та маркування знаком «СЕ» (маркування «СЕ» було введено Директивою Ради 93/68 / ЄЕС Ради від 22 липня 1993 року про вне-

Regulation (EU) 2015/2446); загальні правила гігієни харчових продуктів та специфічні вимоги до гігієни харчових продуктів тваринного походження (Regulation (EC) № 852/2004); правила щодо мікробіологічних критеріїв харчових продуктів (Regulation (EC) № 852/2004); правила щодо залишків пестицидів, ветеринарних препаратів та шкідливих речовин у продуктах харчування Directive 96/22/EC, Directive 96/23/EC, Regulation (EC) № 396/2005, Commission Directive 2005/34/EC, Regulation (EC) № 1881/2006, Regulation (EC) № 470/2009, Regulation (EU) № 37/2010); спеціальні правила щодо генетично-модифікованих харчових продуктів та кормів (Directive 2001/18/EC, Regulation (EC) 1830/2003), біо білків і нових продуктів (Regulation (EC) № 178/2002); спеціальні правила щодо окремих груп продовольчих товарів (мінеральних вод, какао, швидкозаморожених харчових продуктів) і харчових продуктів, спрямованих на конкретні групи населення (продукти для немовлят і дітей) (Regulation (EU) 2017/2470); конкретні маркетингові вимоги та вимоги до маркування, вимоги до вихідних матеріалів, складових кормів і кормів, призначених для конкретних поживних цілей (Regulation (EC) № 767/2009).

Імпорт тварин і продуктів тваринного походження здійснюється відповідно до таких правил: країна-експортер має бути включена до списку держав, яким дозволено експортувати відповідну категорію продукції до ЄС; продукти тваринного походження можуть бути імпортовані на територію ЄС за умови їхнього виробництва на затверджених переробних підприємствах в країні-експортері; увесь імпорт тварин і продуктів тваринного походження має супроводжуватися сертифікатом здоров'я, виданим офіційним ветеринарним компетентним ор-

ганом країни-експортера; кожна партія товару підлягає перевірці в пункті перепуску, де перетинається митний кордон ЄС.

Директива Ради ЄС 2000/29/ЄС від 8.05.2000 р. визначає основні вимоги, які застосовуються до рослин та продуктів рослинного походження, що ввозяться на територію ЄС. Зокрема, під час імпорту продукції рослинного походження має бути представлено фітосанітарний сертифікат, виданий компетентним органом країни-експортера, проведено процедури фітосанітарного контролю у пункті перепуску, де перетинається митний кордон ЄС. Крім того, до насіння і посадкового матеріалу, що імпортується до ЄС, висуваються специфічні маркетингові умови. Це все описано на сайті Міністерства закордонних справ України в розділі «Експорт/імпорт до ЄС».

Уряд України разом із зацікавленими громадськими організаціями повинен оголосити безпечність харчових продуктів пріоритетним питанням в галузі охорони здоров'я та сільського господарства, створивши ефективну систему, яка б гарантувала відповідну поведінку виробників, постачальників та контрольних компетентних органів. Для українських фермерів узгодження вітчизняного законодавства зі стандартами ЄС містить низку переваг. Зазначене сприятиме зростанню експорту й розширенню асортименту виробництва. Крім того, український споживач також отримує переваги від покращення якості продукції, детальнішого інформування про вміст, походження та виробництво сільськогосподарських товарів.

ЧОМУ ВАЖЛИВО МАТИ ЖІНОК У ПОЛІТИЦІ: ІСТОРІЯ ПРОЄКТУ «ЖІНКИ В ПОЛІТИЦІ УКРАЇНА – ЄС»

Українські жінки досі обмежені у своїх можливостях отримати роботу своєї мрії. Тож боротьба за політичну участь жінок триває!

**АЛІНА НИЧИК,
АСПІРАНТКА
ПОЛІТИЧНИХ НАУК В
МАНЧЕСТЕРСЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ,
ГРОМАДСЬКА
АКТИВІСТКА,
МЕНЕДЖЕРКА
ПРОЄКТУ «ЖІНКИ
В ПОЛІТИЦІ
УКРАЇНА – ЄС»**

Я народилася та виросла в Україні. Сім років тому я переїхала за кордон і жила у Польщі, Німеччині, Бельгії та Великій Британії. Мені подобається вивчати особливості різних країн та приймати найкраще з того, що пропонує кожна культура. Тим не менш, я переконана, що універсальні права людини є базовими для всіх, а пригнічення певних соціальних груп не властиве жодній з культур. На мій погляд, через навчання та розвиток кожне суспільство може стати демократичним та інклюзивним. Мешкаючи у країнах Європейського Союзу, я зрозуміла види пригнічення, з якими

80
**ГЕНДЕРНА
РІВНІСТЬ**

стикаються жінки в українському суспільстві. З дитинства мені часто говорили, що головна мета в житті кожної жінки – вдало вийти заміж. Я мала інші плани на своє життя і не могла прийняти цю думку. Однак життя в культурі, де такі ідеї є звичайною справою, вимагає від людини щоденного опору цьому тискові. В Європейському Союзі я помітила, що жінки вільні вибирати будь-який шлях у житті: робити кар'єру у будь-якій сфері, створювати сім'ю та мати дітей (коли вони самі вирішать це зробити), або і те, й інше. Суспільство не настільки обмежує жінок, як в Україні, і дівчатка з юних років знають, що їм дозволено втілювати свою мрію. Я була вражена і вирішила, що важливо донести до жінок в Україні, що вони також можуть бути вільними.

Понад рік тому я стала менеджеркою проекту «Жінки в політиці Україна – ЄС». Коли ми починали роботу, лише 12,5 відсотків депутатів в українському парламенті були жінками, що ставило Україну на 145 місце в світі за участю жінок у політиці. Після останніх виборів цього літа ситуація покращилася: тепер жінки становлять 20,5 відсотків Верховної Ради. Однак ця кількість усе ще невелика, особливо якщо врахувати, що 51 відсоток населення України – це жінки. Понад те, стереотипи про жінок при владі все ще поширені: українські ЗМІ часто зображують жінок-політиків у сексистський спосіб, а суспільство тисне на жінок вибирати «традиційний» спосіб життя – чоловік та діти – як головний пріоритет. Ми маємо ще багато роботи для розширення можливостей українських жінок, наприклад удосконалення законодавства та зміна ставлення суспільства до жінок. Позаяк я є великою прихильницею інтеграції України до ЄС, то подумала, що, можливо, в Україні є багато жінок, які мріяли стати впливовими лідерками думок у відносинах між ЄС та Україною

– політикинями, дипломатками, журналістками, бізнес-леді чи науковицями. Але їх мрії не були реалізовані, бо суспільство їх підштовхнуло до іншої ролі – ролі, якої вони не хотіли. Надання кожній жінці шансу вибрати власний шлях та розкрити свої справжні таланти відкриє потужне джерело невикористаного потенціалу для України. Адже щасливі та самореалізовані люди створюють стійкі суспільства та приносять користь усій країні.

Отже, проект «Жінки в політиці Україна – ЄС» має на меті залучити більше жінок до української політики та прискорити інтеграцію між Україною та ЄС за допомогою жіночого руху. Ми також працюємо над тим, щоб надати можливість українським жінкам усвідомити свій потенціал та подолати гендерну дискримінацію у різних сферах життя. З іншого боку, проект дає змогу жінкам з країн-членів ЄС вчитися з досвіду боротьби українських жінок за свої права. Мережа проекту включає жінок-лідерок громадської думки з України і з ЄС. Мережа підтримки проекту складається з чоловіків, які погоджуються з нашими цілями. Як проект НУО Promote Ukraine, ми співпрацюємо з такими партнерами, як Представництво ЄС в Україні, Фонд родини Богдана Гаврилишина, Професійний уряд України, «Гармонія рівних», журнал Business Woman, «Журналіст», We Are та інші.

Проект «Жінки в політиці Україна – ЄС» – складається з декількох ініціатив, які допомагають досягти наших цілей.

По-перше, ми організуємо інтеграційні заходи для сприяння співпраці між нашими членками та громадськістю. Наприклад, ми представили «Жінки в політиці Україна – ЄС» на Форумі Бізнес Вумен 2019. По-друге, проект ініціював «Гендерні Розмови», які є публічними заходами – із залученням спеціальних гостей – для обговорення різних гендерних тем, щоб покращити обізнаність українців у гендерних питаннях. До цього часу ми провели дискусії на різні теми: від підтримки ЄС щодо політичної участі жінок в Україні, гендерної інженерії та законодавства про гендерні квоти, до польського досвіду боротьби за права жінок. По-третє, проект організує візити у школи – «Inspire to Lead» («Надихни на лідерство»), під час яких учасники нашої мережі з ЄС та України відвідують українські школи з метою надихнути молодь реалізовувати свої мрії, незважаючи на гендерні стереотипи. Також ми плануємо розпочати Академію для дівчат та менторингову програму.

Українські жінки все ще досить часто позбавлені можливостей знаходити роботу своєї мрії, прислуховуватися до своїх справжніх бажань та впливати на політику у своїй країні. Разом з появою більшої кількості організацій та ініціатив для підтримки українських жінок, проект «Жінки в політиці Україна – ЄС» робить свій внесок у розвиток демократичного, цілковито інклюзивного та квітучого суспільства в Україні. Унікальність проекту полягає в обміні досвідом між ЄС та Україною в боротьбі за політичну участь жінок, в ефективній співпраці лідерів громадської думки ЄС та України, у відкритості до громадськості та тісній роботі з молодим поколінням українських лідерів. Ми вважаємо, що завдяки співпраці та навчанню у більш розвинених демократіях ми зможемо швидше досягти гендерної рівності в нашій країні та інтеграції України до Європейського Союзу.

ВРЕХІТ: МОЖЛИВОСТІ Й ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

ВРЕХІТ: МОЖЛИВОСТІ Й ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вихід Британії із ЄС може послабити санкційний тиск на Росію.

82 **УКРАЇНА І
СВІТ**

**АРТЕМ КИЗИМ,
ВІЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
БРЮССЕЛЯ**

Незважаючи на обіцянку Бориса Джонсона, що Велика Британія залишить Європейський Союз (ЄС) до 31 жовтня 2019 року, британський вихід (Brexit) в черговий раз був відкладений, тепер – до 31 січня 2020 року. З наближенням зазначеної дати представники обох сторін намагаються домовитися про умови виходу, які окреслять майбутнє відносин ЄС – Британія після Brexit.

У будь-якому випадку, з угодою чи без, Brexit свідчить про те, що євроінтеграція вже не є дорогою в одному напрямку з одвічною перспективою зближення її членів. Брексіт фактично руйнує успішну історію європейської інтеграції та є першим прецедентом європейської дезінтеграції. Як наслідок, і внутрішня, і зовнішня концепція ЄС вже не є абсолютно переконливими.

Невдача європейського проекту з впровадження поняття європейської єдності серед країн-членів провокує інші виклики, особливо для країн, які високо цінують ЄС, наприклад України. Відповідно, Brexit створює і певні можливості, і певні виклики для України, особливо з погляду її сподівань на долучення до європейської спільноти. Тож постає питання: якими є наслідки британського виходу для України?

Щоб відповісти на це питання, варто звернутися до поняття спільної європейської оборони. Що стосується спільної європейської безпеки, то Велика Британія є її найбільшим гарантом. Як зазначається у звіті Нідерландського інституту міжнародних відносин «Клінгендаль», витрачаючи на оборону 52 мільярди доларів, Об'єднане Королівство забезпечує найбільшу частину військової спроможності ЄС. А це – п'ять військових штаб-квартир, призначених керувати операціями у глобальному масштабі, розвідувальні, спостережні та рекогносційні потужності, а

також чверть загальних військових активів ЄС у кількісних показниках. Крім того, Велика Британія – одна з двох членів ЄС (другою є Франція), яка і має ядерну зброю, і є постійним членом Ради Безпеки ООН.

Таким чином, вихід Британії призведе до суттєвого послаблення об'єднаних європейських збройних сил та загальної картини обороноздатності ЄС. У результаті такої втрати позиціонування ЄС як військової сили буде не виправданим, а сам ЄС може стати слабшим через економічне, військове та політичне виснаження.

Ситуація, ускладнена єврозоною та міграційною кризою, може негативно позначитися на міжнародному іміджі ЄС. Це дасть привід Росії, яка вже давно сприймає ЄС як ворожого суперника, вважати його також слабким супротивником. Небезпека такого сприйняття у тому, що російські лідери можуть прийняти більш конфронтаційну позицію й розцінювати Brexit як шанс вирішити свої національні інтереси, особливо це стосується України.

Можна сперечатися, однак відновлення статусу Росії у Раді Європи після санкцій за незаконну анексію Криму та повернення сепаратистів на схід України, є визнанням зміцнення позицій Росії на тлі послабленого ЄС.

Окрім військового потенціалу та «жорсткої сили», в активі Великої Британії адміністративні та дипломатичні важелі, користь яких для ЄС вже перевірена. Тому Brexit не лише відобразиться на військовій спроможності ЄС, а й послабить, можливо, найдієвіший інструмент впливу закордонної політики ЄС – санкції. Як зазначається у Зведеній доповіді RAND (2017), Об'єднане Королівство – один із найзавзятіших і найвід-

Російські лідери можуть прийняти більш конфронтаційну позицію й розцінювати Brexit як шанс вирішити свої національні інтереси, особливо це стосується України.

вертіших прибічників жорстких санкцій, особливо щодо Росії. Відповідно, вихід Британії з ЄС може призвести до зміни поточного режиму санкцій ЄС на той, який приносить користь Росії шляхом посилення голосу окремих країн, що виступають за їх зменшення або навіть скасування, оскільки це відповідає їхнім національним інтересам (наприклад, Угорщина, Болгарія та Італія з-поміж інших).

Альтернативою, відповідно до результатів Братиславського саміту 2016 року та Глобальної стратегії зовнішньої політики та політики безпеки ЄС (EUGS), може бути посилення обороноздатності Європи шляхом подальшої інтеграції та гармонізації воєнного потенціалу ЄС у рамках Спільної зовнішньої та безпекової політики (CFSP). Однак Велика Британія свого часу жорстко критикувала більшість ідей, пов'язаних з інтеграцією у сферу безпеки та оборони ЄС.

Згідно з дослідженнями департаменту Європарламенту з питань цивільних справ та конституційних прав громадян (2018), Британія дала найбільшу кількість голосів проти – 35 відсотків – під час голосування питань Спільної зовнішньої та безпекової політики у Європейській раді.

Зважаючи на позицію Британії не підтримувати основні кроки до військової гармонізації, Brexit зніме питання перешкод на шляху подальшої євроінтеграції. Відповідно, ЄС без Британії зможе швидше реалізовувати ініціативи, які вона би блокувала, залишаючись членом ЄС. До цих ініціатив, зокрема, належать: збільшення Європейського фонду розвитку (EDF), з якого фінансуються спільні науково-дослідні військові проекти; Постійне структурне співробітництво (PESCO), що встановлює зобов'язання для країн-членів ЄС співпрацювати у спільних військових проектах; Європейський фонд сприяння миру, який надає фінансову підтримку заходам у межах Спільної зовнішньої та безпекової політики. Зазначене створює умови для істотного посилення воєнного потенціалу ЄС та збільшує ефективність реагування ЄС на зовнішні кризові ситуації, зокрема в сусідніх країнах.

Стосовно України, то подальша інтеграція у секторі зовнішніх зносин та безпеки може надати їй можливості шукати тіснішої співпраці з ЄС з питань безпеки й оборони. Згідно з Планом імплементації безпеки та оборони (SNIP), акцент було поставлено на потребу переоцінити наявні механізми для участі країн, які не є членами ЄС, у проектах Спільної безпекової та оборонної політики ЄС (CSDP). Така потреба виникла після того, як британський уряд озвучив бажання мати привіле-

Вихід Британії призведе до суттєвого послаблення об'єднаних європейських збройних сил та загальної картини обороноздатності ЄС.

йоване партнерство з ЄС після Brexit, яке не входить у чинні рамки партнерств з країнами-нечленами ЄС. Однак, за словами Ніколь Кеніг, заступниці директора Інституту ім. Жака Делора (Берлін) будь-які оновлення моделі партнерства Велика Британія – ЄС призведуть до того, що інші близькі партнери, як Норвегія та Туреччина, шукатимуть можливостей для поліпшення в їхніх домовленостях про співпрацю з ЄС. У цьому випадку, замість того щоб давати покращену модель партнерства одній країні, а не іншій, ЄС може долучитися до іншого підходу – того, який базується на меритократії, де третю країну (яка не є членом ЄС – ред.) оцінюють за її внеском та доданою вартістю до партнерства. Такий підхід може передбачати шкалу партнерства для країн-нечленів ЄС, де співпраця в рамках Спільної безпекової та оборонної політики ЄС буде пропорційна до того, що ця країна може принести проектів. Відповідно, Велика Британія, яка має великий воєнний потенціал і вплив, зможе зберегти тісне партнерство з ЄС після Brexit, але цей меритократичний підхід не обмежує

інших країн-нечленів ЄС, таких як Україна, також шукати тіснішої співпраці з ЄС у питаннях безпеки й оборони.

Отже, вихід Британії з ЄС пронизаний невизначеністю й перспективами – і для самого Об'єданого Королівства, і для ЄС, і для України. Brexit може вплинути на послаблення поточного режиму санкцій ЄС проти Росії та зменшення обороноздатності ЄС. І це справді може мати певні безпекові наслідки для східноєвропейського сусідства, особливо у зв'язку з поновленням впливу Росії в зазначеному регіоні. Водночас Brexit уможливило подальшу інтеграцію у сфері безпеки та оборони, а також спонукає ЄС переглянути свої пріоритети стосовно інтеграції. З огляду на нещодавнє блокування переговорів щодо вступу Албанії та Північної Македонії, після Brexit ЄС буде домагатися поглиблення євроінтеграції замість розширення ЄС. І навіть якщо для України це означатиме, що перспектива вступу для неї залишиться віддаленою, ЄС продовжуватиме підтримувати український вибір демократичного майбутнього, її територіальну цілісність і суверенітет.

Журнал успішних жінок!
www.businesswoman.org.ua

СЕРГІЙ ГАЙДАЙЧУК: «Я ВІРЮ, ЩО УКРАЇНА ВВІЙДЕ В ТОП 10 КРАЇН, ЯКІ ЗАДАЮТЬ НОВІ ТРЕНДИ ТА ЦІННОСТІ НА ПЛАНЕТІ»

Світ стоїть перед глобальними викликами, при цьому наявні соціальні, економічні, політичні моделі не відповідають вимогам часу. Як нам перейти зі стану хаосу в ситуацію нових правил, що працюватимуть, і яке місце у цьому новому світопорядку України – ми дізналися у розмові з президентом CEO Club Ukraine Сергієм Гайдайчуком.

Ісламський екстремізм, війна у Сирії, імперіалізм Путіна, «імпічмент Трампа», «twiplomacy» (дипломатія через Twitter – ред.), нівеляція ролі ЗМІ, популізм, проблеми з екологією – світ стоїть перед величезними викликами. Уряди та еліти не здатні впоратися з ними старими методами – через моделі суверенних держав. Водночас відбувається перерозподіл влади на планеті. Світ зайшов у перехідний період від однополярності до багатополарності, із величезною кількістю центрів впливу, де однаково значущими виявляються і уряд чи міжнародна організація, і національна неурядова організація, транснаціональний Facebook чи поодинокий блогер. Єдиний шанс для планети – це знайти нові моделі взаємодії між ними.

Поки що ми перебуваємо в тренді антиглобалізації. В ситуації хаосу держави починають повертатися до політики націоналізму та протекціонізму. Це відбувається навіть у Європі, яка завдяки глобалізації спромоглася втримати мир у регіоні протягом найдовшого періоду за всю свою історію – майже 75 років. Тепер, колись маргіналізовані політичні осередки – у США, Італії, Угорщині, Чехії та навіть Німеччині – починають знищувати глобальні досягнення останніх десятиліть. Президент Франції Емманюель Макрон, бажаючи перебрати на себе неформальне лідерство в питаннях розвитку ЄС, також піддається трендові «зупинки глобалізації», коли не дозволяє розширення ЄС на Балкани, критикує свободу руху робочої сили в ЄС

чи говорить про українські та болгарські «підпільні мережі» у своєму інтерв'ю ультраправому французькому журналові Valeurs Actuelles.

Але ж світ – це єдиний живий організм, де криза в одному його кінці має наслідком реакцію в іншому. Будь-які дії чи слова лідерів ключових країн викликають миттєву реакцію у всьому світі.

Хоча Україна реагує на слова Емманюеля Макрона про «підпільні українські мережі», викликаючи до себе посла Франції, чи приймає «формулу» придуману не нами (формула Штайнмаєра – ред.), все ж світ не є україноцентричний. Тому Україні потрібно не опиратися, а «влитися» в цей процес «глобального антиглобалізму», і зайняти активну позицію щодо нього. Попри те що Україна сама знаходиться у фактичному стані війни, з окупованими Кримом та Донбасом, із застарілою системою економіки, тут народжується новий політичний клас, який починає думати про те, яке місце України в світі.

Я вірю, що Україна ввійде в топ 10 країн, які задають нові тренди та цінності на планеті. Саме з цією місією було створено CEO Club Ukraine – територію довіри між успішними, професійними, амбітними особистостями (власниками та директорами компаній – ред.), які реалізують суспільно-значущі проекти й формують нову якість бізнесової еліти України. З народженням таких територій довіри й повинна поставати країна, тому що це горизонтальні структури. І чим їх більше, тим сильнішою ставатиме Україна і тим більшим буде її внесок у покращення світових процесів у різних сферах нашого співіснування.

Хоча Україна реагує на слова Емманюеля Макрона про «підпільні українські мережі», викликаючи до себе посла Франції, чи приймає «формулу» придуману не нами (формула Штайнмаєра – ред.), все ж світ не є україноцентричний.

LEADS UKRAINE ОБ'ЄДНАЄ ПРОФЕСІОНАЛІВ ЗАРАДИ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

Європейці, що цікавляться Україною, та українці закордоном отримають зручний інструмент для координації та інформування.

Останні роки показали, що багато іноземців та українців за межами держави здатні об'єднуватись у рушійну силу задля захисту інтересів України та прав і свобод українців. Євромайдан і подальша військова агресія Росії активізували багатьох прихильників України по всьому світу, готових долучатися до національних та закордонних суспільних проектів.

З тим, щоб залучити людей до змін у країні, недержавні організації та активісти – всередині України і за її межами – створили декілька ресурсів, таких як Ресурсний центр ГУРТ, Global Ukraine та ukraineform.ua. Ці платформи регулярно наповнюються цікавою інформацією: новинами про діаспору, заходами, аналітикою, історіями успіху українців, а також можливостями для фінансування проектів. Проте поки що всі ці ресурси здебільшого направлені на залучення представників діаспори та українців до діалогу і співпраці.

Додаток складатиметься з мапи організацій та заходів, а самі організації зможуть публікувати свої новини, відео та дослідження

Однак все більше іноземців цікавляться Україною, її історією та культурою, шукають правдиву та об'єктивну інформацію, долучаються до українських івентів у своїх країнах та містах, і прагнуть співпрацювати з організаціями: що представляють Україну у світі.

Власне тому організація «Promote Ukraine» («Промоут Юкрейн») розробила безкоштовний додаток «LEADS Ukraine» (LEADS: Learning, Engaging, Activating, Discovering, Sharing Ukraine), який слугуватиме платформою для координації іноземних друзів та закордонних українців між собою. Почне свою роботу LEADS з серця Європи - Бельгії, та поступово охопить весь Євросоюз та інші країни і континенти. Учасниця багатьох заходів «Promote Ukraine» Яна Бровдій так ставиться до ідеї з додатком:

«На мою думку, додаток – це наступний крок у взаємодії між іноземцями та українцями, а отже, він має великий потенціал для розвитку. Одним із можливих елементів такого додатка для іноземця, який цікавиться Україною, могла б стати «Мапа залучення». На ній були б позначені організації, які безпосередньо працюють в європейських країнах та у світі, університети, що досліджують

українські питання, волонтерські проекти, а також бізнес, який працює з Україною, або шукає співпраці. Експерти зможуть ділитися своїми дослідженнями або програмними документами, активісти – культурними та соціальними проектами тощо. Все це сприятиме налагодженню зв'язків між українцями та друзями України.

Об'єднувати професіоналів на користь України стане легше. Я розумію, що LEADS має саме таку мету».

Головним завданням такого інструменту має бути об'єднання професіоналів, активістів та свідомих громадян навколо різних проукраїнських проектів у Європі та світі.

Додаток складатиметься з мапи організацій та заходів, а самі організації зможуть публікувати свої новини, відео та дослідження. Крім того, за допомогою додатка можна буде знайти волонтерів.

Тим організаціям, які мають свою стабільну аудиторію, додаток допоможе ідентифікувати нових людей, які не мали нагоди, можливості чи інформації про заходи цих організацій.

«Потенціал дуже великий, бо не кожна людина, яка цікавиться Україною, знає про існування тієї чи іншої організації чи про заходи, які вона організовує, – каже Яна Бровдій. – А поєднання інформативності, креативу та простого якісного дизайну гарантуватиме популярність такого додатка».

«Оскільки не існує жодного ефективного інструменту популяризації проукраїнських заходів у Європі, ми як організа-

ція не маємо доступу до кожного потенційно зацікавленого учасника, тимчасом як самі потенційні учасники не мають змоги вчасно довідатися про наші заходи. Тож ми хочемо заповнити цю прогалину не лише для себе, але й для всіх, хто професійно займається українським питанням та цікавиться Україною», – говорить Марта Барандій, ініціатор створення додатка LEADS.

«Facebook і мітапи не розв'язують проблеми пропуску інформації, оскільки вони розраховані на невизначену аудиторію, яка обмінюється величезним обсягом даних. У цьому конвеєрі новин важко відстежувати насправді важливі моменти. Незважаючи на ці сучасні платформи, ми неодноразово мали ситуації, коли дві організації в одному місті роблять український захід у той самий час. Це значно знижувало кількість присутніх на таких заходах. Але ж мета таких організацій, як і наша, – посилювати ефект, а не знижувати його».

За словами діджитал маркетинголога та координатора організації «Promote Ukraine» Максима Степанова, додаток допоможе налагодити активний діалог не лише з українцями за кордоном а й, в першу чергу, з іноземцями, що цікавляться Україною. «Додаток дасть поштовх для більшого залучення іноземців у діяльність проукраїнських організацій, а також допоможе розповідати про Україну з перших вуст. Оскільки сервіс передбачає дві ролі: зацікавленої особи та організатора (представника організації) - він допоможе об'єднати усіх: хто тим чи іншим чином має відношення до України і просування її інтересів закордоном».

Команда LEADS наразі активно працює над тим, аби залучити учасників із різних куточків Європи та України. Волонтери, громадські діячі, активісти та просто небайдужі громадяни – всі вони можуть стати учасниками та зробити свій внесок у справу глобальної координації України. Адже досвід останніх років показав, що часто саме цього не вистачає українській спільноті для того, аби сприяти промоції українських інтересів у світі. Додаток дозволить реалізувати великий потенціал закордонних українців та друзів нашої держави та спрямувати його на побудову успішної України.

Отже, додаток LEADS має такі переваги:

1. Усі організації по світу, що займаються Україною, зібрані в одному місці. Їх та їхні заходи можна знайти на мапі.

2. Цільова аудиторія є наготові, щоб отримати інформацію. Усі, в кого є ціль брати активну участь в українському житті в Європі або хто зацікавлений у діяльності закордонних організацій в Україні, можуть завантажити додаток безкоштовно і почати використання без реєстрації та акаунтів.

3. Користувач має можливість підписатися на цікаві йому організації. Він отримує нотифікації про їхні нові заходи, новини та волонтерські вакансії. Функцію нотифікацій можна відключити.

4. Користувач може дати організацію у «Вибране» і слідкувати за її діяльністю самостійно, не використовуючи функції нотифікацій.

5. Користувач може налаштувати автоматичне додавання заходів до календаря свого

телефона, встановленого за замовчуванням.

6. У додатку сфокусована інформація про заходи, дослідження та волонтерські вакансії організації. Вони не губляться в океані іншої інформації, статусів та новин.

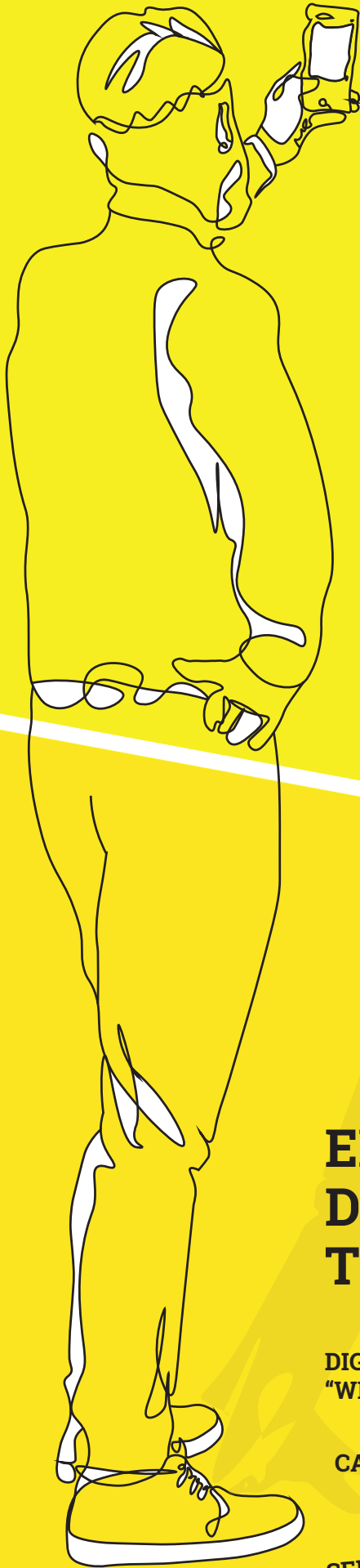
7. Користувач може шукати потрібну йому інформацію за ключовим словом.

8. З додатком працює координатор LEADS Ukraine, який наповнює його актуальною інформацією. Іноді організації не виставляють своїх заходів у Facebook, а за кожним окремим сайтом стежити неможливо. Тут цю функцію на початку виконуватиме координатор, а згодом доступ до співволонтерів адміністративними акаунтами буде надано самим організаціям.

Консалтингова компанія
«East-West Mentor»
налагоджує міст співпраці
між Україною та Угорщиною

www.eastwestmentor.com
+380506630132

Brussels Ukraine Review

ELMAR BROK: "WHO HAS DONE FOR UKRAINE MORE THAN THE EU?!"

DIGITAL BATTLEFIELDS AND THE
"WEAPONIZATION" OF THOUGHT

CAPITULATION? OR NO CHANGE ON THE WESTERN PATH

SEMI-FUNCTIONING LAND MARKET IN UKRAINE

DECEMBER 2019